Historiske Beretninger
Nr. 6

Foreningen Forskergruppen Støvmiderne
Sakskøbing 2012

Historiske Beretninger Nr. 6

Foreningen Forskergruppen Støvmiderne

Sakskøbing 2012

HISTORISKE BERETNINGER NR. 6

Udgiver: Foreningen Forskergruppen Støvmiderne

Redaktion: Lise Autzen og Erik Petersen

Salg: Bøger og Papir, Sakskøbing

Telefon: 54704010

7475@bogpost.dk

Tryk og forlag: Forlaget Uhrskov

Særmarksvej 46a

6670 Holsted

Telefon: 20223395

frede@uhrskov.com

ISBN: 978-87-995496-0-3

Omsalg: Parti fra Gåsetorvet ca. år 1900

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord---------- side 2

Automobilfirmaet M. Skottes historie---------- side 3

Roe – Børnestuerne---------- side 18

Willy Børge Erik Petersen ”Burma – Peter”---------- side 36

Måneskinstur til Oreby 17. juli 1913---------- side 58

Sporten i Sakskøbing og omegn---------- side 63

Logen ”Prins Otto”---------- side 118

FORORD

Kære læser, så er vi her med ”Historiske Beretninger nr. 6”. Det har glædet os, at de foregående 5 bøger stort set er udsolgte, derfor går vi ud fra, at bøgerne er faldet i Jeres smag. De meget forskellige beretninger er udvalgte efter de samme kriterier som de foregående bøgers beretninger, og vi mener, at det er lykkedes os at finde en form, der gør, at vi har fået mange trofaste læsere. Derfor vil vi stadig bestræbe os på at opretholde standarten, så der næste år kan udkomme ”Historiske Beretninger nr. 7”, som vi og I kan være tilfredse med.

Denne bog er ligesom de andre et resultat af et teamwork udført af ”Støvmiderne” under ledelse af formanden Erik Petersen; men også med fortællere hentet udenfor Støvmidernes kreds.

Lise Autzen har også denne gang ydet en stor indsats med korrekturlæsning.

Vi ønsker vore læsere god fornøjelse ved læsningen af bogen.

November 2012

Støvmiderne

Automobilfirmaet M. Skottes historie

Firmaets stifter Marius Skotte Pedersen, blev født den 28. oktober 1898 i Ore ved Horslunde, som søn af smed Anders Jacob Pedersen og hustru Christine, født Lang.

Marius Skotte blev udlært som smed i Højreby smedje ved Søllested. Han arbejdede nogle år på Nakskov Skibsværft. Omkring 1923 kom han til Sakskøbing, hvor han blev ansat hos mekaniker P. Frederiksen, der havde værksted i Vestergade og på hjørnet af Saxes Alle og Søndergade. Dette værksted blev senere, i 1940, overtaget af mekaniker Evald Carlsen.
Marius Skotte var også kørerlærer.

Marius Skotte som kørelærer i en Chevrolet, foto før 1925.

Men allerede den 1. oktober 1925 etablerede Marius Skotte sig på Nykøbingvej 8, som cykel- motorcykel- og automobilforhandler. På adressen havde der været en gammel smedjeforretning og næsten fra starten af firmaet har der været et lille tankanlæg på stedet, det første fra Mobil Oliekompagniet. I disse tidlige år solgte Skotte biler fra blandt andet Oakland, som senere blev overtaget af General Motors i USA, hvorefter navnet blev ændret til Pontiac. I 1927-28 udvidede Skotte med

bygninger til et værksted med 4 portåbninger, komplette arbejdspladser og en grav. En hal med lift til olieskift og smøring samt et lagerrum. En fuldt udstyret smedje med esse og ambolt til fremstilling af blandt andet hestesko samt alle slags beslag til lastvognslad, og sidst en vaskehal. Det hele i en lang bygning fra Nykøbingvej mod syd til Sakskøbing Å.

Gudrun og Marius Skotte med personale på Nykøbingvej 8, foto ca. 1925-26.

Marius Skotte giftede sig den 31. december 1927 med Astrid Gudrun Lange, født 23. oktober 1902, som datter af snedkermester Jens Peter Jensen Lange og hustru Anne Caroline Carlsen på Nykøbingvej i Sakskøbing Landsogn.
Privatboligen på Nykøbingvej 8 blev bygget ca. 1927.

Det trak op til mere og mere bilsalg og i 1932 blev den, der i dag kaldes" Den gamle udstilling" ud til Nykøbingvej, med 279 kvadratmeter udstilling med vinduer og 2 indgangsdøre bygget. Her etableredes nyt reservedelslager, et lille kontor til bogholderen, og plads til 3-4 nye biler.

BP servicestation ca. 1932.

I 1932 blev der indgået overenskomst med BP om åbning af et, for tiden, meget stort og moderne tankanlæg. Det var i mange år en af landsdelens største, med stort salg hver dag. Anlægget blev også brugt som salgssted for bilsalg af Marius Skotte, som næsten altid var at finde der.

Der var et stigende bilsalg i forretningen, for Marius Skotte var en ivrig sælger, det gjorde, at General Motors henvendte sig for at tilbyde forhandlingen af alle GM s´ produkter. Fra starten var det USA biler som Chevrolet, Pontiac, Buick samt Chevrolet lastbiler. Forhandlingen startede 1. januar 1933 senere, efter krigen, kom også Opel fra Tyskland, samt Vauxhall og Bedford lastbiler fra England til. General Motors havde allerede i oktober 1923 oprettet en samlefabrik i København, den første udenfor USA, den lukkede i 1974.

I 1939 måtte værkstedkapaciteten atter udvides og der tilbyggedes et nyt værksted langs med Sakskøbing Å, det er i dag indrettet til et fuldt moderne funktionsdygtigt opretter- og karetmagerværksted.

Marius Skotte ved oversvømmelsen i oktober 1938.

Reservedelschef Hartvig Lange i det gamle lagerlokale, foto ca. 1939.

De første biler der blev solgt efter 2 verdenskrig var Chevrolets person- og lastvognsprogram, i løbet af nogle år kom de andre GM mærker, som Vauxhall personvogne og Bedford lastvogne samt Opel igen til salg.

Nykøbingvej 8 før 1956.

De år kom der også ekstra pres på værksteds- og reservedelssalg, så allerede i 1956 kom der atter gang i udvidelse af forretningen, idet et nyt stort moderne værksted med kontorer og lager blev opført. Efter færdiggørelsen af dette byggeri blev det meste af den gamle forretning revet ned.

Skotte opkøbte senere Nykøbingvej 10 samt nogle arealer langs Sakskøbing Å, hvorefter der i 1964/65 byggedes en stor lagerhal på 1025 kvadratmeter. Den blev dog senere moderniseret, blandt andet blev loftet sænket, således at hallen blev en indbydende udstilling/salgssted til ca. 60-70 nye og brugte biler.

I 1961 blev anden generation, Anders Skotte, der havde fået sin uddannelse indenfor bilbranchen i Næstved, England og USA ansat i firmaet, primært i salgsafdelingen.

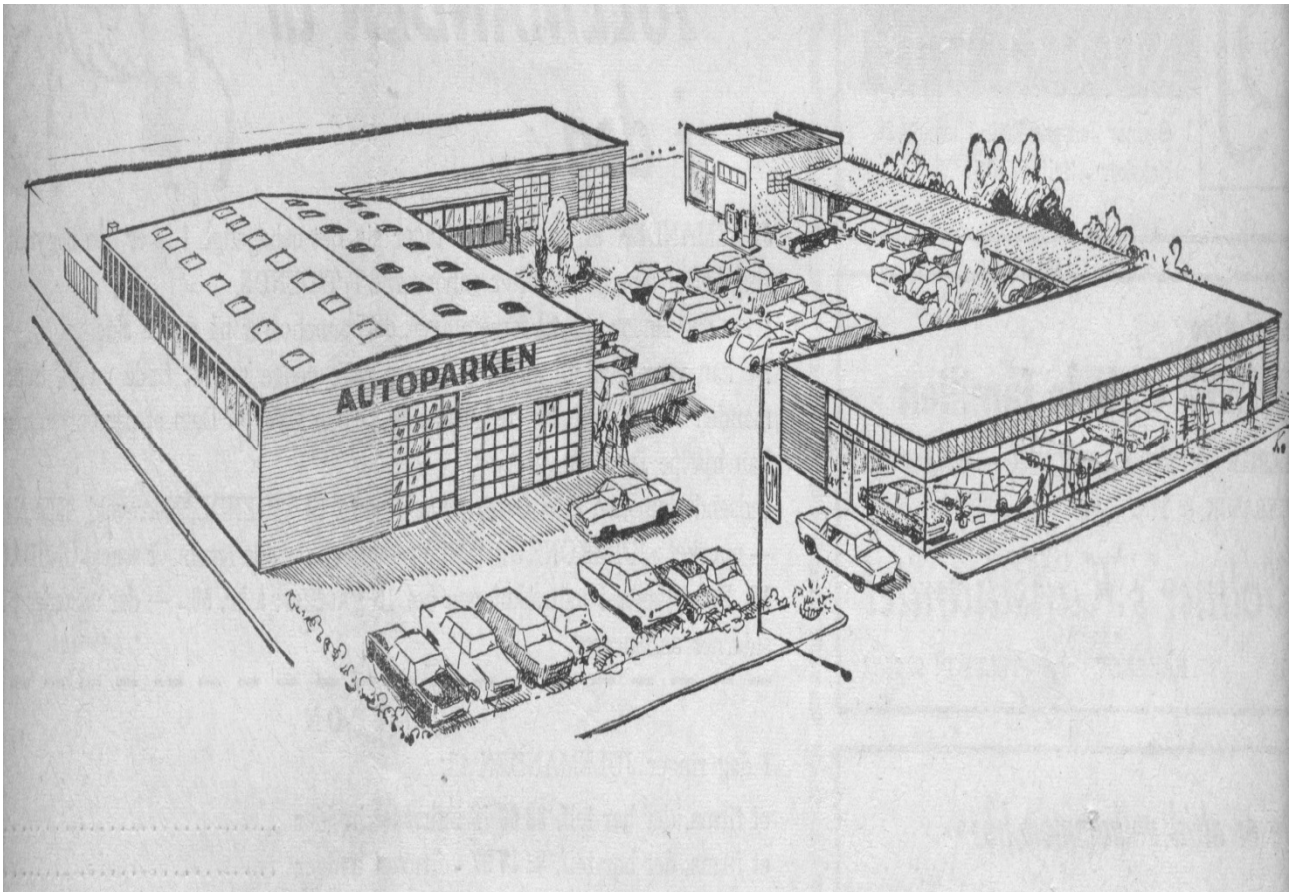

Nye Opel biler afleveres på Nykøbingvej 8 af den lokale vognmand Erland Petersen, med den nye Bedford K autotransporter, foto ca. 1963.

Udviklingen mod større forhandlerenheder indenfor branchen gjorde, at GM Danmark kunne også tilbyde Marius skotte GM forhandlingen på Vestlolland primært i Nakskov. Det var ikke svært for Marius Skotte at overtale sønnen Anders Skotte til at starte op i Nakskov og 1. april 1964 flyttede GM forhandlingen ind i en ældre bilforretning, der fik navnet Autoparken. En stor ombygning af værksted, lager og kontorer kom hurtigt på plads og lidt senere også en udstillingshal.
De følgende år, 1964 til 1970, var store salgsår for Marius Skottes 2 forretninger, som tilsammen solgte ca. 1000 nye og brugte biler om året. I 1969 blev firmaet Marius Skotte ændret til et A/S.

M. Skotte A/S Nykøbingvej 8, før 1986.

Autoparken Nakskov i nye, større og moderne lokaler, sidste etape af ombygningen var færdig i december 1970.

Marius Skotte døde pludselig i oktober 1971, hvorefter Anders Skotte måtte overtage styringen af begge forretninger.

Der var stadig fremgang i bilsalget og i tillæg til GM forhandlingen, blev forhandlingen af russiske Lada biler optaget i Autoparken i Nakskov. I 1974 blev forretningerne udvidet med forhandling af de store hollandske DAF lastbiler, samtidig med GM's Bedford lastbiler.

Den 1. september 1971, kort før sin pludselige død, kunne Marius Skotte overrække 2 af sine betroede medarbejdere, bogholder Jørgen Jørgensen og mekaniker Erik Antonsen, DAF´s guldnål ved deres 25 års jubilæum i firmaet.

I 1975 fejrede firmaet sit 50 års forretningsjubilæum.
Da tiden var løbet fra den store og effektive BP servicestation på adressen Nykøbingvej 8 blev den nedlagt i 1975.

Stort arbejdspres og trange vilkår, for de store lastbiler, var medvirkende til afhændelse af forretningen i Nakskov, så i 1977 blev alle bygningerne solgt til Vestlollands Trælasthandel. Samme år købtes Lastvognscenteret på Industrivej i Sakskøbing, alle lastvognsreparationer og salg blev nu overflyttet til denne afdeling. Værkstedet var stort og specielt indrettet til store lastvognstog og beliggenheden tæt op af motorvejen, fik fremtiden til at se lys og lovende ud.

Anders Skotte ved indvielsen af Lastvognscenteret 1977.

Salgsafdelingen på Nykøbingvej 8.

Værkstedet på Nykøbingvej 8.

Anders Skotte lykønskes af 2 repræsentanter fra General Motors Danmark ved GM's forhandlerjubilæum i 1983.

Automobilfirmaet M. Skotte A/S Nykøbingvej 8 i november 1983.

Men i last- og vognmandsbranchen var der i de følgende år svære tider. Sammenlægninger af små vognmænd til større enheder og nedgang i økonomien gjorde, at Lastvognscenteret allerede i 1981 blev solgt til Scania lastbiler og forhandlingen af den hollandske DAF blev opsagt.

I 1983 fejrede firmaet sit 50 års GM forhandlerjubilæum med en stor biludstilling, kun baseret på GM` s produkter.
Den stadige gode udvikling og mange kunder på hele Lolland-Falster gjorde, at en udvidelse og modernisering på Nykøbingvej 8 var påkrævet. I 1986 blev der ombygget med blandt andet en ny stor bilistbutik, større lager og kontorer, en ombygning til 3½ mill.kr.

De efterfølgende år var stadig positive, og i 1996 blev 3 generation, Thomas Skotte, ansat efter endt uddannelse som biløkonom. Thomas startede som værkførerassistent.

Afdelingen på Herningvej i Nykøbing F.

På lejebasis åbnede M. Skotte A/S i 2001 en afdeling i den tidligere Opel forretning på Nordensvej i Nykøbing F. Adressen var dog ikke særlig hensigtsmæssig, derfor købte man i 2004 nogle eksisterende udstillingslokaler på Herningvej og i tilknytning til disse blev der bygget et lækkert og moderne værksted med lagerplads og gode personalefaciliteter.
Da Thomas Skotte var trådt mere og mere ind i firmaets ledelse overtog han driftsselskabet M. Skotte A/S den 1. januar 2007 og generationsskiftet var en realitet.

Thomas Skotte foran forretningen på Herningvej i Nykøbing F.

Firmaet fik tilbudt forhandlingen af det Sydkoreanske mærke Sang Young, en større 4x4 firehjulstrækker på både gule og sorte plader. Kvaliteten på produktet var fin og efter firmaets vurdering var prisen særdeles konkurrencedygtig, så man accepterede tilbuddet. De kommende år blev der solgt rigtig mange af disse biler, men da reglerne for afgiften for alle 4x4 modeller blev ændret stoppede salget, lige så hurtigt som det var begyndt.
Endnu et nyt mærke blev tilbudt firmaet, nemlig Suzuki. Det var små benzinøkonomiske personvogne, som det danske marked var begyndt at efterspørge, så firmaet påtog sig forhandlingen for Falster og Østlolland.

Da totalmarkedet de sidste år har været nedadgående og efterspørgslen går efter mindre og benzinøkonomiske biler, har denne forhandling været et særdeles godt aktiv for forretningen.

I 2008 kunne firmaet fejre sit 75 års GM forhandlerjubilæum, hvilket gør firmaet til Danmarks næstældste eksisterende GM forhandler.
Den gamle vaskehal er blevet ombygget med et moderne bilvaskeanlæg , støvsuger på tilkørselspladsen samt venteværelse.

Gennem de sidste år er der foretaget en del rationaliseringer, blandt andet er personalet reduceret en smule, således at det passer til det nuværende marked. Samtidigt er der foretaget indvendige ombygninger i forretningen, sidste nye tiltag er ombygning af salgskontorerne i salgshallen.

Automobilfirmaet M. Skotte A/S Sakskøbing 2012.

Automobilfirmaet M. Skotte A/S Sakskøbing i 2009.

Kilder:

Anders Skotte
Thomas Skotte
Folketidende
Saxkjøbing Avis
Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv

Roe-Børnestuerne

af

John Bertelsen

Foto fra Roe-Børnestuen i Taars fra omkring 1954. Det er tid til varm kakao.

2001 udkom Nød-Børnehaverne - Roe-Børnestuerne på Lolland og Falster, en beretning om Red Barnets institutioner for landarbejderbørnene 1950 – 1964.

Redaktionen for Historiske Beretninger har bedt mig skrive om de lokale Roe-Børnestuer. Det bygger på materialet fra min bog. Dette stykke lokalhistorie er derudover kun formidlet i to udgivelser. Mit materiale blev til i et samarbejde med Hakon Winther m.fl. fra Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv i samtaler med Ellen Hansen, Nykøbing F. der var tilsynsførende med Børnestuerne og Sakskøbing kommune hjalp med arkivalier fra Landsarkivet. Hos Red Barnet har jeg haft adgang til Årsberetningerne.

Præsten i Hillested

En eftermiddag ca.1. september 1950 mødte jeg overlæge Lundsteen fra Maribo på vejen hjem til Hillested. Han bad mig om hjælp til at finde et lokale, der kunne bruges til en midlertidig børnehave for roearbejdernes små børn, så de kunne undgå at skulle med ud på roemarkerne i den kolde og våde efterårstid, hvor mange af dem fik dårlig hals og mellemørebetændelse. Jeg lovede, at jeg hurtigt ville skaffe lokale i min konfirmandstue og kontor og sikrede mig samme dag Menighedsrådets godkendelse og i løbet af få dage, blev der vist en enestående hjælpsomhed: Bursøe Snedkeri skænkede en dejlig bordplade. Præsten lavede nogle passende små bukke samt bænke til at sidde på. Skørringe Brugs forærede en del godt legetøj, som stod på lageret. Trifolium i Maribo bevilgede os tre l sødmælk pr. dag i perioden. Præstegårdens gode hushjælp fru Munk, hvis mand var vejmand, lovede at være leder, og forældrene fik meddelelse om tilbuddet, der startede inden midten af september.

Således beretter Helge Hegelund, der var præst i Hillested, om sin andel i oprettelsen af den første Nød-børnehave. Han fortsætter: Få dage efter blev Roe-Børnehaven indviet med besøg af Red- Barnets landsformand bispinde C. Fuglsang Damgaard, der havde en inspektør fra børneinstitutionerne med, samt journalister fra København: Ryssel fra BT og en fra Socialen samt som interesserede grev Rud. Bertuch-Lehn og frue fra godset Lungholm. Den lokale presse bragte en fyldig reportage med billeder, bl.a. af præstens reoler, der i stedet for teologisk litteratur var fuld af legetøj. Den gode idé fængede, så det i de næste par uger blev til 7 børnehaver, bl.a. i Hunseby præstegård, på Lungholm og på Christianssæde.

Baggrund og initiativ

Initiativet udgik fra Red-Barnets komité i Maribo med Erling Lundsteen i spidsen. Fra en spæd start i 1950 blev der i de følgende år oprettet en række børnestuer. Børnestuernes historie er både enestående og kort. I 1964 lukkes den sidste. Men børnestuerne gav inspiration til helårsbørnehaver i landområderne tidligere end det skete andre steder. Børnehaven i Bandholm og i Systofte er eksempler.

I alt blev det til omkring 44 børnestuer for omkring 900 landarbejderbørn. Der blev holdt Børne-stue flere steder i forbindelse med forårets lugearbejde, men de fleste åbnede i midten af september, når det store slid med den manuelle roeoptagning begyndte. I tilknytning til arbejdet med børnestuerne oprettede man en sommerkoloni ved Abildvig for de mest trængende børn. De lokale kvinder, der udgjorde personalet

fik også et pædagogisk kursustilbud hvert år. Især mekaniseringen betød udbredt arbejdsløshed blandt landarbejderne, og det betød børnestuernes afvikling. Forholdene for landarbejderfamilien ændredes markant fra de første efterkrigsår frem til 1960-erne. Vandringen fra land til by var i gang.

Tidligere indvandring af landarbejderfamilier fra det jyske, svenske og polske var ophørt for længst. Om arbejdet skriver Ellen Hansen: Da vi der arbejdede med Roe-Børnestuerne, kunne se, at teknikken snart ville overflødiggøre den menneskelige arbejdskraft ved lugning og roeoptagning, blev vi både glade og ængstelige. Arbejdet i marken var bestemt ødelæggende for helbredet og heller ikke noget, der bragte velstand til huse, men det var i mange år den eneste mulighed for denne arbejds-gruppe for at tjene lidt kontanter…man kan næsten sige, de var det 20-århundredes fæstere. Ofte boede de i et hus ejet af jordbesidderen. En betingelse for at leje huset var, at man forpligtigede sig til at arbejde i roerne.
Ellen Hansen husker hvordan hendes broder omtalte de børn, der tilbragte dagen i roemarken sammen med forældrene.

Foto Lolland-Falsters Historiske Samfunds Årbog 1973. Udateret foto.

Jeg husker, min ældre broder en dag sige om nogle børn, som vi ser ligge i en roemark, at enten måtte de vel blive så hærdede, at de aldrig mere kunne blive syge, eller også måtte de blive så svage, at de døde af det. Sådan gik del vel næppe, men megen sygdom er blevet følgerne af opholdet i de våde og kolde marker.

Hos mange landarbejdere var både mand og kvinde i marken og børnene måtte med. De større for at tage deres tørn, de små, fordi der ikke var noget sted til dem. I regnvejr blev de anbragt på et slags "tæppe" lavet af roetoppens blade, som en minimal beskyttelse mod fugten. Afdøde gårdejer Edward Østergaard, Krungerup har fortalt om disse småhøje af roetoppe og om sækken, som børnene kunne tage over sig.

Baggrund

Et arkivfoto fra 1947 viser overlæge ved Maribo Sygehus, Erling Lundsteen på lugearbejde i roemarken for at skaffe midler til oprettelse af Nød-børnehaverne.

Men der skulle alligevel gå tre år før de første Roe-Børnestuer så dagens lys.
Ellen Hansen beretter, at især forårets lugearbejde, hvor børnene var med i marken gav slemme forbrændinger på grund af mange timers ophold i forårssolen og at hospitalet (Lundsteen bl.a.) kunne melde om mange og alvorlige lidelser blandt de børn, der måtte tilbringe hele efteråret på grøftekanten eller i marken. Lungebetændelse og mellemørebetændelse bl.a. og hertil den sociale nød. Mange familier havde kun indtægter ved arbejdet i roerne og børnene havde det skidt: De havde det elendigt, meget elendigt. Altså om foråret da kunne det endda gå, så længe de var spæde, men når først de kom op, og de skulle ud, så ligge og kravle i en pløret romark - og kold. Jeg har mange gange set, at moderen har stået over en barnevogn med snavsede fingre og ammet et lille barn, og det gjorde faktisk at jeg tænkte, at der er noget der er helt forkert her…og så havde jeg sådan en lille smule forhold til godsejer Jørgensen på Søllestedgård, og så var jeg nede og snakke med ham, og så sagde han at staldene skulle blive gjort i stand.. (til børnestue JB)

Det er Ester Møller, Maribo, der beretter og hun fortsætter:
Vi fik nogle og fyrretyve børn, og nogle kom fra meget dårlige hjem. Vi havde ikke andet end bordplader til at begynde med, som der havde været slået mælkejunger op på. De var fulde af splinter. Så ringede jeg til Toefner på Red-Barnet, og det blev så til det resultat, at vi fik møbler og legetøj... man kunne godt mærke, at de havde været i roemarken, og de havde altså mange, hvad skal man sige, altså ikke just store sygdomme, men de havde ud over hals og sådan i det hele taget... og lige sådan deres haler, ikke sandt, de var mange gange et eneste blodigt kød, fordi moderen ikke kunne skifte dem derude i roemarken. Det vil jeg godt sige, altså at de var meget forsømte, da vi åbnede.

I pastor Helge Hegelunds beretning om børnestuen i Hillested ses det, hvordan man nærmest uden videre etablerede et samarbejde om en nødvendig sag. Her var der ikke tvivl om, at noget måtte gøres, især for de yngste børn. Lidt malurt skal der dog i bægeret. Ellen Hansen kan berette om nogen lokal uvilje, ikke specielt i Hillested, men overfor selve tanken om børnestuerne. Nogle gårdmænd og præster anså nærmest Roe-Børnestuerne som en ødelæggelse af det de kaldte børnenes "naturlige hårdførhed". Børnene bliver svage og pjevsede, når de sådan skal indendørs, og ikke blot skal de indendørs, men de skal have kakao! En kollega til pastor Hegelund tog til orde mod Børnestuerne. Igen var det for at lufte synspunktet om at det hårde liv ville gavne: børnene i præstegårdene kunne benytte toilet med træk-og-slip, hvordan skulle man så få ungerne på lokum hjemme? Af avisdebatten, med en meget aktiv skrivende Ellen Hansen, fremgår det, at det var nødvendigt at tage til orde mod dette vås. Det så nærmest ud til, at det kun var ”udefra” man kunne se nøden blandt landarbejder-børnene? Egentlig skepsis blandt landarbejderne selv kan kun spores i meget få tilfælde, oftest når det drejede sig om den beskedne forældrebetaling.

Ole Ohlson, tidl. kæmner i Slemminge kan dog berette om et fint samarbejde med Roe-Børnestuen og Red Barnet. Et samarbejde, der dog ikke indebar større økonomisk opbakning. Fra Red-Barnets arkiv er kun Årsberetninger og de såkaldte Fællesbreve bevaret. I begge skrifter omtales Børnestuerne ligesom det lille blad "Roe-toppen", der var lokalt forfattet, udkom med flere numre.

Åbningsdag i Hillested og Red Barnet

Folketidene bragte den 27. september 1950 en artikel om åbningen af Roe-Børnestuen i Hillested. Der blev lagt fra land med 27 børn i alderen fra 3 måneder til 8 år. Både Erling Lundsteen og fru rektor Højby fra lokalkomitéen understreger at det var en forsøgsordning. Det fremgår ligeledes, at børnene skulle medbringe madpakker, at de ville blive trakteret med varm mælk og kakao og være under kyndigt opsyn.

Red Barnet havde fra 1945 arbejdet i udlandet og i Danmark med et hjælpeprogram, der omfattede bespisning og indkvartering af udenlandske børn, der var ofre for krigen. Med Røde Kors og Fredsvennerne bespiste man 15000 tyske børn i Sydslesvig og i 1945 indkvarteredes udenlandske børn. I 1947 modtog man 6396 børn fra bl.a. Frankrig, Polen og Ungarn i gæstfri danske hjem oplyses det i

fællesbrevet fra 1948. Rekreationsophold for danske og grønlandske børn indgik også i hjælpearbejdet.

I 1948 omtales arbejdet for danske statsborgeres børn fra Tyskland og "Småbørns-rekreations-hjemmene" og rydninger af baggårde i København. Han ville altså afhjælpe underernæring og sult blandt krigens ofre, men samtidig bidrage til det pædagogiske arbejde. Forsorgsarbejdet skulle kombineres med opdragelsesarbejdet. Sådan blev også synet på Børnestuerne. I 1949 "tog arbejdet for danske børn et vældigt opsvig på bekostning af det foreløbige og ekstraordinære efterkrigsarbejde, som tog sigte på at redde børn i de krigsramte lande fra sult, sygdom og kulde og hjemløshed.
Red Barnets arbejde for danske børn er af såvel fysisk som psykisk karakter, men at det ikke omhandler arbejdsopgaver, der allerede er løst eller forsøgt løst af andre eksisterende foreninger og institutioner indenfor dansk børneforsorg, og at Red Barnet heller ikke påtager sig opgaver, som det i henhold til lovgivningen påhviler stat og kommune at løse.

I 1953 Beretningen omtales Roe-Børnestuerne første gang:
Arbejdet med at anbringe roearbejdernes børn i børnestuer, mens forældrene arbejder i marken, er i det forløbne år videreført efter de sædvanlige retningslinier under ledelse af sundhedsplejerske Ellen Bay. Den pædagogiske side af opgaven er i efterårssæsonen blevet forestået af en uddannet børnehavelærerinde, idet Red Barnet ansatte fru Else Folmann Nykøbing F. Om aktiviterne følgende:
I foråret, i luge-tiden, blev 7 "børnestuer" åbnet med i alt 105 børn. Efterårssæsonen startede igen i år med kursus for børnestuernes personale. Der var i alt 77 deltagere til de tre kursus i Nakskov, Maribo og Nykøbing, og interessen var glædelig stor.

I roeoptagningstiden åbnede 44 "børnestuer" med plads til ca.850 børn. Lokalernes kvalitet var i det store og hele den samme som i tidligere år, dog var enkelte børne-stuer i år blevet fint istandsat, dels på privat, dels på kommunalt initiativ. Det er stadig vanskeligt hvert år at finde egnede lokaler og enkelte steder har det forhindret oprettelse af en børnestue i år.

Til gavn for arbejdet har de fleste børnestuer kunnet åbne med den samme leder som i 1952, hvorimod der var en del nye medhjælpere. I alt er der ansat 112 kvinder, heraf 70 med fast heldagsarbejde i optagningssæsonen. 797 børn blev skånet for at skulle opholde sig ude i marken med forældrene, og mødeprocenten var 86,1 %.

Billedet er fra børnestuen i Majbølle. Det er udateret, men er fra ca.1956.

Men det fremgår også, at der var forskelle på forholdene i Roe-Børnestuerne. Radsted havde i sammenligning med Hillested nærmest ingen udgifter til husleje, medens lønniveauet var nogenlunde det samme. Børnestuerne nød godt af forskellige indsamlinger. Blandt andet nævnes det, at Anna Wulfs folkebørnehave på Christianshavn gav en del børnemøbler o.lign. Nogle pengeinstitutter og "Børnehjælpsdagen i Nykøbing F" var andre bidragsydere. Der er et samlet regnskab på omkring 100.000 kr. for Børnestuerne i 1953.

Om lokalerne skriver Ellen Hansen følgende:
Af de åbnede børnestuer har kun 15 haft adgang til vandklosetter, resten har måttet benytte gammeldags toiletter, og selv om personalet gennemgående er meget omhyggelige ved pasningen af dem, er det klart, at vandklosetterne betyder en stor plads for hygiejnen. Børnestuerne er mange steder indrettet i gamle uhensigtsmæssige lokaler, der kræver en stor arbejdsindsats fra personalets side for at holde den fornødne orden, men lokalernes primitivitet taget i betragtning må man sige, at ordenen gennemgående har været så god, som man kunne forvente. Der har været forsømmelser blandt børnene på grund af mæslinger, kighoste, skoldkopper, røde hunde og forkølelser, men ikke mere end man altid kan forvente.

Retningslinjer

Lokalkomiteen udarbejdede "Almindelige retningslinier for Børnestuerne paa Lolland". Her fastsættes komiteens opgaver i 6 punkter. Der er tale om undersøgelser vedr. søgningen. En økonomi del: Indsamling af roedyrkernes andel og sikring af kommunal støtte. Udvælgelse af personale og fremskaffelse af lokaler. Desuden henvendelse til Red Barnet vedr. forsikringsspørgsmål og udlån af blandt andet tæpper og service m.m. I pkt. 6 konstaterer komiteen at man påtager sig det lokale ansvar og vejledning. Retningslinjerne for lokalernes indretning ridses op i 10 punkter, heri krav til drikkevand, krav om elektrisk lys, køkken og vaskerum skal adskilles, hygiejnekrav til tørklosetterne, afskærmning af kakkelovne og desuden skal legepladsen indhegnes (snehegn anbefales) og der skal gruses på gårdspladsen. Desuden anvisninger mht. smittefare og hygiejne og samtidens difterivaccination.

Til personalet er der ligeledes udarbejdet nogle retningslinjer, der er interessante ved, at samarbejdet fremhæves:

- Til personale foretrækkes kvinder, der har erfaring i at passe børn.
- Krav om godt helbred og en TB-undersøgelse.
- Normering: gennemsnitlig 2 til 18 børn, men aldersfordeling blandt børnene og særlige lokaleforhold kan fordre en bedre normering
- Lederen er ansvarlig for børnenes pleje, børnestuens vedligeholdelse og drift.
- Lederen registerer børnene og kontrollerer helbredskortene.
- Lederen af børnestuen må holde god kontakt med forældrene dagligt og høre om en eventuel sygdom i hjemmet.
- Det øvrige personale må kunne samarbejde med lederen.
- Personalet lønnes med 2,00 kr. i timen + feriegodtgørelse.
- Lederen bør ved børnestuens afslutning modtage et ledertillæg efter aftale.

Samme dokument nævner medlemmerne af Udvalget for Roe-børnehaver på Lolland. Fra 1951 findes der almindelige retningslinjer for Børnestuerne:

Kl. 07.30 Børnene ankommer.

08.00 Morgenmad. De små, der må mades, spiser først.
Det giver mere ro under måltidet for de større børn.
De små trænger også til hvile efter dette måltid.

12.30 Frokost. Børnene skal vaskes inden måltiderne. Derefter middagshvil.

15.00 Eftermiddagskakao.

17.00 Børnestuen lukker. Børnene afleveres rene og i god orden.
Børnene skal ud i det fri, når det er muligt.

1. Personalet skal sørge for god orden i og iagttage omhyggelig personlig hygiejne.
2. Plejerskerne bør undgå omgang med smittefarlige personer.
3. Personalet har ubetinget tavshedspligt angående børnestuens drift, børnene og deres familieforhold.
4. Personalet skal give sig god tid til at modtage børnene om morgenen, tale med forældrene, forhøre sig om smittefare o.l., i det hele være i god kontakt med forældrene.
5. Stå til ansvar for børnenes materiel og vise sparsommelighed.

Desuden beskrives meget deltaljeret børnestuens materiel vedr. de hygiejniske foranstaltninger: tætte- og redekamme, fodbalje, potter (1 pr. 5 børn). En temmelig lang liste over bestemte ting, der måtte forefindes i børnestuen. Beretningen fra 1955 er også bevaret. Om "Stuerne i åbningstiden" kan vi bl.a. læse: Børnene har, som tidligere år, fået mælk, cacao og vitaminpiller og de fleste steder også et måltid bestående af grød eller gryn. I nogle enkelte stuer har man givet børnene et mere varierende, varmt måltid mad. I så godt som alle stuer har man forsøgt at beskæftige børnene, og flere af damerne har efterhånden et godt tag på denne del af arbejdet. En del legetøj og beskæftigelses-materialer er uddelt, og i stuer, hvor man sørger for at passe på legetingene fra år til år, er man efterhånden nogenlunde forsynet med disse ting.

Dansk Skolefilm stillede sidst nogle stumfilm til rådighed. I 11 stuer så vi "Københavnsturen", "Haren"og "Pindsvinet" netop så søde og kære, at børnene blev helt betagede, står der om filmtilbuddet til børnene. Desuden rummer beretningen en liste over de benyttede lokaler det år: 8 børnestuer i præstegårdes konfirmandstuer, 10 i private huse, 8 i lejligheder, 3 i lejligheder specielt indrettet til formålet. 2 i missionshuse, 7 i kommunehuse, 1 skole, 1 forsamlingshuse, 1 klubhus.

Roe-Børnestuen i Sakskøbing Pigespejderhus. Fru apoteker Dyhre i hvid kittel. Fru Holm står i baggrunden. Foto fra 1953 (JB).

På koloni

Igen i år havde Red Barnet stillet midler til rådighed til en sommerferie for 20 små roebørn, på Abildvig, hedder det i "Roetoppen".

Børnene kom fra 10 forskellige Roe-Børnestuer, og kendte jo heller ikke os voksne ret meget, så det var en stille, lidt genert, men forventningsfuld flok børn vi satte til bords, første gang alle var samlet. Hurtigt efter måltidet kom legetøj, skovle og trillebør frem, og på forbløffende kort tid fandt de fleste børn nogle at lege med, og snakke med, om alt det nye de så og oplevede.

Der var i år 4 små børn på bare 3 år med på Abildvig. Det var rørende at se, hvor tålmodige og søde de større børn var mod de små - både når de skulle være med til beskæftigelse og når vi havde dem med på ture i skov eller ved stranden.

Da de 4 uger var gået, og vi skulle aflevere børnene igen, - var det faktisk lidt ubehageligt - men vi håber de kommer hjem med gode minder om en dejlig ferie, til gavn for dem selv og deres forældre".

Børnestuerne blev jo oprettet for at redde barnet. Blandt de mellem 700 og 900 landarbejderbørn, der kom her fandt man frem til en lille flok, som fik tilbudt et ferieophold på 4-5 uger i Abildvig. Det var de mest nødstedte børn, der kom i betragtning og det var en vanskelig proces at vælge netop de børn, der havde de største behov.

Pædagogisk tilsyn

Personalet var lokale landbokvinder uden pædagogisk uddannelse. Gennem en årrække var det de samme kvinder, der blev ansat. Stuerne var ikke specielt store. F.eks. var der i efteråret 1959 ingen steder mere end 27 indskrevne børn. De fleste Børnestuer havde mellem 15 og 20 børn. Nogle steder havde ventelister. Et dokument fra Slemminge viser en venteliste på 8 børn ved sæsonåbningen i 1960. Børnetallet betød, at der typisk var 1 heltidsansat samt en eller to medhjælpere. Red Barnet tilbød vejledning og førte tilsyn med m.h.t sundhedsplejen (sundhedsplejerske Ellen Bay) og det pædagogiske ved Ellen Hansen o.a. Et tilsyn de ansatte ikke altid var lige begejstrede for. De frygtede, at de ikke kunne leve op til de krav. Under overskriften "Rejsende børnehavelærerinde" skriver Sonja Nielsen om sit tilsynsarbejde:

På min vej rundt til børnestuerne mødte jeg, hvad man ikke kan undgå, når man i løbet af 2 mdr. kommer i 34 forskellige børnestuer, der tilsammen har godt 600 børn mange forskellige typer, men den type man lægger mest mærke til, er den kærlighedshungrende, der kan klamre sig til en, så man føler, de suger sig fast. Det er ikke blot een gang man får tårer i øjnene og bliver dybt grebet, men hver eneste gang man møder en sådan lille kærlighedshungrende sjæl.

Tilsynet var et mangesidet arbejde. Der er ikke tvivl om, at solid fysisk pleje og pasning og lokalernes hygiejnestandard var vigtige krav, der dog gik hånd i hånd med inspiration og vejledning i beskæftigelse af børnene:
Når man taler med mødrene, lyder der som oftest kun lovord om stuerne. f.eks. fremhæves det som et gode, at børnene lærer at omgås andre børn, at de lærer at spise selv, at de lærer at tale bedre og at beskæftige sig bedre og for mig at se, er der ikke tvivl om, at børnene gennem stuerne får mulighed for at beskæftige sig med en del udviklende materiale, som de ellers ikke ville have mulighed for at lære at kende. Men ikke mindst kravene til det organisatoriske har været store. Fra Iris Matzens dagbogsblade kan vi se, hvordan det var nødvendigt for den tilsynsførende at sørge for mange praktiske ting: tæpper, legetøj, tøj, køkkengrej medvidere. Der udover en

lang række samtaler omkring mælkeordning, varelevering m.v. Den tilsynsførende var bindeled til Red Barnet og formidler i forhold til sogneråd og andre myndigheder. I vid udstrækning også deltager i den offentlige debat om Børnestuerne, herunder forsøge at imødegå de kritiske røster, der anså Børnestuerne som overflødige og som bidrog til "svækkelse af den kommende landarbejder". Endelig var der regnskaberne. Også overgangen fra Børnestuerne til helårs børnehaver var Ellen Hansen involveret i. I en kronik i dagbladet Aktuelt fra 1961 argumenterer hun for børnehaver på landet.

Der er ganske få optegnelser om Vigsnæs, som var en lille Børnestue.

Kursusdage for børnestuernes personale. Foto fra Maribo kommunes børnehave. Emnet er papirklip.
Fru Rasmussen og hendes datter Tove Hansen fra Børnestuen i Radsted ses midt i billedet (JB).

Fra Roe-Børnestuer til børnehaver - med besvær

I beskedent omfang fortsatte børnestuerne også i sæsonen 1964-1965. Red Barnets årsberetning for 1964-1965:
Roe-børnestuerne omfattede1964-65 i alt 196 børn, fordelt med 146 børn i 7 børnestuer i lugeperioden i maj måned sidste år og 50 børn i 5 børnestuer i sæsonen i september-oktober måned. Børnestuerne blev ledet af børnehavelærerinde frk. Margit Sørensen, der nu er leder af Red Barnets børnehave i Bandholm.

Det er sognepræst Fritz Lerche, der skriver, og han fortsætter med at nævne, at foruden børnehaven i Bandholm arbejder Red Barnet med oprettelse af børnehaver i Systofte og i Holeby. Begge steder har sognerådene henvendt sig til Red Barnet.

Man vil nødig slippe kontakten med landarbejderbørnene og det ser ud til, at bl.a. stiftsamtmand P. H. Lundsteen og amtsfuldmægtig Ernst Larsen leverer god støtte i forsøgene på at oprette børnehaver i Maribo Amt. Selvom Børnestuerne nu forsvandt havde man også dette år arrangeret koloni i Abildvig - nu for 25 børn med Margit Sørensen som leder. Det var udvalgte børn, der trængte til særlig omsorg og pleje.

En del af børnene havde været med i tidligere år, og nogle havde små søskende med for første gang. Den gode, nærende kost og den omhyggelige pleje er naturligvis af stor betydning for børnene, men samtidig oplever de en lang række dage, hvor en lille gruppe voksne mennesker leger med dem fra morgen til aften.

Flere steder var det på trods af forældreprotester, at Roe-Børnestuerne blev lukket. Selvom driftstilskuddet fra sognerådene var beskedne blev en dalende tilslutning brugt som anledning til at lukke. Eksemplet fra Tillitze illustrerer konflikten. Sognerådet besluttede i1961 at lukke p.g.a. den vigende tilslutning afstedkommet af en øget forældrebetaling. Esther Møller, leder af børnestuen, skriver om striden: Der var indskrevet 11 børn, deraf skulle de 9 mades, 2 var lidt større, og da jeg kun havde en stue, hvor jeg foruden at skulle vaske og skifte de små, og lave deres mad, made dem, også skulle have plads til barnevogne, anhænger, kravlegård samt lejerne, som de øvrige børn sov til middag på, havde jeg nægtet at være alene med børnene, hvorefter sognerådsformanden havde stillet i udsigt, at så måtte vi lukke. … så skrives der, at småbørn ikke er de værste at have med i en roemark. Nej, det er de heller ikke, hvis de er helt spæde og kan pakkes godt ned, men er de først nået 1 års alderen og derover, så vil de op og kravle eller gå. Det bør ikke være i en beskidt og pløret roemark, men helst i et godt varmt og rent lokale, men den luksus er fra i dag forbi for vore små arbejderbørn her i Tillitze.

Børnestuerne i Sakskøbing og i landkommunerne

Sognene i Sakskøbing kommune var godt forsynet med Børnestuer. Ved at sammenholde indberetninger og årsberetninger samt flere andre skriftlige kilder tegner der sig et billede af landsogne, hvor næsten 20% af samtlige børn i Børnestuerne på Lolland-Falster var herfra. Majbølle, Radsted, Sakskøbing by, Slemminge, Tårs, Våbensted, Våbensted-Nielstrup var de lokaliteter, der nævnes i beretningen fra 1954. Året efter nævnes også Vigsnæs og Sakskøbing landsogn. I 1955 blev der udelukkende holdt efterårsstuer på de nævnte steder. Her de indtegnede børn:

Lokalitet	Børn	U.2år
Majbølle	13	3
Radsted	20	5
Sakskøbing	23	5
Sakskøbing landsogn	14	4
Slemminge	17	4
Taars	12	1
Våbensted	28	6
Nielstrup	8	2
Vigsnæs	7	3

Der var 142 indtegnede børn i den sæson og fremmødet var meget flot, f.eks. i Slemminge, hvor der blev beregnet 510 "børnedage". De yngste børn registreredes for sig fordi der blev fastsat en aldersgrænse ved 9 mdr. Den blev ikke overholdt: Det skete, at der stod en barnevogn med et meget lille barn i udenfor en af stuerne. Det barn er da næppe gammelt nok til at være her - hvorpå der blev svaret: men det bliver det snart.

Fremmøderegistreringen viser behovet tydeligt. Tallene må læses på den måde, at kun smitsom sygdom hos et barn har holdt det væk fra børnestuen. Givet har der også været pres på både forældre og børnestuernes personale, når ungerne var "småsyge" Der kunne jo ryge en dagløn i roemarken.

Billedet ændres noget fra år til år. I 1958 findes der ingen optegnelser om Majbølle, Vigsnæs og Oreby. Der har givet ikke været åbnet børnestuer det år på disse steder. De øvrige lokaliteter er forsat med og med lidt flere indtegnede børn end i oversigten. Da arbejdet med børnestuerne i begyndelsen af 1960-erne afvikles hører Våbensted, Radsted og Slemminge til blandt de i alt 7 børnestuer i efterårssæsonen 1963.

Udateret billede fra børnestuen i Tårs, sikkert fra midten af 1950erne.

Indtegningen er nu på 14 i Radsted, 15 i Slemminge og 16 i Våbensted. Sakskøbing by er ikke med, men vel små 2 år efter åbner den første børnehave i fhv. læge Johs. Thygesens ejendom i Jernbanegade på initiativ af Sct. Georgsgildet. Der findes nærmest ingen arkivalier om de enkelte medarbejdere, men en liste fra 1960 fortæller dog hvem der stod for arbejdet.

Roe-Børnestue	**Daglig leder**
Radsted	Tove Hansen
Sakskøbing	Yrsa Kirkegård
Slemminge	Ida Clausen
Taars	Else Rasmussen
Vaabensted	Kasamira Pedersen

Børnestuen i Radsted

I februar 1991 optog Hakon Winther en samtale med lederen af børnestuen i Radsted fru Tove Hansen.

Hvor lå børnestuen og hvordan så der ud?

Børnestuen havde alle årene til huse i kommunehuset i Smedestræde bag kirken. Der var 4-5 små lejligheder i huset, der er i 1½ plan. En af lejlighederne blev stillet til rådighed for Børnestuen. Den bestod af to små stuer og et køkken samt et par mindre rum på 1.sal. I flere af de første sæsoner, var der kun petroleumslamper i stuerne. Opvarmningen var med kakkelovn og madlavningen foregik på ild-komfur i det lille køkken. Der var vand i husets køkken fra egen brønd. Mig bekendt havde børnestuen ikke problemer med vandets kvalitet. Udover hanen i køkkenet var der postevand ved brønden og der var lokum i gården.

Børnene, hverdagen og sundheden?

Vi havde op til 24 børn. De yngste på blot 10 mdr. og så ellers op til 7 år. Vi måtte jo ikke modtage syge børn, men jeg kan huske, at vi i nogle sæsoner havde op til 8 børn med kighoste. Det var også et problem med vasketøjet. Vi havde jo kun køkkenet at vaske skiftetøjet i. Langtfra alle de små havde skiftetøj med, så vi fik noget fra Red Barnet. Da vi også skulle lave mad i køkkenet foregik en del af tøjvasken udenfor. Børnene havde madpakke med, men vi kogte havregrød til middag, så vidt jeg husker havde børnene selv gryn med. Vi kunne mod betaling hente mælk på en gård ved siden af. Om eftermiddagen fik børnene så kakao. Især de mindste havde naturligvis brug for at sove til middag. Det var nu temmelig svært, at skaffe plads nok. De største hvilede sig i de små rum ovenpå og de yngre nedenunder. De yngste sov udenfor i barnevogne.Tæpper og senge fik vi fra Red Barnet. Meget plads var der jo ikke, når 20-24 børn skulle lege, spise og hvile sig. Heldigvis havde vi god plads udenfor.

Hvordan gik hverdagen?

Vi åbnede kl. 7 og lukkede kl. 17. Vi havde papir og farver til børnene - og også modellervoks, husker jeg. Men ellers var der ikke så meget legetøj. Når kastanierne blæste ned henne i Kastaniealleen tog jeg børnene med - og så samlede vi kastanier, som vi solgte nede på Krenkerup. På den måde fik vi lidt ekstra penge, som vi købte legetøj for. Det var især godt trælegetøj. Når vejret tillod det foregik meget af dagen udenfor, hvor vi også havde indrettet en lille sandkasse.

Hvordan med personale?

Min mor hjalp mig - og indimellem havde vi også en dame, der kom nogle timer. Så vidt jeg husker fik vi i de første år 102 kr. for de 60 timer som børnestuen havde åbent. Du må huske, at der også skulle gøres rent efter kl. 17. Hvert år var vi på et lille kursus, hvor vi bl.a. lærte at beskæftige børnene. Vi fik også hjælp af Red

Barnets sundhedsplejerske (Else Bay JB) og senere af Ellen Hansen og i de sidste år af Iriz Matzen, der jo førte tilsyn med børnestuerne. De sørgede også for mange af de fornødenheder vi havde brug for.

Afrunding

Under overskriften "De vil nødig forsømme en eneste dag" bragte Folketidende interview med Astrid Rasmussen om arbejdet i Radsted Børnestue og senere til bladet "Husmandshjemmet" om børnenes udbytte af opholdet:
Det er da ingen sag (at passe børn). Jeg kom ud at tjene som 9-årig, og der skulle jeg passe 7 børn, så jeg kender lidt til arbejdet på forhånd, siger Astrid Rasmussen om arbejdet. Det er som om man ikke rigtigt har opdaget de mindre børn på landet.

Mange af dem kommer fra fjerntliggende ejendomme, hvor de ikke har været vant til at have med andre børn at gøre. I starten er de både sky og tilbageholdende, men når begyndervanskelighederne er overstået, er de ligeså ivrige som de mere frimodige børn og fremviser begejstret resultaterne af deres arbejde med farver, ler og papir.

Billedet af Astrid Rasmussen er fra Folketidende.
Den lille piges navn har det ikke været muligt at finde.

Willy Børge Erik Petersen, ”Burma-Peter”

af Bo Christiansen

Født 18. december 1912 i Sakskøbing, død 14. juli1999 på Ålykkecentret i Odder.

Kære læsere nu vil jeg fortælle om en Sakskøbing drengs barndom i Sakskøbing, hans uddannelse og hans dramatiske oplevelser i Østen under 2. Verdenskrig.
Willy var søn af sæbesyder, mineralvands- fabrikant og lokomotivfører ved Sakskøbing Sukkerfabrik Johannes Carl Theodor Pedersen (1880-1936) og dennes hustru Marie Vilhelmine Pedersen (1879-1926).
Willys far lærte i årene 1894-98 sæbesyderhåndværket hos apoteker Bardram i Maribo. Samtidig fik han her lejlighed til at lære fabrikation af mineralvande på samme apotekers mineralvandsfabrik. Det var hans hensigt at drive selvstændig virksomhed, og for at sætte sig ind i mineralvandsproduktion tog han i et år ansættelse i København på den daværende Mineralvandsfabrik St. Pauli, Rådhuspladsen 79, og endvidere på Rosenborg Brøndanstalt.

Willys far Johannes Carl Theodor Pedersen
1880 -1936.

Da han blev gift i 1900, fik han fast ansættelse som forvalter på Emil Meyers Bryggeri i Sakskøbing.
Den 7. april 1906 fik han borgerskab som sæbesyder i Sakskøbing og oprettede sin egen lille virksomhed ”Dampsæbefabrikken Sakskøbing”. Her fremstillede han adskillige sæber med den tids blomstrende navne som ”Mosrosen”, ”Alpeviol”, ”Heliotrope”, og lignende.

Da det kneb med afsætningen af sæben, købte han udstyr til fabrikation af miniralvande og oprettede nogle år efter ”Mineralvandsfabrikken Ceres Sakskøbing”. Drivkraften til disse virksomheder blev leveret af en lille rød opretstående dampmaskine, som han selv havde certifikat på. Som følge af disse færdigheder, men også at han i sin faders smedje havde lært sig en del om smedehåndværket, kunne han supplere sine beskedne indtægter ved om vinteren at arbejde som lokomotivfører ved de lollandske roebaner, som De Danske Sukkerfabrikker havde anlagt.
Som så mange andre syslede han med tanken om at bygge en såkaldt ”Evighedsmaskine”. Willy husker fra sin barndom en dag, hvor faderen kom ned fra sit værelse til den øvrige familie i stuen og sagde: ”Hvis min maskine går, når jeg kommer op igen, er vi rige.” Hele familien skyndte sig med faderen i spidsen op på værelset, for at se vidunderet, som uheldigvis var gået i stå. Derefter opgav faderen flere forsøg i den retning.

Willy voksede op i sine bedsteforældres og forældres hjem på Anstaltsvej (nu Nørrevang 22) i Sakskøbing. Der var 6 børn i hjemmet: 4 brødre og 2 søstre foruden et spædbarn, der døde som helt lille, og en bror, der døde som 6-årig. Willy var næstyngst af de seks.
En af storebroderen Olafs skolekammerater, Lindhard Hansen, skriver i sine erindringer ”Et liv med mange fugle og få penge” (Skipperhoved 1997), at Olafs hjem på Anstaltsvej i Sakskøbing var meget forskelligt fra hans. Olaf havde tre ældre og to yngre søskende, og flere af dem var meget musikalske, men ikke Olaf. Hans mor var forud for sin tid og indførte ”naturlig fri opdragelse” længe før begrebet var kendt. Hun gik fuldt og helt ind på børnenes fantasier om indianere og den slags og hjalp i praksis til med at være indianer o.l., en marterpæl var der også. Ofrene (f.eks. lillebror Willy) blev bundet og tortureret på forskellig vis. Stedet var som oftest ude langs Sakskøbing Fjord i den forreste del af Maltrup Vænge, som drengene kaldte Lilleasien. Når man skulle indvies i indianerordenen foregik det ved forskellige prøver. Oluf fortalte, at ofte skulle man stå med bare tæer og stritte godt og grundigt, så en skarp dolk kunne kastes ind mellem tæerne. Ofte gik det galt hedder det sig, og

drengene skulle op til den lokale læge, der i folkemunde blev kaldt for ”Doktor Hjælpeløs”.

Anstaltsvej – nu Nørrevang.

Livet i og ved huset på Anstaltsvej var en prøvelse for de omboende, skriver Lindhard Hansen. De store drenge havde salonrifler eller luftbøsser, så projektilerne fløjtede om ørerne på folk. I dette miljø opstod også et særligt sprog, en slags familieslang. Drengene legede meget ud mod Sakskøbing Fjord. Lige overfor Oreby Strandhuse stod den store hule eg, som de kaldte ”Snøvlehulen”. Om denne hule udkæmpedes der kampe mellem et hold drenge fra Sakskøbing og et hold fra Strandhusene. Lige i nærheden var og er der et område, som kaldes Skidtø, et fugtigt område, hvor det ikke var lykkedes at lave kulturskov. En dag i det tørre forår fik Olaf den ulyksalige ide at sætte en tændstik til det tørre græs. Ilden bredte sig hurtigt og var på vej hen mod en granplantning. Olaf fantaserede om præriebrand, og nu skulle de ligesom indianerne ”bare lige have en ny hud flået af en bison”. Lindhard tog det mere praktisk og trampede i det brændende græs. Selvom der brændte et ret stort område, lykkedes det at få branden slukket. Der blev sejlet på fjorden i forskellige fartøjer, og Olaf og hans lillebror Willy legede, at de drog ud til alverdens lande på kamelryg, det foregik ved at de udstyrede et par træbukke med ridesadler og

seletøj. Desuden legede drengene, at de rejste, når de gik oven på aviser, som de lagde oven på hækken, der grænsede ind til naboen (Anstaltens Gartneri). Den store succes, det var for drengene, blev ikke gengældt af naboerne, så de skar halvdel af hækken ned, så hækken blev så smal, at der ikke længere kunne gås på den. Der var også den vinter, hvor drengene skævede misundeligt ind til den gode grønkål i naboens have ved siden af. Det endte med, at drengene kastede med lasso ind i nabohaven og fangede kålstokke ind over stakittet til deres kaniner, uden at det blev opdaget. Nabokonen, der mentalt skal have lignet tegneseriefiguren "Fru Vom", sagde til Olafs mor: "Jeg kan ikke forstå, hvad det er for en mærkelig sygdom, der er kommet i vores grønkål. Det er ligesom den forsvinder ned i jorden". Drengene overhørte samtalen og morede sig kosteligt.

En gang havde drengene på Anstaltsvej fået fat i en gammel utæt pram, som de sejlede rundt i på Sakskøbing Fjord, til fornuftiges menneskers forfærdelse. Lindhard Hansen skriver, at det var et mirakel, at ingen af dem druknede, for det var ellers næsten en regel, at der skulle drukne en skoledreng hvert år i havnen eller i fjorden.

Mens Willys søskende gik i byens almindelige borgerskole, kom Willy i Sakskøbing Private Realskole fra 1. mellem i 1924 til og med bestået realeksamen i 1929. Han bestod sin realeksamen med høje karakterer: 6 gange ug, 5 gange ug -, 1 gang mg, og han fik følgende vidnesbyrd med på vejen:

Willy B.E. Petersen har i Skoletiden udvist særdeles god Opførsel samtidig med, at han med stor Flid og Dygtighed har fulgt undervisningen. Da Willy desuden baade i aandelig som i legemlig Henseende er de fleste af sine Kammerater overlegen, og han er en velopdragen ung mand, kan jeg give ham Skolens bedste Anbefaling.

M. Ballegaard, Skolebestyrer.

Willy havde ry for at være søskendeflokkens bogorm, hvis sunde udvikling faderen derfor bekymrede sig for. "Du sidder jo her og visner", skal faderen have sagt til ham. Ganske paradoksalt, når man tager hans senere liv i betragtning! Olaf og de andre brødre drillede ligeledes tit den mere boglige lillebroder Willy, der reagerede rigtigt hidsigt, når han blev forstyrret i sin læsning.

Sakskøbing Realskoles 40 års jubilæum 3. november 1926, WBEP står i allerbagerste række foran døren/skodden til venstre: der står to drenge her, WBEP er drengen til højre.

Uddannelse

Willy var landvæsenselev 1930-33:
På gården Dannevang ved Hald nord for Randers, på Bukmose ved Rinkenæs (tæt ved Gråsten), på Bistrup Avlsgård ved Laurbjerg vest for Hadsten og på Sædingegård ved Rødby, hvor Willy lærte om sukkerroedyrkning.
Han aftjente sin værnepligt ved 7. regiment 10. bataljons 1. Kompagni i Fredericia, fra 9. maj 1933 til 7. september 1933 og var genindkaldt fra 12. september til 8. oktober 1933. Han blev hjemsendt med følgende vidnesbyrd: ”Han har været en særdeles flink Soldat, hvis forhold i og uden for tjenesten har været særdeles tilfredsstillende.”

WBEP som rekrut i 1933 i Fredericia.

Willy tog med fine karakterer almindeligt landbrugskursus fra 8. november 1933 til 30. april1934 og kontrolassistentkursus på Landboskolen ved Lyngby vinteren 1933-34 og var regnskabsfører på hovedgården Bavelse ved Glumsø fra 1. maj 1935 til 14. april 1936.
Uddannet ved Kystdefensionen fra 14. april 1936 til 4. december 1937 og udnævnt til kystløjtnant af 2. grad i søværnets reserve 1. oktober 1937.

Ansat som planter på ØK-gummiplantagen Mount Austin Rubber Estate i staten Jahora i Malaya januar 1938. Willy tog dette job, dels fordi han gerne ville spare op til at kunne købe sin egen gård, dels fordi han var inspireret af Inga Gerner Nielsens bog ”Hjemliv i Østen” og dels fordi han gerne ville ud at se verden. Turen til Malaya gik over Gedser Warnemünde, Berlin og Hamburg til Rotterdam, hvorfra ØK- skibet Lalandia sejlede ham til Singapore.

Herude mødte han sin første kone, Ethel Wilkinson Lamont, fra en velstående familie fra Newark, New Jersey, USA. Deres datter Ingelise Lamont Petersen blev født 11. april 1940 i Singapore.
Willy gjorde i Malaysia tjeneste ved det lokale hjemmeværn, Johore Volunteer Engineers 1. februar 1938 til 30. september 1941.

I britisk krigstjeneste

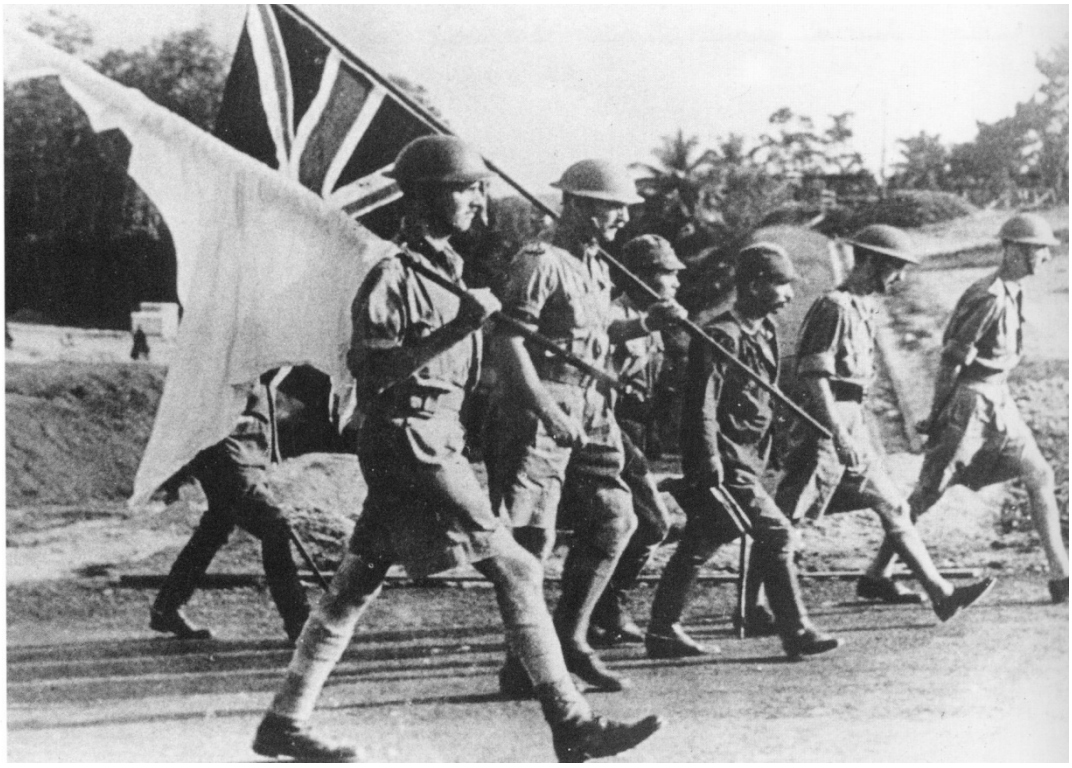
Willy opsagde sin tjeneste hos ØK og i JohoreVolunteerEngineers, da han i 1941 meldte sig til britisk krigstjeneste i den britiske felthær. Fra Singapore ventede han nu at blive sendt til Europa, men i stedet blev han hvervet til hemmelig indsats i Østen og sendt på en engelsk militærskole uden for Singapore i 2 måneder til 1. december 1941. Her blev han sammen med ca. 20 danskere trænet i taktik, felttjeneste, våbenbrug og sprængningslære samt gennemgik en fysisk træning. Undervisningen omfattede også træning i nærkamp med knive og lydløs drabsteknik, hvor skotske officerer lærte dem at brække hals og rygrad på folk i et snuptag.

Den Danske Indsatsgruppe

Ideen om at samle denne særlige danske indsatsgruppe i Fjernøsten var blevet besluttet i marts 1941. Planen var, at gruppen via Burma skulle indsættes i Sydkina og give militær træning, våben og udrustning til lokale kinesiske guerillastyrker og hjælpe til oprettelsen af hemmelige baser for disse guerillastyrker i deres kamp mod de japanske invasionsstyrker i Kina. Pointen var, at hverken USA eller Storbritannien var i krig med Japan i marts 1941, men man var klar over, at et opgør med Japan kunne komme når som helst.

Japan havde invaderet Kina i 1937, men der foregik ingen særlig intensiv krig i Kina mellem japanerne og kineserne, som var splittet mellem nationalister omkring Chiang Kai-shek, kommunister omkring Mao Tse-tung og nogle uorganiserede militser, foruden kinesere, der samarbejdede direkte med japanerne. Ching Kai-shek havde søgt støtte i Washington fra i hvert fald 1940. En åbenlys støtte turde USA og Storbritannien ikke give Kina på dette tidspunkt, så derfor brugte man så De Frie Danske til at gennemføre operationen.

Gruppen blev sendt til Rangoon i Burma 6. december 1941, dagen før det japanske angreb på USA´s Stillehavsflåde i Pearl Harbour 7. december 1941, 2 dage før det japanske angreb på englænderne i Hongkong og Malaya 8. december 1941, der betød øjeblikkelige bombardementer af Singapore, som faldt to måneder senere den 15. februar 1942.

Britiske tropper overgiver sig i Singapore i februar 1942 til Japanerne,
foto Imperial War Museum.

Krigsudbruddet i det fjerne Østen

Krigen startede med de japanske luftangreb mod Pearl Harbour, Philippinerne samt den britiske flådebase i Singapore 7. december. Samtidig foretog de første japanske hærstyrker landgang flere steder på østkysten af Malaccahalvøen ca. 6-700 km nord for Singapore.
De britiske slagskibe ”Prince of Wales” og ”Repulse”, der var under kommando af admiral Tom Philips, var ankommet til Singapore red 2. december1941. Admiralen anså det for sin pligt at slå til mod fjenden, medens denne var i færd med udskibningen og derfor sårbar. Man må huske, at der endnu ikke forelå nogen krigserklæring fra den britiske regering. Da tærsklen mellem fred og krig altid er vanskelig at overskride i et demokratisk samfund, sammenkaldte han eskadrens ledende officerer, og alle enedes om at gå i aktion mod de japanske brohoveder og landgangsoperationer.

Admiralen afsejlede med sin eskadre, der foruden de to nævnte slagskibe bestod af destroyerne ”Electra”, ”Express”, ”Wampire”, og ”Tenedos”. Han fik melding om, at han ikke kunne forvente luftstøtte til operationen og samtidig en advarsel om, at store

japanske bombestyrker var baseret i det sydlige Indokina. Da vejret var ugunstigt for luftangreb, besluttede admiralen at fortsætte sejladsen mod de japanske styrker.

Willys kone og datter var sammen med et par andre civile kommet af sted fra Singapore på et kamufleret fragtskib M/V Buchanan 12. december 1941 og kom i sikkerhed til New York med dette skib 12. februar 1942. Altså før japanerne løb briterne over ende og erobrede Singapore.

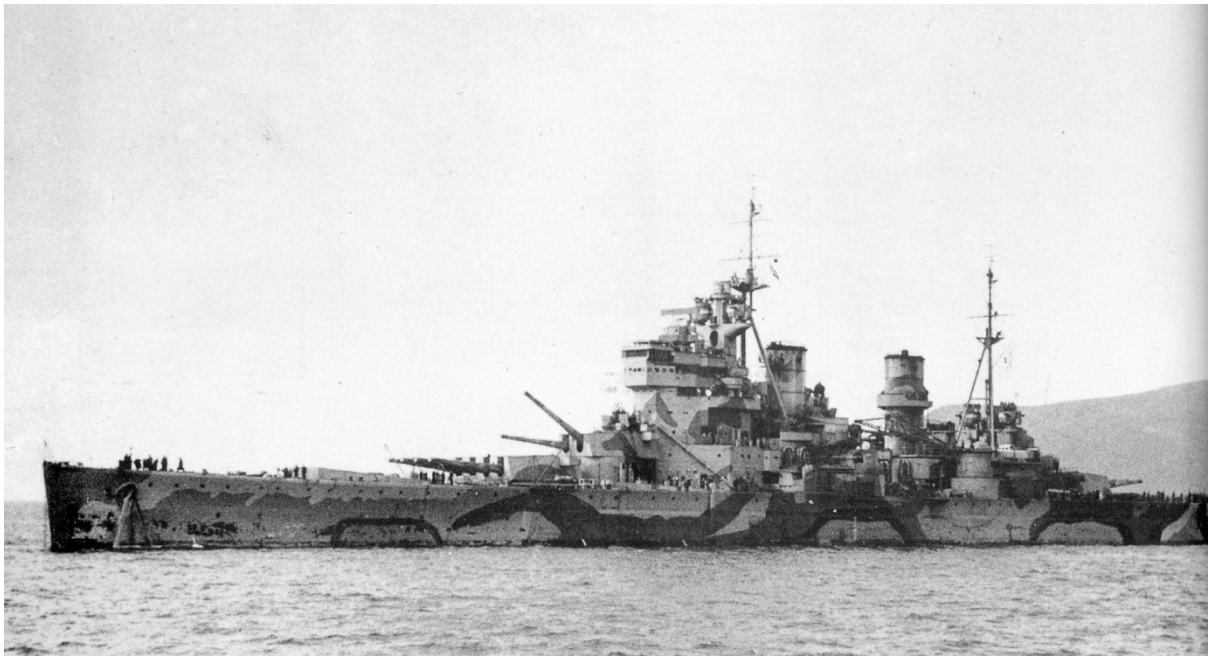
Den 10. december 1941 kl. 11.00 angreb store japanske flystyrker eskadren. Under det første angreb fik ”Repulse” en bombetræffer, der anstiftede en brand om bord, der dog hurtigt blev slukket, og skibets hastighed blev ikke påvirket. Under den anden angrebsbølge blev ”Prince of Wales” ramt af to torpedoer samtidig, som tilføjede skibet stor skade og alvorlige lækager. Begge bagbords skruer blev sat ud af funktion, og skibet var herefter ikke under fuld kontrol.

”Repulse” fik ingen træffere under dette angreb. Få minutter efter slog en tredje angrebsbølge ned over ”Repulse”, og igen slap den uskadt. Skibene var på dette tidspunkt kommet lidt væk fra hinanden, og chefen for ”Repulse”, kommandør Tennant, satte derfor kursen hen imod admiralskibet, efter at han havde telegraferet til Singapore: ”Bliver bombarderet af fjendtlige fly”.

Kl. 12.22 fulgte et nyt angreb, som blev skæbnesvangert for begge slagskibene. Efter med held at have undgået et antal torpedoer blev ”Repulse” ramt midtskibs. Straks efter ødelagde en torpedo dens styremekanisme, og nu nåede i hurtig rækkefølge yderligere tre torpedoer deres mål. Tennant var klar over, at skibet var dødsdømt og beordrede alle mand på dæk, en ordre der uden tvivl reddede hundrede af menneskeliv. Kl. 12.23 kæntrede ”Repulse” og sank.

”Prince of Wales havde kl. 12.23 fået endnu to torpedoer og straks efter en til. Dens fart var nedsat til 8 knob, og den var faktisk synkefærdig. Efter endnu et bombeangreb, som gav en fuldtræffer, kæntrede skibet og sank kl. 13.20.

Destroyerne reddede 2000 mand af i alt 3000. Eskadrechefen Tom Philips og hans næstkommanderende John Leach var blandt de omkomne.

HMS Prince of Wales sænket af Japanerne ved Singapore 10. december 1941, foto Imperial War Museum.

At japanerne havde nået grænsen af deres luftmilitære formåen den dag ses af, at de ikke havde kapacitet til at fortsætte angrebene på destroyerne. Det var et knusende nederlag for den britiske flåde, som ved denne lejlighed erfarede, hvad moderne ”air power” (luft styrke) var i stand til. Der er næppe tvivl om, at japanernes effektivitet på det luftmilitære område var blevet stærkt undervurderet af såvel briterne som amerikanerne. Om admiral Tom Philips udtalte Churchill senere: ”Han havde gjort sit bedste”.

I Burma modtog Willy 23. december 1941 sin udnævnelse til engelsk sekundløjtnant. Gruppen blev fra Burma sendt af Burmavejen, først til Lashio i Nordburma tæt ved den kinesiske grænse, hvor gruppen oprettede en lejr, som skulle tjene som base for ekspeditionen ind i Kina. Det kneb med at få tilstrækkeligt med forsyninger af våben og sprængstoffer frem til gruppen, og gruppen følte, at briterne svigtede. Årsagen til de manglende forsyninger var imidlertid, at gruppen blev modarbejdet på det kraftigste af magtfulde folk i den kinesiske ledelse. Gruppen kom ofte i kamp i Burma, dels mod japanske rekognosceringspatruljer, dels ved små kommandoraids mod japanske styrker på fremmarch.

Britiske tropper i Burma 1943, foto Imperial War Museum.

Enkeltmandsudrustning – oppakning

Hver soldat bar en last på ca. ca. 35 kg. Han var iført en let tropeuniform, feltstøvler, moskitonet, en huggert, en såkaldt machete, samt lette gummistøvler til patruljetjeneste. Endvidere et let tæppe og et stykke vandtæt underlag til at sove på, kogegrej, forbindingspakke med sterilisationskit, gevær eller let maskingevær – Bren Gun – med ammunition. For geværskytternes vedkommende 50 stk. patroner. Endelig konserves til seks dage.
Muldyrene bar alt det tunge materiel såsom 81 mm. morterer med ammunition, gummibåde, ekstra ammunition til alle våben, telte, samt radiomateriel og de meget vigtige ”battery-chargers”. (opladere).
En dagsration bestod af: 12 hvedemelskiks, ca. 60 g tørrede rosiner eller nødder, 60 g ost, 120 g dadler, 60 g chokolade, 20 cigaretter, the, sukker, mælkepulver, salt og en C-vitamin tablet.

Chindit-operationen

Willy deltog i 7. Kolonne i den 1. Chindit-operation i Burma, hvor i alt 3.000 mand, opdelt i 8 kolonner gik over Chindwin-floden ind i Burma. 14.-18. februar 1943. Willy gjorde sig bl.a. fordelagtigt bemærket ved sin ledelse af en kolonne under

angrebet på japanerne ved Nankan, hvor de britiske styrker fik sprængt to jernbanebroer og påførte japanerne svære tab 4. marts 1943. Inden dette angreb havde Willy anført 80 mand som bagtrop for sin brigade; de skulle sprænge broer og prøve at lokke fjenden i baghold og oprette vejspærringer. De blev herunder isoleret fra hovedstyrken i 16 dage med rationer til kun 5 dage. De supplerede den sparsomme mad med nogle små fisk og rigeligt med frisk vand, men gik de sidste 7 dage stort set uden mad. De fandt deres hovedstyrke igen netop ved indledningen af angrebet på Nankan 4. marts og måtte kæmpe her på tomme maver.
Willy blev såret i højre tinding af et skud fra en japansk snigskytte under erobringen af landsbyen Baw 23. marts og slået midlertidigt bevidstløs. Han måtte gemme sig såret i en grøft under kampene, hvor han, fortalte han familien, så japanske soldater springe hen over grøften, heldigvis uden at opdage ham, japanerne tog nemlig ingen sårede fanger, men henrettede dem øjeblikkeligt. Efter kampene kom hans kammerater tilbage til gemmestedet og samlede ham op. De næste 14 dage var han ude af stand til at marchere og måtte hjulpet af sin oppasser transporteres på sin tjenestehest for at kunne følge med sin kolonne.
Senere splittedes brigaden under et japansk omringningsforsøg og søgte væk fra omringningen i alle retninger. Willy`s kolonne søgte mod Kina og nåede ind over den kinesiske grænse til Yunnan og til det kinesiske hovedkvarter i Paoshan. Undervejs mod Kina var Willy kommet sig så tilstrækkeligt, at han med hjælp fra lokale burmesere kunne lede et vellykket bagholdsangreb på bjergstier i Kachin-bjergene mod en japansk styrke på ca. 100 mand, som fulgte efter hans kolonne.

I Kachin Hills

Willy Petersen fortæller: ”Vor første opgave var at komme over floden Shweli. Dette voldte en del vanskeligheder, da strømmen i floden var ret kraftig, og i nogen tid var det umuligt at skaffe de fornødne både. Efter nogle forgæves forsøg på at sætte over floden med primitive midler, havde vi en aften det held at træffe en hjælpsom landsbyhøvding, som skaffede os de fornødne både.

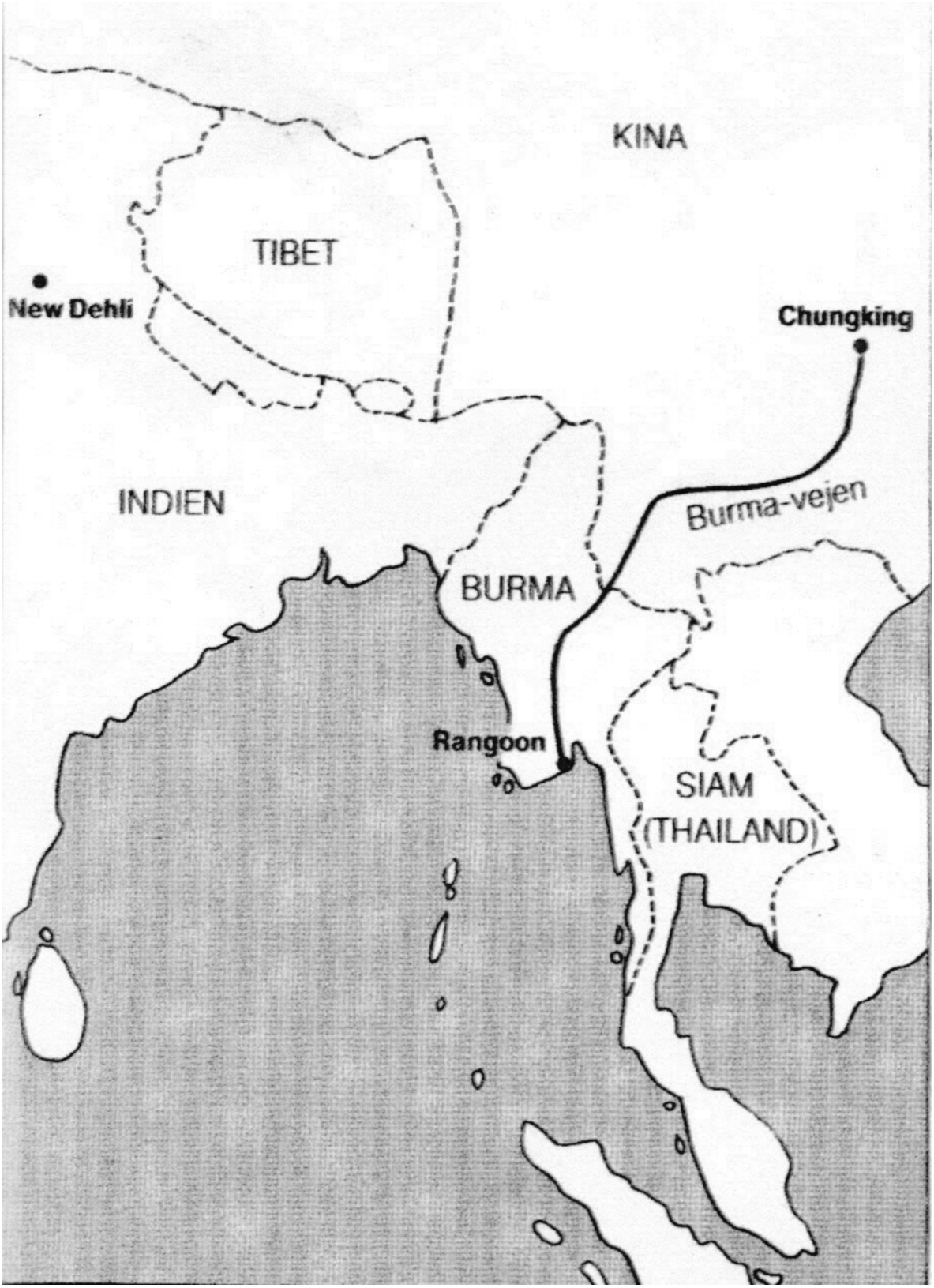
Vi kom hurtigt over floden og marcherede ind i Kachin Hills, bjergene på grænsen mellem Burma og Kina. Befolkningen her var meget virksom for den allierede sag, og vi fik en god modtagelse.

Landsbyhøvdingerne havde organiseret deres egen efterretningstjeneste, og holdt os løbende underrettet om, hvad fjenden foretog sig, ligesom de stillede vejvisere til rådighed, således at vi kunne benytte fordelagtige ruter gennem området, som vi ofte ikke selv ville have fundet. De var i øvrigt til uhyre hjælp for os, ikke mindst ved at de lod os købe, hvad de kunne undvære af madvarer. Vi var nemlig ved at bevæge os uden for rækkevidde af de allierede transportfly.

En dag, mens vi marcherede gennem Kachin Hills, gjorde vi holdt ved foden af et bjerg, på toppen af hvilken, der lå en landsby ved navn Loitok. Jeg førte bagtroppen af vor kolonne. Det var hen under aften, min chef gav mig ordre til med to delinger at blive ved foden af bjerget og spærre vejen til landsbyen, mens han med resten af styrken gik i bivuak på toppen af bjerget.

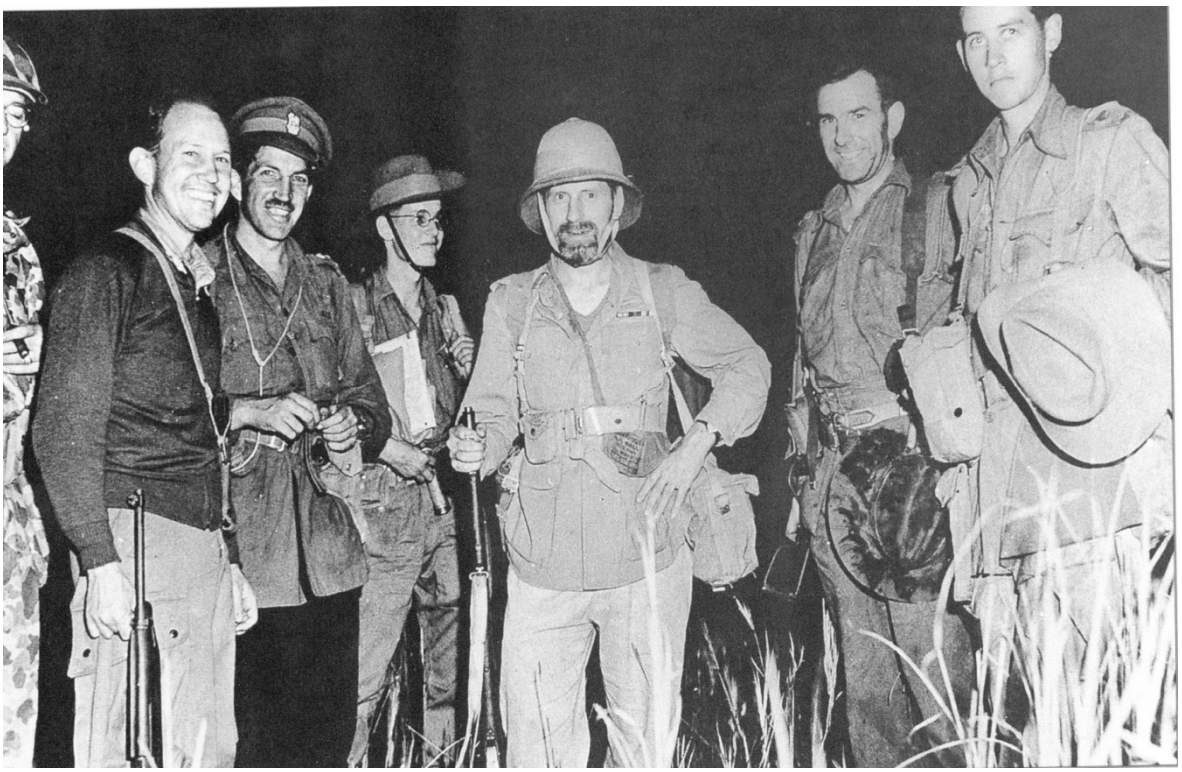
Jeg stillede poster ud og anbragte mine delinger i passende stillinger. En burmeser kom hen til os, og mine folk spurgte, om han kunne skaffe os ris og noget rørsukker i klumper, som vi af og til havde kunnet købe i bjergene. Manden sagde ja, og jeg indsamle 30 rupies af rådighedsbeløbet, som han fik at købe for, men vi så ham aldrig mere.

Efterhånden blev det bælgmørkt og et voldsomt regnvejr. Jeg rykkede lidt op ad bjergsiden med min styrke, hvor vi bivuakerede så godt, vi kunne, og ventede på daggry.

Kort over Burmavejen.

Ud på aftenen kom nogle burmesere med fakler ned fra bjerget og råbte, at de var kommet for at hente os. Da manden, som skulle købe ris til os, ikke var vendt tilbage, var jeg imidlertid blevet mistænksom, så jeg afslog at følge med fakkelbærerne, da jeg tænkte, at de måske ville føre os i et baghold. Fakkelbærerne blev noget fornærmede og gik tilbage til landsbyen.
Om morgenen inddrog jeg mine poster og førte styrken op ad bjerget til landsbyen. Jeg meldte mig til major Gilkes, som fortalte mig, at det var landsbyhøvdingen selv, som havde været nede hos os om natten, og denne, som var en loyal støtte af de allierede, var skuffet over, at jeg ikke havde villet modtage indbydelsen til at overnatte i hans landsby. Jeg forklarede senere høvdingen, hvorfor jeg havde afslået hans indbydelse, og vi blev gode venner.

Britiske tropper ved en Chindit opration i 1943, foto Imperial War Museum.

Kampen ved Loitok

Umiddelbart efter, at jeg havde talt med høvdingen, fortalte major Gilkes mig, at han havde fået underretning om, at der nu var ankommet en større fjendtlig styrke til det område ved foden af bjerget, hvor jeg havde været i stilling om natten med min styrke.

Der var to stier, som fra vest førte til toppen af bjerget, ad hvilke det kunne tænkes, at fjenden ville rykke frem. Majoren beordrede mine delinger til at lægge baghold på disse to stier og nedkæmpe en evt. fjendtlig styrke.

Terrænet var meget velegnet til bagholdsangreb. Hjulpet af den stedkendte høvding fandt jeg et sted på disse to stier, hvor der var en dyb slugt på den ene side og en stejl bjergside på den anden, og her lagde jeg mine delinger i stilling. Stillingerne var så fordelagtige, at det ville være vanskeligt for selv en stor fjendtlig styrke at komme igennem uden anvendelse af artilleri, og dette var fjenden ikke i besiddelse af i bjergene på det tidspunkt. Høvdingen udpegede den af stierne, som japanerne sædvanligvis benyttede, når japanske patruljer tidligere havde "gæstet" landsbyen. Om denne sti koncentrerede jeg hovedparten af min styrke. Høvdingen tilbød at skaffe os et sikkert varsel, når japanerne var på vej. Han udpønsede en krigslist, som gik ud på, at han ville sende et par af sine børnebørn ned af stien, og når de så mødte japanerne, skulle de løbe grædende tilbage ad stien, og så kunne vi gøre os rede til at modtage dem med maner. Jeg syntes ikke om denne plan af hensyn til børnenes sikkerhed, men da høvdingen var meget ivrig efter at bistå os på denne måde, tog jeg imod hans tilbud.
Børnene gik ned ad stien og kom efter nogen tid løbende tilbage. Snart var de i sikkerhed hos deres bedstefar.
Vi gjorde klar til at åbne ilden. Jeg stod sammen med høvdingen ved en skarp drejning af stien, da japanerne, ca. 100 mand kom op ad bjerget i enkelkolonne, uden spejdere eller forpatrulje fremme.
Da den japanske officer, der gik i spidsen for kolonnen, kom inden for rækkevidde af min kraftige 11 mm Colt Automatic Pistol, åbnede jeg ild mod ham, han faldt om og var færdig, samtidig skød mine soldater fra bjergsiden mod japanerne. Allerede ved vore første salver blev der stor forvirring hos fjenden, og da det ikke var muligt for ham at søge dækning, opstod der hurtigt et stort mandefald. En mindre del af den japanske styrke forsøgte et bajonetangreb mod os op ad bjergskråningen, men angrebet brød sammen, og de led store tab.

Resterne af den japanske styrke flygtede ned af stien under dække af et maskingevær, som de havde fået i stilling på et højdedrag overfor os.
Der var almindelig glæde hos landsbybeboerne over fjendens nederlag, og efter denne kamp så vi ikke mere til fjenden på vor march til Kina.

Afslutning på 1. Chindit Ekspedition

Nogen tid efter nåede vi den kinesiske grænse og marcherede ind i provinsen Yunnan.
Vi blev vel modtaget af såvel befolkning som myndigheder, og vi havde mange gode og interessante oplevelser, inden vi kom til det kinesiske armèhovedkvarter i Paoshan ved Burmavejen.
Vi opholdt os her nogle dage, og før vi fortsatte, gav den kinesiske general en stor fest for hele styrken. Dagen efter kørte vi i lastvogne til en amerikansk flyveplads syd for Kunming, hvorfra vi blev fløjet til Indien, nærmere betegnet til Assam, hvor vi landede 20. juni 1943.
I mellemtiden var størstedelen af vor brigade, eller rettere sagt de overlevende af denne, vendt tilbage til Indien ad forskellige veje.
Efter ankomsten til Assam blev alt personel indlagt på forskellige hospitaler for at blive undersøgt og behandlet for sår og sygdomme og for næsten alles vedkommende for underernæring.
Major Gilkes og jeg blev indlagt på hospitalet i Shillong. Mit sår, der kun var blevet nødtørftigt behandlet i felten, var nu imidlertid blevet lægt, så der blev ikke foretaget yderligere i den anledning. (Svimmelhedsanfaldene blev der tilsyneladende ikke taget stilling til).

WBEP i Indien 1944, foto Imperial War Museum.

Herefter blev Willys bataljon sendt til bevogtningstjeneste ved den indiske nordvest grænse, mens han selv blev sendt tilbage til Kumming i Yunnan i Kina for at undersøge mulighederne for at uddanne kinesiske partisanstyrker som i 1942. Men den kinesiske regering ville ikke give de fornødne tilladelser, og han måtte rejse tilbage til Indien efter en måneds tid. Willy fik dog set, hvor energisk de kinesiske partisanstyrker i Yunnan bekæmpede fjenden med de få midler, de havde til rådighed. Willy var derefter på flere rejser i kampområderne i Nordburma med særlige opgaver og deltog i planlægningen og udførelsen af flere partisan-og efterretningsaktiviteter i Nordburma.
I marts 1944 blev han forfremmet til major og ansat som forbindelsesofficer, indtil han blev sendt til England i januar 1945, hvor han fik orlov i nogen tid.
I London blev han tilknyttet SOE`s skandinaviske afdeling. Hvor han forberedte sig på at skulle være forbindelsesofficer mellem canadiske tropper og den danske modstandsbevægelse i forbindelse med et muligt militært angreb på de tyske tropper i Danmark op gennem Jylland sydfra (Plan Viking).

Efter krigen

Kort efter krigsafslutningen fik han orlov nogle uger og besøgte sin familie i USA. Bagefter arbejdede han med afviklingen af De Frie Danskes rekrutteringskontor i London. I februar 1946 blev han afskediget fra den britiske hær med honorær grad af major i The Buffs´. Hans familie, altså kone og barn var stødt til ham i London i 1945. Tidligt i 1946 var Willy med sin familie på besøg hos sin familie i Danmark. Han boede også i en periode her hos sin bror Olaf på Langøgård.

Ethel forlod ham i 1946 efter opholdene i England og Danmark og tog hjem til USA i april 1946 med datteren Ingelise (og var gravid med parrets næste barn). Parret blev formelt skilt i 1949. Willy traf sin anden kone Ester Malling Petersen i London i 1946. Han var omsværmet, fortalte Ester. Parret blev gift i Kastelkirken 2. februar 1952, med Ester fik Willy det tredje barn, Erik Malling Petersen i 1954.

Den 1. juni1946 blev Willy udnævnt til dansk kaptajn af fodfolket og ansat som assisterende militærattache ved det danske gesandtskab i London indtil foråret 1947. Arbejdet bestod i den fortsatte afvikling af rekrutteringskontoret og hjælp til danske frivillige med at finde arbejde hjemme i Danmark.

Willy gennemgik et kursus for befalingsmænd fra modstandsbevægelsen ved Hærens Officersskole 1947-48. Han bestod prøven ved dette kursus som nr. 63 af 118 bestående elever, et resultat klart under hans sædvanlige standard, man kunne formode at han i et eller andet omfang har været præget af sine fysiske og psykiske men fra krigen. Han blev ansat ved Danske Livregiment 1948-58 og 1960-64. Han var leder af Nordregionens kontor i Kastellet 1958-60. Han blev pensioneret som major i 1964, men fortsatte i 1964-72 som vederlagslønnet pensionist ved Forsvarets Efterretningstjeneste i Kastellet.

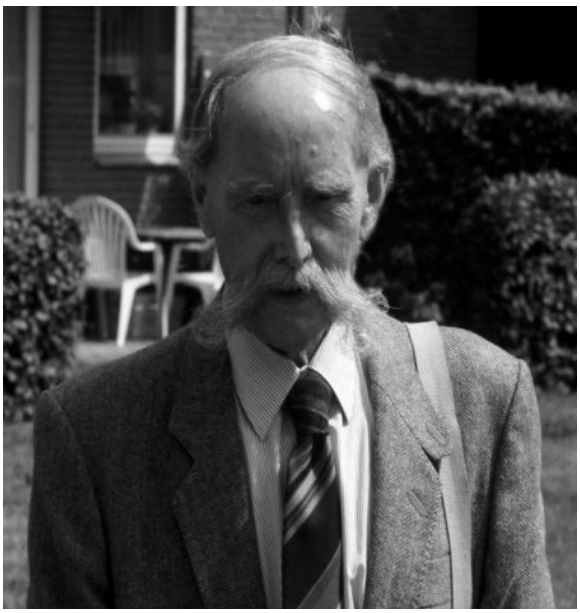

WBEP som dansk kaptajn 1951.

Københavns Militærhospital og Rigshospitalet

Willy var indlagt på det dengang eksisterende Københavns Militærhospital i to lange perioder i hhv.1954 og 1956. Første gang blev han udskrevet, idet man ikke kunne finde noget unormalt. Han led af svimmelhed, korte bevidstløshedsanfald og hovedpine.

Sidste gang mente en ung, dynamisk reservelæge, på et røntgenbillede, at kunne se en skygge ved højre tinding. Som følge heraf blev Petersen overført til Rigshospitalets Neurokirurgiske Afdeling for operation.
Da fru Esther Malling Petersen fik en forespørgsel fra Rigshospitalet, om hvem der skulle betale depositum for den meget kostbare operation, og hvem der i øvrigt skulle betale, henviste hun til regimentet. Petersen var, i lighed med de øvrige officerer og befalingsmænd af sergentgruppen i forsvaret, endnu ikke nået at blive medlem af en sygekasse. Et par dage senere fik hun telefonisk besked fra regimentet om, at det var Petersens eget ansvar, at han ikke var medlem af en sygekasse, og at de økonomiske problemer således var regimentet uvedkommende.
Operationen ville koste familien mange tusinde kroner, men professor Busch ønskede ikke fra major Petersens at modtage penge for operationen. Det eneste familien kom til at betale var kostpenge under indlæggelsen på Rigshospitalet, der beløb sig til 15 dage af 4 kr. i alt 60 kr.
Den splint han fik fjernet, var den han havde fået i 1943, hvor han blev såret i junglen i Burma. Han var blevet tilbudt en operation allerede i Indien i 1943, men han havde afslået, da han ville hurtigst muligt tilbage til fronten.
I 80`erne led han af kræft i stemmebåndene, men blev helbredt gennem strålebehandlinger.Willy flyttede i maj 1985 fra Birkerød til Odder. Han kom til sidst på plejehjem i Odder, stærkt handicappet af Parkinsons syge. Willy døde som tidligere nævnt på Ålykkecentret i Odder 14. juli 1999.

WBEP i Odder 1992.

Efterskrift

Willy fik mange britiske ordener: MilitaryCross (2 gange), DefenceMedal, EfficiencyMedal, Burma star og 1939/45 Star. I Danmark blev han udnævnt til ridder af Dannebrog og fik dertil Kong Christian den Tiendes Erindringsmedalje for Deltagelse i Krigen 1940-45. Da den britiske prins Philip var i Danmark og blev præsenteret for danske krigsveteraner i en parade, stilede han direkte mod Willy. Willys Military Cross-medaljer udskilte ham fra de andre. Det var en medalje, man fik for særlig tapperhed, ikke blot en medalje for almindelige krigsdeltagelse.

Danske frivillige i den engelske hær ved en parade under modtagelse
af den engelske prins Philip i Danmark efter krigen.
WBEP er nr. 2 fra venstre i forreste række.

Da feltmarskal Montgomery i 1951 besøgte København, inspicerede han bl.a. en øvelse på Høvelte kaserne. Da feltmarskallen hørte, at en tidligere britisk officer opholdt sig på kasernen, bad han om, at W.B.E. Petersen måtte blive fremstillet for ham. Major Petersen blev straks tilkaldt og fremstillet for feltmarskallen med MILITARYCROSS anlagt på uniformsjakken.

Det er meget tankevækkende, at man ikke fra dansk side i højere grad har honoreret major W.B.E. Petersens indsats under 2. verdenskrig. Den sag, major Petersen kæmpede for i Burmas jungle, var også Danmarks sag. Han gjorde det med ære, og kastede glans over sit fædreland.

Kilder

Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv
Knud Rasmussen: Burma-Peter
Steen og Heidi Christoffersen
Imperial War Museum

MÅNESKINSTUR TIL OREBY 17. JULI 1913

Sommeren 1913 havde været ret god og varm, og detailhandler Semberg, der havde sin forretning på hjørnet af Vestergade og Gåsetorvet, stod i dybe tanker og så ud over det lille Gåsetorv, hvor nogle børn legede nede ved den gamle bybrønd.
De stod og klaprede med den blankslidte pumpestang, hvilket irriterede ham lidt.

På modsatte side af Vestergade lå det lille gæstgiveri "Cykelhvil", som gæstgiver Rasmussen drev sammen med sin kone, og på det modsatte hjørne lå den gamle Accisebod, hvor bønderne tidligere havde betalt for deres varer, når de skulle ind og handle på byens torv.

Detailhandler Sembergs ejendom på hjørnet af Vestergade
og Gåsetorvet, ca. 1914.

Semberg, der lige var blevet formand for byens Håndværker- Sangforening, havde truffet inspektør Rasmus Nielsen, Anstalten, og aftalt med ham, at koret skulle synge

i villa ”Højen´s” have, og det havde man gjort den 19. juni om aftenen for 60 patienter og personale.

Det havde været en skøn aften – til glæde for alle parter, og inspektøren havde da også bagefter givet cigarer og kaffe til alle.
Men det tyngede formanden lidt, at den nys foreslåede lysttur med hestevogn gennem Knuthenborg Park til Bandholm og Maribo måtte aflyses på grund af manglende tilslutning.
Man skulle have gjort et lille ophold i Bandholm – og sluttet på hotel ”Søro” i Maribo med kylling, koldt bord, øl og snaps for 2 kr.

Foreningen skulle endda have betalt for køretur og musik til en svingom på ”Søro” , men medlemmerne syntes, det var for dyrt. Næste sangaften ville han fremlægge ideen om en måneskinstur til Oreby Kro med dampskibet ”Saxtorp”.
Foreningen ville betale for turen og dansen, mens kaffe og øl var for egen regning.
Først skulle forslaget vedtages af bestyrelsen, og da det ikke kunne lade sig gøre at samle denne, tog Semberg turen rundt til alle, så han med en enig bestyrelse i ryggen kunne fastlægge turen til torsdag den 17. juli med afgang fra havnen 20.15. På det tidspunkt ville det være fuldmåne.

Ad den grusbelagte Orebyvej kørte Semberg på Cykel ud til krokonen, fru Mengel, og fik aftalt leje af telt i krohaven til at danse i for 5,30 kr. – og servering i haven.

En af sangerne, Anders Knudsen, der var musiker, skulle sammen med sin makker spille til dansen for 7 kr., og skipperen på ”Saxtorp” ville sejle turen for 20 kr. – med illumineret rigning på hjemturen.
Endelig blev der indkøbt fyrværkeri hos cigarhandler H. P. Olsen i Søndergade for 5 kr., så nu var de ydre rammer i orden.

Den 17. juli var en dejlig aften, og i god tid mødte de ca. 100 sangere med koner op ved havnen. Skipper havde fyret kedlen op med kul, så røg og damp stod ud af skorstenen. Snart var alle ombord og præcis 20.15 lød et stød i dampfløjten, - og man stod havnen ud.
Sommerklædte damer med flotte hatte – og sangerne med deres hvide sangerhuer lyste op på skibet. Nogle af sangerne, blandt andet bager Toop og slagter Saabye, havde været med til at stifte foreningen, - og selv den travle bogtrykker Laur. Jensen, der lige havde startet udgivelsen af den lokale ”Saxkjøbing Avis”, havde givet sig tid til at tage med.

Nogle var kommet over den gamle træbro fra Rørbæk. Denne skulle nu udskiftes, efter at Sukkerfabrikken var kommet til byen, og det var meget godt, for det fortaltes, at hestene var bange for at gå over den. Det gungrede fælt.

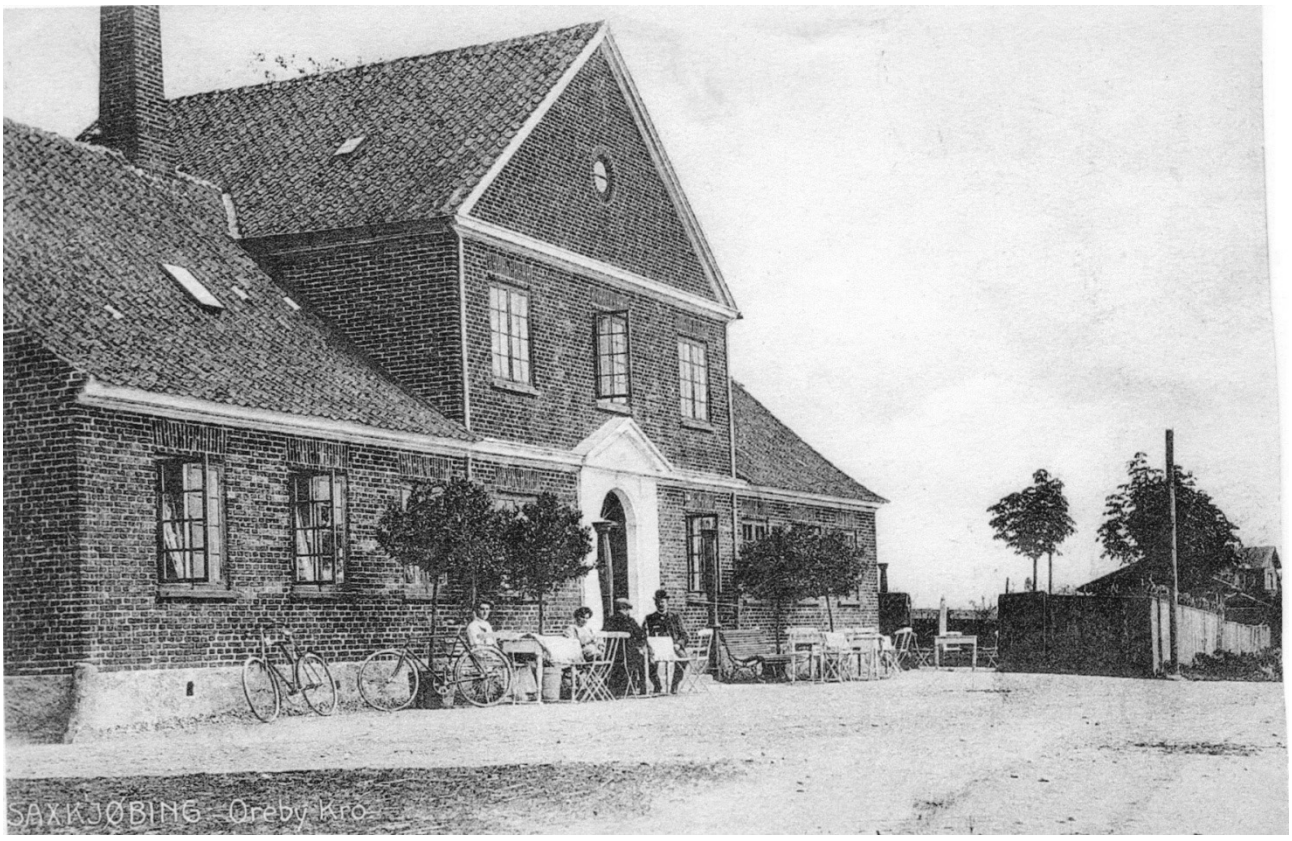
Den gamle træbro over havnen, ny bro bygget i 1915.

Fjorden lå stille og blank, og flere af roklubbens både var ude at træne. De havde med deres danske og nordiske mesterskaber været med til at kaste glans over byen, så de fik et sanger- hurra fra ”Saxtorp”, mens man gled ud af den skønne fjord og lige ind i solnedgangen. På begge sider af det første, smalle stykke af fjorden lå engarealer – på Anstaltens side benyttet til græsning for avlsgårdens mange køer. Hvor engene ved Malstrup Vænge sluttede, blev fjorden bredere – og en lavvandet lille fjorarm skar sig ind i landet, hvorefter Maltrupskoven fulgte fjorden langt forbi Oreby. På modsatte side passerede man først de mange små landbrug, så Lærkedalen, Strandhusene - og endelig nåede Oreby Havn.

De fleste af fiskerne var ude. Kun færgemanden, der sejlede til anløbsbroen på Maltrupsiden, lå i havn, så der var god plads til ”Saxtorp”, hvis last af glade, syngende mennesker drog over havnepladsen, forbi stejlepladsen med duftende, nybarkede garn hængt til tørre – og op til kroen, hvor fru Mengel havde alt klar.

Haven og teltet var illumineret med kulørte lamper, og der blev sunget og danset i den gamle krohave, mens fru Lunas gyldne stråler skænkede ungdom til selv de ældste i selskabet. Nogle benyttede også aftenen til en spadseretur forbi det gamle magasin, før man skulle ombord igen.

Som kontrast til det illuminerede ”Saxtorp” stod forhalingspælenes mørke silhuetter og vidnede om en tid, hvor sejlskibene måtte ”forhales” ind til havnen, når vinden var imod.

Oreby Kro ca. 1920.

Påvirket af stemningen, og måske også af ”forplejningen” hos fru Mengel, lod sangerne deres stemmer lyde ud over den blikstille fjord, mens det indkøbte fyrværkeri ind imellem lyste op i nattemørket. 01.00 lagde ”Saxtorp” til kaj, og man gik hver til sit, men minderne lever stadig- i nogle få linjer i forhandlings-protokollen fra 1913.

KILDER

Ukendt forfatter.
Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv.
Redigeret af Lise Autzen og Erik Petersen.

Sporten i Sakskøbing og omegn
af Erik Bohn-Jespersen

Indledning

Sport har altid fashioneret os mennesker. Det gælder både for udøverne og tilskuerne. Allerede i det antikke Grækenland blev der dyrket sport på stadioner. En sport som havde lighed med atletikken i dag med løb, kast og spring. Romerne dyrkede en mere rå sport med gladiatorer som professionelle udøvere i de offentlige kamplege.
I 1896 blev det første Olympiske Lege i nyere tid afholdt i Grækenland, der hvor man i oldtiden havde haft leger i Athen i Det antikke Grækenland.
De verdensomspændende Olympiske Leger har siden, det første i Grækenland været afholdt hvert fjerde år bortset fra årene 1916, 1940 og 1944 på grund af verdenskrigene. Legene er forsat langt det største internationale arrangement, som er med til at anspore verdens ungdom til en fredelig kappestrid. I dag er langt de fleste deltagere i olympiaderne hel - eller halvprofessionelle, men ingen får i dag penge for at deltage.
I forbindelse med forberedelserne til de Olympiske Lege i 1896 blev Dansk Idræts Forbund stiftet samme år.

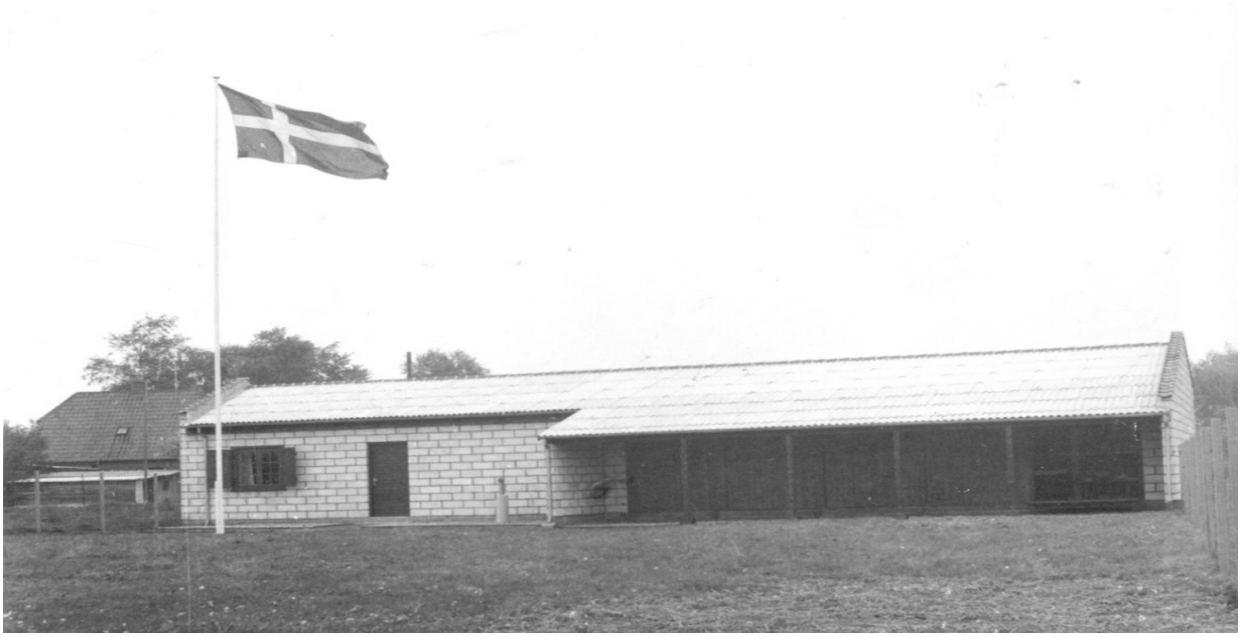

Arnold Schwartz deltager i Olympiaden
i 1928 i Amsterdam.

Sakskøbing har også haft en af sine borgere og sportsudøvere som deltager i disse verdensomspændende sportskonkurrencer nemlig den kendte Sakskøbing-roer Arnold Schwartz. Han deltog i leget i Amsterdam i 1928.
Særlig fodbold, tennis og cricket var kommet til Danmark fra England i slutningen af 1800 tallet.
Kjøbenhavns Boldklub – KB - blev allerede stiftet i 1876, som en af de første egentlige klubber i Europa.
På Lolland-Falster blev Nykøbing F. Boldklub og Gymnastikforening stiftet i 1888 med bl.a. boldspil, cricket og atletik på programmet.
Som navnet B1901 siger, blev en egentlig fodboldklub stiftet i 1901 i Nykøbing og som den første atletikklub blev idrætsklubben Olympia startet i Maribo i 1904.

Sportsforeningerne i Sakskøbing Købstad og i landområderne

Helt tilbage i 1868 blev der stiftet en skytteforening i Sakskøbing, som havde egen skydebane ved Anstalten. Skytteforeningen svarede dengang til det, vi i dag kender fra Hjemmeværnet og en af årsagerne til starten på de mange skytteforeninger landet over var nok den tabte krig mod tyskerne i 1864. Foreningen var allerede i 1800tallet blevet medlem af De Danske skytte-, gymnastik-, og idrætsforeninger.
I 1900 tallet havde man skydebaner og klublokaler flere steder i byen og omegnen, men i 1963 kunne man tage klublokalerne og skydeanlægget ved Kastanievej og Skyttevænget i brug.

Sakskøbing Skydebaneanlæg maj 1963.

Borgmester Carl Olsson indvier skydebaneanlægget den 25. maj 1963.

De første egentlige sportsforeninger i købstaden Sakskøbing blev stiftet i begyndelse af det første årti af 1900 tallet. Det skete på initiativ af den navnkundige og sportsinteresserede løjtnant von Rosen, som blev roklubbens første formand i 1904. Von Rosen var også initiativtager til starten af boldklubben Frem og Gymnastik-foreningen.

Stifteren af Roklubben, Boldklubben B. Frem og Gymnastikforeningen.

I1920erne og 30erne var det rosporten i Sakskøbing, der var med til at sætte byen på landkortet. Senere i begyndelse af 1960erne var det fodbolden der gjorde Sakskøbing landskendt, det samme gjorde atletikken i 1960erne med Mia Stryhns danske mesterskaber. Bordtennisklubben i Sakskøbing kom helt til tops med mange danske ungdoms- og seniormesterskaber i 1990erne.
Men ellers har der inden for de sidste 100 år været startet en lang række foreninger i Sakskøbing området. Først i 1950erne kom atletik og orienteringsløb til. På grund af manglende ledere lukkede disse to grene i begyndelsen af 1970erne.
Med ibrugtagning af sports- og svømmehallen i Saxemarken i begyndelse af 1970erne blev rammerne lagt for en udvidelse af tilbudene særligt til håndbold, badminton og svømning. Samtidig fik bordtennisklubben indrettet lokaler på loftet i sportshal A. Hal B kom til i begyndelsen af 1980erne.
Der har været dyrket følgende sportsgrene i foreninger i Sakskøbings byområde:

Atletik – Saxkjøbing Atletik Klub.
1950-1974.

Badminton – Sakskøbing og omegns Badmintonklub.
Stiftet i 1935. Nu Sakskøbing Badminton og Tennis Klub. Sammenlagt i 2004.

Billard – Sakskøbing Billard Klub.
Stiftet i 1970. Startede på Gæstgivergården. Derefter i Hal A og Hal B. Siden 1988 i kælderen under Lægehuset på Saxenhus.

Boksning -Bokseklubben Sax Box.
Stiftet 2007. Op til 80 medlemmer. Nedlagt i maj 2012.

Brydning.
Der har været dyrket brydning under Frem i perioden 1936 - 1958.

Bordtennis – Bordtennisklubben Frem Sakskøbing.
Under B. Frem til 1998.

Fodbold – Boldklubben Frem.
Stiftet 1906.

Gymnastik - Sakskøbing Gymnastikforening.
Stiftet 1906. Foreningen har klublokale på Saxenhus og bruger skolernes gymnastiksale og hallerne til træning og opvisning.

Håndbold – Sakskøbing Håndboldklub.
Stiftet i 1967. Sammenlagt til Sakskøbing - Slemminge Håndboldklub i 1986.

Karate - Sax Karateklub.
Stiftet i 2004. Startede med lokaler i den gamle biograf i Rådhusgade og efter nogle år på Lindevej har klubben i 2012 lokaler på Fabriksvej.

Orienteringsløb.
Se beretningen om Sakskøbing Atletikklubben 1950 - 1974.

Ridning – Sakskøbing Rideklub.
Stiftet 1976. Har stalde, baner og mødelokaler på Kjeldmosegård i Reersø.

Klimagårdens Rideklub.
Stiftet 2009. Har stalde, baner og mødelokaler på Klimagården Guldborgvej 90.

Roning – Sakskøbing Roklub.
Stiftet 1904.

Roforeningen Fjorden.
1991-2002, havde klublokaler i det gamle pakhus ved Oreby havn og havde op til 50 medlemmer.

Sejlsport.
Den gamle forening i inderhavnen blev stiftet i 1958 af bl.a. kæmner Hans Bech. Sakskøbing Bådelaug og Lystbådehavn. Stiftet 1992. Har lystbådehavn med ca.70 pladser og klublokaler ved Maltrupvænge.

Sakskøbing Motor og Sejlbåds Klub.
Stiftet 2010. Har pladser på nord siden af inderhavnen og mødelokale i Motionscentret. Klubben fik i 2011 overdraget drift og vedligeholdelse af inderhavnen.

Skydning – Sakskøbing og omegns Skytteforening.
Stiftet 1930. Skydebane og klublokaler på "Skyttevænget" ved Kastanievej.

Skøjteløb/Ishockey – Sakskøbing Skøjteløberforening.
Stiftet i 1971. Nedlagt 1980.

Svømning - første Svømmeklub SOS.
Stiftet 1935, samtidig med den nye badeanstalt blev taget i brug ved Maltrupvænge. Klubben fortsatte frem til 1966.

Svømning – Sakskøbing og Omegns Svømmeklub SOS.
Stiftet september 1972.
Nu Svømmeklubben Syd fra 2007 med ca. 1000 medlemmer fra hele Guldborgsund Kommune.

Sportsdans – Danseklubben SAX.
Stiftet i 1987. Har haft lokaler i den gamle biograf i Rådhusgade, men flyttede i 2012 til Fabriksvej 5.

Sydhavsøernes Sportsdanserforening SØS.
Stiftet i 1993. Har haft øvelokaler på Rørbæk Skole, men flyttede i 2012 til Sportscenteret.

Folkedans- Sakskøbing Folkedansere.
Stiftet 1940. Har øvelokaler på Ellekildeskolen.

Tennis – Sakskøbing Lawn Tennisklub.
Stiftet 1950. Baner og klubhus ved Stadionvej. Spiller om vinteren i Hal A. Sammenlagt med Badmintonklubben i 2004.

Volleyball – Sakskøbing Volleyballklub 71.
Stiftet i 1971. Foreningen er under afvikling. Har spillet i Hallerne men også udendørs ved Sportshallerne.

Amerikansk fodbold – Lolland Wild Dogs.
Stiftet i 2011. Foreningen træner på Rørbæks skoles sportsplads ved Saxes Alle.

Sportsklubber uden for byområdet

Oreby Gymnastikforening.
Stiftet omkring 1937 da Oreby Skole med gymnastiksal blev bygget. Nedlagt i 1958. Havde ca. 100 medlemmer og havde håndbold, badminton og gymnastik på programmet. I sommerhalvåret blev sportspladsen ved Byvangen benyttet.

Hjelm Boldklub. Stiftet 1906, sammenlagt i 1955 til Hjelm, Majbølle ungdoms- og Idrætsforening og i 1969 med Guldborg Idrætsforening.

Majbølle Gymnastikforening.
Stiftet 1909. Sammenlagt i 1955 med Hjelm Boldklub og i 1969 med Guldborg Gymnastikforening.

Guldborg Gymnastikforening.
Stiftet i 1920erne og sammenlagt i 1969 med Soesmarke Boldklub og Hjelm, Majbølle Ungdoms- og Idrætsforening.

Soesmarke Boldklub.
Stiftet i 1944. Sammenlagt med Guldborg Gymnastikforening i 1969.

Hjelm, Majbølle Ungdoms- og Idrætsforening.
Stiftet 1955. I 1969 sammenlagt med Guldborg Gymnastikforening.

Guldborgland Idrætsforening.
Stiftet i 1969. Se afsnittet om sporten i Majbølle.

Radsted Idrætsforening.
Stiftet 1906. Foreningen har klubhus og sportsplads ved Radsted skole. Har fodbold, gymnastik og badminton på programmet.

Slemminge-Fjelde Idrætsforening.
Håndbolden lagt sammen med Sakskøbing Håndboldklub i 1986. Klubben havde sportsplads ved Forsamlingshuset på Engstoftevej med eget klubhus, men havde også omklædningslokaler i Forsamlingshuset. Klubben havde håndboldhold der både indenfor ungdom og senior var blandt de bedste på Lolland-Falster. Har i 2012 kun badminton på programmet, som spilles i gymnastiksalen på Slemminge gl. skole.

Tårs Gymnastikforening.
Stiftet 1910. Lokale og sportsplads ved Tårs Gl. Skole og har badminton og petanque på programmet. Har forsat dilettant i forsamlingshuset.

Våbensted – Engestofte Idrætsforening.
Stiftet 1932. Havde lokaler og sportsplads ved Våbensted skole men også hallerne i Sakskøbing blev brugt. I forbindelse med kommunens salg af skolen er klubben i 2012 hvilende.

Guldborgland Bådelag.
Stiftet ca. 1974. Har klublokaler og spisestedet ”Lagunen” på Guldborg Havn.
Har en ungdomsafdeling og har også kano- og kajakroning på programmet.

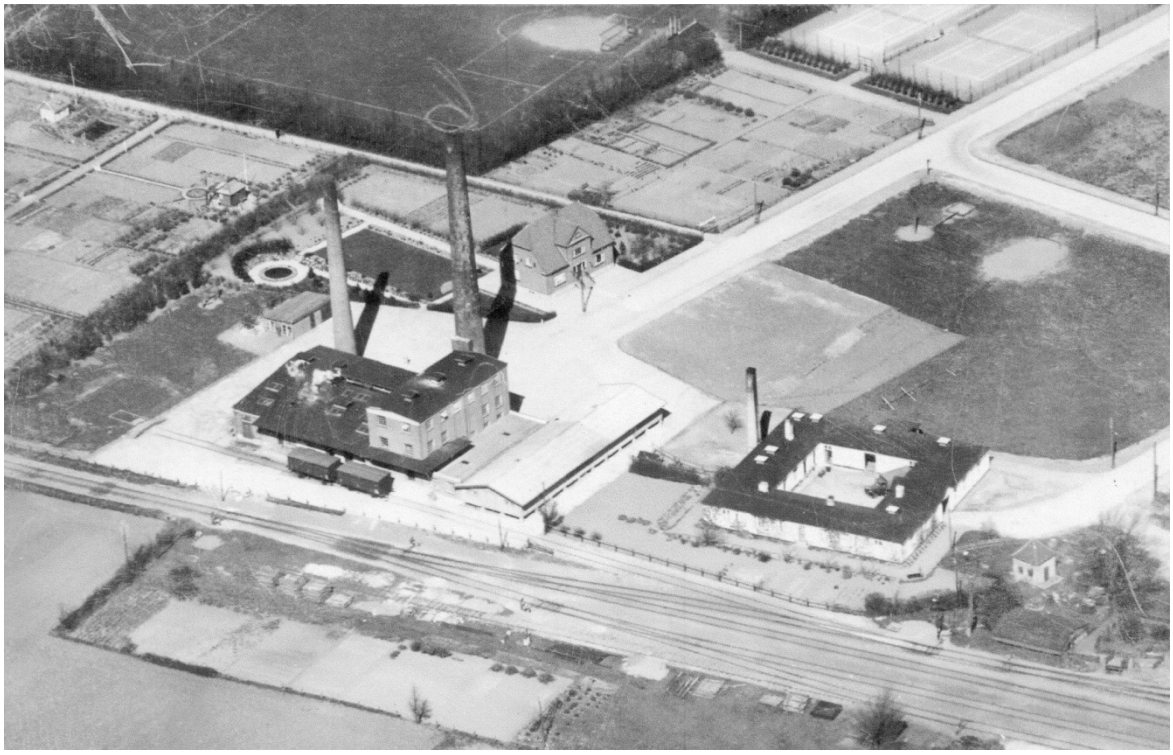
Gennem de enkelte foreningers medlemskab af de landdækkende forbund er de også med i hovedforeningen Dansk Idræts Forbund DIF.
Gymnastik og Skytteforeningerne er med i hovedforbundet De danske Idrætsforeninger DGI.
I 1972 udarbejdede bogtrykker Mogens Knudsen, som på det tidspunkt var formand for Sakskøbing og Omegns Badmintonklub, et hæfte "Sporten i Sakskøbing Kommune". I hæftet beskrev han hver af de 17 foreninger der var medlemmer af det daværende "Sportsråd", hvad de stod for, men angav også foreningens bestyrelse m.v. herunder et antal for aktive medlemmer.
Det samlede antal aktive medlemmer i de 17 foreninger var i 1972 2346 svarende til ca. en ¼ del af befolkningen i den nye Sakskøbing storkommune oprettet per. 1. april 1970. I 2012 er der 22 sportsforeninger der er medlem af Fritidssammenslutningen med et medlemstal på 2353 aktive medlemmer. Se skemaet med medlemstallene i 1972 og 2012.

Foreninger i Sakskøbing	Medlemmer 1972	Medlemmer 2012	Bemærkninger
Sakskøbing Atletik Klub - Sak	32	0	Nedlagt 1975
Sakskøbing og omegns Badminton Klub	135	150	Med Tennis 2004
Sakskøbing Billard Klub	40	40	
Bokseklubben Sax Box		20	Nedlagt 2012
Bordtennisklubben Frem Sakskøbing	50	22	Tidligere under B. Frem til 1998
Boldklubben B. Frem Sakskøbing	365	271	
Sakskøbing Gymnastikforening	130	325	
Sakskøbing – Slemminge Håndboldklub	112	150	1986 sammenlagt
Sax Karateklub		140	
Sakskøbing Rideklub		150	
Klimagårdens Rideklub		110	
Sakskøbing Roklub	71	100	
Sakskøbing Bådelaug		89	

Sakskøbing Motor- og Sejlbådsklub		70	
Sakskøbing og omegns Skytteforening	150	50	
Sakskøbing og omegns Svømmeklub	230		
Sakskøbing Skøjteløberforening	30		
Danseklubben Sax		80	
Sydhavsøernes Sportsdanserforening		31	
Sakskøbing Folkedansere	40	16	
Sakskøbing Lawn Tennisklub	30		Sammenlagt med badminton 2004
Sakskøbing Volleyballklub 71	46	6	
Lolland Wild Dogs		20	
Guldborgland Idrætsforening	170	350	
Radsted Idrætsforening	179	70	
Slemminge-Fjelde idrætsforening	30		Med håndbold i Sakskøbing
Tårs Idrætsforening	160	225	
Våbensted – Engestofte Idrætsforening	190		Hvilende 2012
Guldborg Bådelaug		165	

Sportsanlæg

For langt de fleste sportsgrenes vedkommende kræver udøvelsen, at der er sportsanlæg til rådighed. Det gælder særligt boldspillene, atletikken, skydning og til dels svømning.
I Sakskøbing lå det første egentlige stadionanlæg ved Lunden tæt op til den nuværende kirkegård og forholdsvis tæt på bycentrum. Dette blev etableret i 1920erne med et mindre omklædningsrum med stråtag ved det nuværende Parkvej. Her kunne der dyrkes fodbold, håndbold, tennis og atletik. Før den tid havde der været en sportsplads der hvor Kildehusene ligger i dag, ud mod Maribovej.

Øverst til venstre sportsanlægget ved Lunden 1935.

Linieføringen af Fugleflugtslinien – den nye motorvej – tæt forbi Sakskøbing blev vedtaget helt tilbage i 1940erne under 2. Verdenskrig efter pres fra tyskerne. Denne linieføring medførte, at Sakskøbing Købstadskommune kunne udvide sit grundareal med over 100 ha skov og landbrugsjord øst for byen. Her blev der i 1950 skabt et nyt stadionområde med opvisningsbane og træningsbaner for fodbold, men også et moderne atletikanlæg i forbindelse med opvisningsbanen og tennisbaner, som det vi kender i dag. B. Frems klubhus kom til i begyndelse af 1960erne.
I 1967 opkøbte kommunen igen jord nemlig arealerne i Saxemarken ejet af købmand Falk Hansen, som havde brugt området til grusgravning. Samtidig havde Fællesudvalget for en kommende kommunesammenlægning antaget byplanarkitekt Anne Marie Rubin, hvis "Grønne plan" kom til at danne grundlag for udbygningen af det store fritidsområde mellem motorvejen og Havnen, som vi kender det her i 2012. Der blev i slutningen af 1960erne på initiativ af Lions Club samlet penge ind for opførelse af først et friluftsbad, senere Hal A og svømmehal. Opførelsen startede med friluftsbad i 1971 og i 1972 kom hal A og svømmehal til. I begyndelse af 1980erne blev hal B opført. Sportscentret fik egen bestyrelse og arbejder fortsat som en selvejende institution, men med kommunalt tilskud til dækning af underskuddet.

En af købmand P. Hansens lagerhaller i Saxemarken blev i 1971 indrettet til skøjtehal og var udover at byens børn brugte den også hjemsted for Sakskøbing Skøjteløberforening, som havde ishockey på programmet.

Luftfoto af Stadion, Svømmehal og Hal A 1982.

Planerne om at placere en skøjtehal med internationale mål i 1990erne på arealerne, hvor Ellekildeskolen blev bygget i 2006, blev desværre ikke til noget grundet manglende støtte fra de øvrige kommuner på Lolland-Falster og Amtet.
Ro- og sejlklubberne har havnen, fjorden og Smålandsfarvandet som deres naturlige træningsområder.
Roklubbens klubhus blev opført i 1922 og et nyt blev indviet i 2008 efter at en brand havde totalskadet det gamle klubhus i september 2004.
Efter flere tilløb blev der etableret en egentlig lystbådehavn i Maltrupvænge i begyndelsen af 1990erne, hvor kommunens andel var vejanlægget og fremføring af vand, el og afløbsledninger.
I 2002 blev et motionscenter etableret på havneområdet i det tidligere Qvades pakhus. I dag er der ca. 300 brugere af centeret. Efter nedlægning af havnen, som erhvervshavn i slutningen af 1990erne, blev der i perioden 2005- 06 udført en

totalrenovering af havnens kaj- og landarealer. Der blev samtidig etableret ca. 50 bådepladser ud for kajanlægget på Rørbæk siden.
I Rørbæk lå sportspladsen for Rørbæk skole, men også benyttet af Oreby Gymnastikforening, ved Byvangen bag Rørbæk Mejeri med et mindre hus til omklædning og bad. Her blev der spillet fodbold og håndbold, men også dyrket skoleatletik. Denne plads blev delvis inddraget til byggeri af børnehaven Byvangen i begyndelse af 1970erne og skolens sportsplads blev etableret ved Saxes Alle op til åen.
Skytteforeningen har som tidligere nævnt haft egne klublokaler og skydeanlæg ved Kastanievej op til Lollandsbanes spor siden 1963.
Klubberne i landområderne brugte, inden centralskolerne blev bygget, forsamlingshusene i Majbølle, Radsted, Slemminge, Tårs og Våbensted til gymnastik og badminton i vinterhalvåret.
Da centralskolerne kom til i 1950erne og 1960erne i Guldborg, Radsted, Slemminge og Våbensted og til dels i Tårs blev skolernes gymnastiksale og sportspladser taget i brug til sportsudøvelse.
I Hjelm har der helt tilbage fra 1906 været spillet fodbold og håndbold fra 1930erne på eget stadion.
I Slemminge lå sportspladsen ved Forsamlingshuset.

Sportsrådet og Fritidssammenslutningen

Det første Sportsråd i Sakskøbing byområde blev oprettet den 8. januar 1949 med navnet Sportsrådet for Saxkjøbing og Landsognet. Det blev i 1970, da storkommunen opstod, omdøbt til Sakskøbing Sportsråd for senere at få navnet Sakskøbing Sportssammenslutning og i januar 1991 at skifte navn til Fritidssammenslutningen.
Fritidssammenslutningen Sakskøbing har i dag ca. 30 foreninger tilsluttet. Udover sportsklubberne har man Det danske Spejderkorps, Sakskøbing Tambourkorps, 4H, Brevdueforeningen og Folkedanserne som medlemmer.
Et af formålene med Sammenslutningen var at forhandle om tilskud med Sakskøbing Kommune til foreningerne, men også at yde tilskud ud fra de tildelte midler fra Brugsens salg af benzin fra OK tanken på Apotekervænget.
Forhandlingerne om tilskud i Guldborgsund Kommune er i 2007 overgået til Sportsrådet i Guldborgsund Kommune.
Som nævnt under afsnittet om Sakskøbing Atletikklub var Mia Stryhn den første sportsudøver der blev hædret af byrådet. Senere i slutningen af 1970erne blev det en årlig tradition, at byrådet indkaldte årets danske mestre til en sammenkomst på

Rådhuset. Man uddelte samtidig en vandrepokal til en ihærdig idrætsleder eller forening der havde ydet en særlig indsats.

Foreningernes økonomi.

Den nye storkommune- Sakskøbing Kommune - der opstod i 1970 fik et byråd med borgmester Kaj Petersen i spidsen som var meget sportsinteresseret og som også støttede sporten økonomisk efter reglerne i den såkaldte Sakskøbing Ordning. Den omfattede et tilskud per ungdomsmedlem, fuld dækning af udgifterne til lokaler og tilskud til rejser udover Storstrømmen.
Med ombygningen af Saxenhus fra sygehus til foreningshus i 1980erne fik mange af foreningerne klublokaler stillet gratis til rådighed af kommunen. Billardklubben fik faste lokaler i kælderen under lægehuset.
Årskontingentet for senior for de enkelte foreninger lå på mellem 80-150 kr. i 1972. Her i 2012 ligger det mellem 800-1500 kr.
Udover kontingent fra medlemmerne og kommunalt tilskud har mange af foreningerne haft indtægter fra dilettantforestillinger med efterfølgende bal og sommerfester. Det gjaldt særligt gymnastikforeningerne i landområdet. Frem havde i en lang årrække egentlig revyforestilling på Hotellet og Pinsefest ved Skovtrollen i Holmeskoven.
Men også andespil/bankospil har givet tilskud til foreningernes økonomi. Håndboldklubben Sakskøbing-Slemminge har i mange år kunne fylde Hal A til det årlige bankospil og deres loppemarked på Slemminge skole giver også et pænt overskud til foreningens kasse.
Egentlige støtteforeninger er det kun B. Frem der har haft siden 1950erne. Poul Rasmussen ”Carlsberg” var en mangeårig formand af ”Frems Venner” indtil Preben ”Pub” Rasmussen i 1980 overtog formandsposten. Vennerne har ved blandt andet som medarrangør af byfester samlet penge ind.
B. Frems Aktivitetsudvalg har her i 2012 i 25 år afholdt lotteri som de senere år har givet et overskud på 50.000 kr.

Større sportsstævner i Sakskøbing

Venskabsbystævnerne mellem de fire nordiske byer Klippan, Sande, Virvila og Sakskøbing blev afholdt hvert andet år i perioden 1970 – 2006. Stævnerne med op til 400 deltagere blev gennemført i Sakskøbing i årene 1972, 1980, 1988, 1996 og 2006. Det var kommunen og den lokale afdeling af foreningen Norden der stod for

arrangementerne. Følgende sportsgrene var med i stævnerne: Gymnastik, sportsdans, skydning, fodbold, håndbold og svømning.
DGIs ø-stævner blev afholdt i Sakskøbing i årene 1988 og 1996 med deltagelse af et par tusinde deltagere med følgende sportsgrene: Gymnastik, håndbold, fodbold, svømning og skydning.
"Lolland Rundt" er et motionscykel arrangement der siden 1980erne har været afholdt en gang om året med Sakskøbing Sportscenter som udgangspunkt med deltagelse af et par hundrede motionister.
Udover de mange medlemmer der dyrker sport i foreningerne i Sakskøbing er der en del som dyrker sport i foreninger i andre klubber på Lolland-Falster. Det gælder særligt cykling, svømning og atletik, som der ikke findes tilbud af i Sakskøbing. En del af de bedste fodboldspillere i Frem har i kortere eller længere perioder spillet for de højere rangerede klubber i Døllefjelde og Nykøbing.

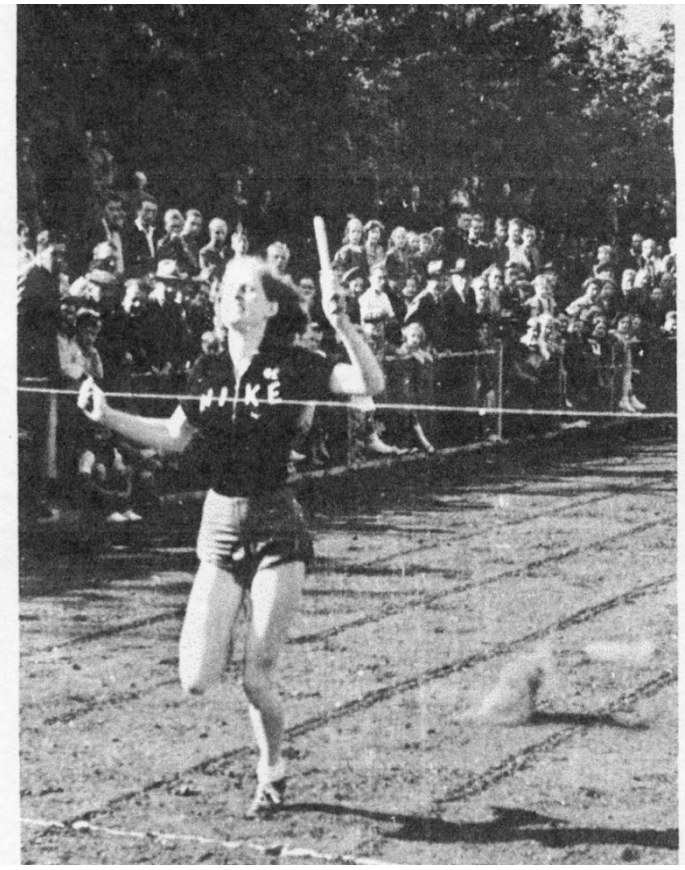
Atletikken i Sakskøbing Atletikklub SAK

Atletikken med dens mange discipliner inden for løb, spring og kast har i tidernes løb tiltrukket mange unge mennesker som en individuel sportsgren. I Danmark havde atletikken sin storhedstid i 1930erne og 1940erne, hvor den kunne samle 10.000 af tilskuere til de store stævner bl.a. på Østerbro stadion. Det vi unge lige efter krigen særligt husker, var mellemdistanceløberen Gunner Nielsens konkurrencer speaket af Gunner "Nu" Hansen bl.a. fra Olympiaden i London og hans senere rekordforsøg på 1. engelsk mil.
Atletikken er stadig højdepunktet ved de Olympiske leger i dag, hvad også leget i London i år viste.
I 1960erne, hvor jeg selv dyrkede atletik som langdistanceløber, var interessen faldet væsentligt. Motionsbølgen som startede i begyndelsen af 1970erne gav ny tilgang til atletikklubberne og de store motionsløb som Eremitageløbet der stadig kan samle 10.000 af deltagere.
Som nævnt startede der allerede klubber, der ud over fodbold også havde atletik på programmet, omkring 1900 tallet på Lolland-Falster. Det var i øvrigt en vognmandskusk Laurits Jensen der stammende fra Sakskøbing der startede Idrætsklubben "Olympia for Maribo og omegn" i 1904, som havde fodbold og løb på programmet. Der var mange Sakskøbing borgere der meldte sig i Olympia for at deltage i de mange motionsstævner der opstod i 1970erne og 1980erne. Olympia eksisterer forsat i dag som den eneste rigtige atletikklub på Lolland-Falster. Olympia

har her i 2012 fået et nyetableret atletikstadion med kunststofbaner ved sportshallerne. Der er inden for de sidste 20 år opstået en del nye klubber på Lolland-Falster, der primært har motion og løb på programmet, men ikke i Sakskøbing.

Atletikklubbens start

Det der i 1950 medførte starten på en klub for ”Fri idræt” – atletik – i Sakskøbing var Byrådets ønske om etablering af et nyt og tidssvarende stadionanlæg på de overtagne arealer ved den kommende motorvej øst for byen. Disse arealer var en del af Holmeskoven, som Krenkerup Gods havde ejet. Der blev af byrådet i slutningen af 1940erne sat penge af til opførelse af stadionanlægget også med løbe- og springbaner, og området ved Stadionvej kom op og stå med boldbaner til opvisning og træning, men der blev også etableret tennisbaner.
Selve indvielsen fandt sted den 11. juni 1950. Dog uden at Frems klubhus, som vi kender det i dag, var blevet opført. Som et led i indvielsen blev der afholdt atletikkonkurrencer bl.a. med stafetløb og et 1500 m løb.

Atletikopvisning ved indvielse af stadion 11. juni 1950.

Den stiftende generalforsamling fandt sted den 26. april 1950 hos restauratør Rudolf Larsen på Torvet. Med et stort fremmøde på ca. 25 blev foreningen stiftet med bogholder Ove Rasmussen som formand, kasserer lærer Kaj Petersen, sekretær bogholder Anker Holager.

Hermed var Sakskøbing Atletikklub – SAK – startet. Medlemstallet var inden for de første 5 år omkring de 25, men frem til 1960 skete der en kraftig tilgang. Da det toppede i begyndelse af 1960 var der 70 aktive og 45 passive. Herefter faldt det til beskedne 20 i 1965, hvor det kneb med at skaffe ledere.

I 1950erne havde man omklædning og depot i en mindre bygning i kanten af skoven, der hvor skovbørnehaven ligger i dag. I forbindelsen med, at jeg som ingeniør i kommunen var med til at indrette huset til brug for børnehaven, fandt jeg i slutningen af 1990erne de sidste spor af atletikklubben, nemlig hækkene til hækkeløb og en opkridtningsmaskine.

Resultater og Klubrekorder

Som for de fleste sportsgrenes vedkommende kræver udførelsen af sporten indøvelse af teknik og træning. Det gælder særlig atletikken med dens mange discipliner som hver for sig kræver instruktører og trænerer. I løbet af 1950erne fik man sendt medlemmer på kurser og fik uddannede instruktører og de gode resultater viste sig i slutningen af 1950erne og begyndelsen af 1960erne.

Det blev til mange mesterskaber særligt på kvindesiden med Mia Stryhn, som alene fik et dansk mesterskab og 39 LF- mesterskaber, foruden en lang række anden og tredje pladser samt en dansk rekord og Mia var 5 gange på landsholdet med 3 sejre og 2 andenpladser.

Øverst fra venstre Mia Stryhn, Susanne Jacobsen, Åse Clausen, ubekendt, Bodil Andersen.
Nederst fra venstre Sonja Andersen, Bodil Pipper, Hanne Kristensen, Karen Eriksen og Alice Hoffskov.

På herresiden var det især Erik Rasmussen med 17 LF- mesterskaber der gjorde sig gældende og Lance Ringsing med 3 mesterskaber.I årene 1961,62 og 63 sikrede kvindeholdet sig mesterskabsstanderen og adskillige gange holdmesterskabet, som gav adgang til DAFs finaleholdkamp. Kvindeholdet var blandt de 10 bedste i Danmark.

Stående fra venstre Leif Rasmussen, Kay Nielsen og Lance Ringsing.
Knælende er ubekendt.

Ved årsskiftet 1962/63 blev der for første gang i kommunens historie af byrådet, afholdt en højtidelighed for fejring af en sportsudøvers resultater. Det var byens atletikpige nr. 1 Mia Stryhn der var byrådets gæst, men også atletikklubbens bestyrelse med formand Ove Rasmussens i spidsen var inviteret med.

Orienteringsafdelingen

Orienteringssporten startede i Danmark i 1930erne og i slutningen af 1940erne blev der også dyrket orienteringsløb i Sakskøbing. I første omgang som en orienteringssektion under Roklubben.
I begyndelse af 1950erne indmeldte Kay Nielsen sig i Atletikklubben og på hans initiativ blev der oprettet en selvstændig sektion under SAK med navnet SAKO.
I 1954 havde Hans Bech fået ansættelse som kæmner på rådhuset og han kom med i orienteringssektionen. Under Kay og Hans´s ledelse oplevede orienteringssporten i Sakskøbing en kometagtig udvikling med 36 aktive medlemmer i 1960.
Orienteringsløb blev for atletikudøverne et afvekslende indslag i den almindelige vintertræning og mange herunder Lance Ringsing, Leif Rasmussen og John Hansen nåede at gøre sig gældende blandt de bedste på Lolland-Falster.

På grund af Kay´s sygdom og manglen på nye aktive ledere blev sektionens aktiviteter færre og i begyndelsen af 1970 ophørte o-sektionen, som det også skete for atletikklubben.

Klubbens nedlæggelse

Allerede i slutningen af 1963 var klubben truet af lukning. En stærkt reduceret ledelse havde forsøgt at holde liv i klubben. På generalforsamlingen i december 1963 lykkedes det dog igen at få valgt en fuldtallig bestyrelse med Kay Nielsen som formand. Man kom dog aldrig op på den styrke medlemsmæssigt og resultatmæssigt som man havde haft i 1950erne og de første år af 1960erne.
I begyndelsen af 1970erne eksisterede foreningen forsat men uden mange aktive og midt i 1970erne måtte formanden Gunner Wriedt opgive at føre foreningen videre.

Mia Stryhn Clausens erindringer
Mine år ved atletikken i SAK, og hvad de har betydet for mig

Jeg begyndte at dyrke atletik i 13 års alderen. Kay Nielsens søster Merete var en af mine veninder, og det var ham der opfordrede os til at starte på atletikken, og inden længe var vi en flok piger, som man de fleste aftener kunne finde på Sakskøbing stadion. Lederne, Ove Rasmussen, Kay Nielsen og Knud Christensen holdt fællestræning med os om aftenen, hvor de lærte os, hvor vigtigt det var med opvarmnings- og strækkeøvelser, og de introducerede os til de forskellige discipliner indenfor atletikken. Dengang havde jeg aldrig troet, at jeg skulle tilbringe det meste af min fritid på Sakskøbing stadion i mange år fremover.

Allerede året efter i 1955, deltog vi i klubmesterskaber og i konkurrencer med andre klubber på Lolland-Falster. I 1957 deltog jeg i mit første DM og blev nr. 2 i min aldersgruppe i længdespring.
Ove lavede træningsprogrammer for mig og fulgte med i hvad der foregik indenfor atletikken andre steder i landet. Han arrangerede også de næste par år træningslejre på Bøtø med internationale trænere for Lolland-Falsters atletikklubber.

Det var jo ikke kun om sommeren, der skulle trænes, om vinteren blev der også trænet både med løb, basketball, gymnastik og orienteringsløb, og SAK havde klubaftener i et lokale i gården bag Hotel Du Nord. Her blev der holdt både julefest

og nytårsfest, og man mødtes med klubkammeraterne for at hygge sig og planlægge træningen for den kommende sæson.

Mis Stryhn 1960.

I 1959 begyndte jeg at løbe 80 m hækkeløb, det var en ny disciplin, som tiltrak mig, og da ingen andre på Lolland-Falster havde løbet det før, blev det mig, der forbedrede rekorderne.
Det år fik jeg Ny Dags atletikpokal for et længdespring. Pokalen blev tildelt til den kvinde, der havde opnået det bedste atletikresultat på Lolland-Falster, målt efter internationale regler.
I 1960 deltog jeg i 80 m hækkeløb, 100 m løb og længdespring ved DM med pæne placeringer og ved DM i femkamp blev jeg nr. 4. Det år satte jeg 9 nye LF-rekorder, og fik endnu engang en pokal fra Ny Dag, denne gang sportspokalen for 80 m hækkeløb.
I vinterhalvåret havde jeg bestemt mig for at tage ½ år på husholdningsskole i København, det var med henblik på senere at rejse til udlandet som au-pair for at lære sprog. Det var Ove bestemt ikke begejstret for, han viftede mig om næsen med sine træningsprogrammer, og så blev min udlængsel sat på ”standby”.
1961 blev et spændende år. Jeg deltog ligesom året før i flere stævner i Danmark, dels for at få rutine men også for at få konkurrence. Dog ville det have været umuligt, hvis

ikke vi havde haft nogle fantastiske ledere i klubben, som gerne ville fragte os rundt i landet, specielt Kay.

Mia Stryhn på Sakskøbing Stadion 1960, vinder af LF mesterskab i 5 kamp.

Det år blev jeg sammen med 5 andre atletikudøvere udtaget til at repræsentere Danmark i Østersøugen i Rostock. Desuden blev jeg udtaget til landsholdet i 80 m hæk mod Norge i Aalborg, hvor jeg blev nr. 2 efter Nina Hansen.

I 1962 blev jeg udtaget til 80 m hæk i landskampen mod Norge i Stavanger. Vi havde en forfærdelig sejltur derop og Ellen Jørgensen, som skulle løbe 400 m, havde været meget søsyg. Jeg var reserve på 400m og blev derfor spurgt om at løbe i stedet for. Det var jeg ikke speciel glad for, da jeg jo så ikke kunne løbe hækkeløb, men det gik over al forventning, jeg vandt løbet, tangerede min egen rekord og fik overrakt vandrepokalen for mest overraskende indsats.

Ovennævnte sejr i 400 m sikrede mig en plads på landsholdet til Paris. Den rejse blev den største oplevelse, jeg har haft indenfor atletikken. Jeg vandt 400 m i 58 sek., hvilket var personlig rekord. På hjemturen havde vi den store oplevelse at hilse på USA's tidligere præsident Eisenhower, han var med samme tog som os fra Paris, og mens han strakte ben på stationen i Flensborg, blev han pludselig omringet af en flok piger i rød/hvide dragter.

Nu var 400 m blevet min favoritdisciplin, og ved DM i 400 m blev jeg dansk mester og satte ny mesterskabsrekord på 58,7 sek.
Dette sikrede mig en plads på holdet til landskampen mellem Finland, Sverige og Danmark i Värnamo. Det er morsomt at tænke på, at dengang skulle man betale 35 kr. for at deltage på landsholdet, rejseudgifterne til København ville dog blive refunderet. Der lykkedes det mig at sætte dansk rekord i 400 m, min tid blev 57,6 sek., den gamle rekord fra 1958 var på 57,9, så det var min store drøm, der her blev opfyldt.
Den anden danske pige på 400 m var Ruth Andersen, Amager Idrætsforening. Vi havde tidligere dystet sammen både i hækkeløb og 400 m, men her fik vi mulighed for at lære hinanden nærmere at kende, og det blev starten på et livslangt venskab.

Det siges at man skal "slutte på toppen", og da jeg netop havde fået arbejde og bosat mig i København var jeg nok klar over, at det måske ville blive min sidste store sæson. Det havde været på tale, at jeg skulle træne i FIF, men da jeg ikke ville skifte klub, var det ikke muligt. I stedet blev det til mange træningstimer og hyggeligt samvær med Ruth.
Ved nytårstid blev jeg hyldet ved en højtidelighed på Sakskøbing Rådhus for mine resultater i 1962, også Ove Rasmussen blev hædret af byrådet, det var en stor ære for os begge.

Ove havde altid sagt, at jeg ikke var et naturtalent, og at det for mig var træning og træning og atter træning, der var skyld i mine resultater. Nu var jeg efterhånden blevet 22 år og udlængslen vandt over træningen. I august 1963 rejste jeg til det sydlige England som au - pair. Jeg blev medlem af en engelsk atletikklub, og deltog i et par stævner, men mest løbetrænede jeg i bakkerne i den lille hyggelige by jeg boede i. Det dejlige var, at jeg også fik gjort min værtsfamilie interesseret i at løbe. Far og senere søn har været ivrige maratonløbere.

Mit udlængsel blev rigeligt tilfredsstillet fremover, for efter opholdet i England blev jeg gift med Arne Clausen, som også havde været atletikudøver i Sakskøbing, og de næste 12 år opholdt vi os i Mellem - og Fjernøsten.
Når jeg tænker tilbage på mine år ved atletikken, er der ingen tvivl om, at atletikken har haft stor betydning for mig og for hvordan mit senere liv har formet sig. Det var blevet en livsstil for mig at holde mig i god form og leve sundt. For mig har atletikken været et bevis på, at man kan hvad man vil, og at udfordringer kan overvindes uanset alder.

Boldklubben Frem

Boldklubben Frem blev stiftet i 1906 og har som den største idrætsklub i Sakskøbing haft stor betydning for mange af byens borgere. De har fra barnsben dyrket fodboldspillet og har haft en sund fritidsbeskæftigelse.

Frems klubhus 1926 på stadion ved Lunden/Parkvej, det blev brugt til 1950, hvor klubben flyttede til et nyt stadion ved Holmeskoven.

Anders Skottes erindringer i boldklubben B. Frem.

Mine erindringer om fodbolden i B. Frem.
Da min store interesse som 7-8årig skoleelev var fodbold, blev jeg meldt ind i B. Frem i 1944.
Jeg føler virkelig, at det netop i 1944/45 tog fart med fodboldspillet i Sakskøbing.
Husker tydeligt stadion, som lå i forlængelse af Parkvej, syd for Sakskøbing kirkegård.
En bane som blev brugt meget. I 1945-50 havde klubben vel 4 – 5 ungdomshold og 4 seniorhold, så der var pres på med træning og kampe på denne ene bane.
Klubhuset opført i 1926, et gult træhus med stråtag, et stor rum med bænke og tøj - kroge, hjemmeholdet i den ene side og udeholdet i den anden. Godt stort bruserum med 1-2 brusere til hvert hold. Et rum til bolde og øvrige materialer var også nødvendigt.

Det var så hyggeligt og alle kom hinanden ved, husker også at huses vinduer var dækket med jerngitter/stænger, da det lå lige bag det mål mod øst. Trods gitteret blev mange ruder knaldet, da det jo ikke var hver gang bolden gik i kassen.

B. Frems drenge A 1948 på Sakskøbing gamle stadion.
Bagerste række fra venstre Jørgen Jensen, Anders Skotte Villy Bang Nielsen, Preben Rasmussen og ”Vibbe” Jørgen Frederiksen.
Midterste række fra venstre Palle Danielsen, Bondo Buxbom og Børge Christensen
Forreste række fra venstre Lynge Hansen, Leif Olsen og Torben Olsen

På denne bane oplevede jeg så min fodboldtid som lilleput 8-10 år og drengespiller 10-12 år. Det var en dejlig tid, dog husker jeg tydeligt, at vi ungdomshold dengang kæmpede om sekundære placeringer, idet B1901 og NB for det meste rendte med mesterskaberne.
En undtagelse var dog vores årgang 1938, idet disse gutter med blandt andet, Lille Poul, Svend Erik Jensen, Fl. Poulsen hvert år ordnede de store fra NB og B1901.
Vores førstehold ”Senior”, begyndte også i disse år at tale med i toppen på LF.
Husker navne som målmand Herman Hansen og Carl Olsen, postmester Erik Jensen, Vagn Lohse, Børge Larsen, ”Gule” Poul Rasmussen, Knud Brændstrup og lærer Kaj Pedersen. Efterhånden blev presset på banen så stort, på grund af klubbens størrelse og voksende medlemstal, at der måtte et nyt stadion og sportsanlæg til.

I 1950 indviede vi vel nok et af landets smukkeste stadion med tilhørende træningsbaner ved Holmeskoven, sydøst for byen.
Fodbolden i Sakskøbing kom nu for alvor i gang, medlemstallet steg de kommende år, og samtidigt blev der etableret en rutineret bestyrelse, frivillige dygtige ledere og trænere, og på toppen vores mangeårige formand Harry Pantmann Hansen, som kyndigt dirigerede tropperne.
I 1951/52 var jeg juniorspiller og vi havde et rimeligt stabilt hold, men måtte som før nævnt, bøje os for NB og B1901 om mesterskabet.
I 1953/ 54 og 55 flyttede jeg til Næstved, hvor jeg var i lære indenfor autobranchen. Jeg spillede fodbold i Næstved i disse år, men fulgte selvfølgelig med i hvad der skete i B. Frem.
Efter endt læretid, blev jeg soldat i Ålborg, og startede samtidigt op med at spille fodbold i B. Frem, Pantmann Hansen sørgede for at jeg fik orlov fra hver weekend, for jeg skulle jo hjem og spille kamp. Soldaterkammeraterne mukkede lidt, men det gik alligevel.

B. Frems 3. divisionshold fra 1958 foran ”Olavs bus” på vej til kamp.
Fra venstre Vagn Hansen, Henning Nielsen, Villy Bang Nielsen, Carl Otto Østergård, Anders Skotte, Herluf Pedersen, Svend Erik Jensen, Poul Jensen, Ernst Mertz, Leif Olsen og Preben Pjengård.

I 1957 startede den helt store optur for B. Frems førstehold, idet vi vandt LF serien helt suverænt, samt den efterfølgende kvalifikationsturnering til 3 division.
Der er skrevet og talt mangt og meget om B. Frems såkaldte 60er hold, som det er de fleste bekendt, toppede med deltagelse i Pokalfinalen i Idrætsparken mod store AGF i maj 1960.

Fra Frems første semifinalekamp på Sakskøbing Stadion mod B 1901, med 10.000 tilskuere, maj 1960. Frems målmand Leif Olsen griber bolden for næsen af, fra venstre Ove Bech Nielsen, Anders Skotte, Frede Boesen og Villy Bang Nielsen.

Men hvorfor og hvordan?
Jeg har spekuleret over hvordan vi fik den succes og oplevelse.
Vi var jo kun en lille by med begrænsede muligheder. Jeg, er kommet til at den helt klare årsag til klubbens succes var, at faktisk alle spillere på 1. og 2. holdet dengang, var spillere fra by og omegn, altså egen avl. Ja, en enkelt fra Øster Ulslev, Maribo og Majbølle, dem regnede vi også for egen avl.
Mange havde haft ungdomsfodbold og skolegang sammen, kendte hinanden særdeles godt, derfor et sammenhold og kammeratskab. Dertil kom en voksen og rutineret bestyrelse, som sørgede for gode ledere og trænere, således at vi faktisk var en stor familie. Pengene som var små kunne ikke ødelægge forholdene, og vi manglede aldrig noget og havde mange gode fester, hvor vi nød vores resultater.

Succesen fortsatte ca. de næste 10 år, oprykning til 3 division i 1958, 2 division i 1960 til 1963, hvorefter vi igen måtte i 3 division indtil 1969, i de 3 sæsoner i 2 division havde vi større indtægter en normalt, idet vi til vores hjemmekampe havde mellem 2- og 3000 mennesker på stadion, for ikke at tale om de to pokalsemifinaler mod B1901med ca. 10.000 mennesker pr. kamp.
Vi ønskede os i klubben et nyt klubhus, det grønne i skovbrynet kunne vi efterhånden ikke byde vores bedre vante modstandere fra de store klubber.
Her viste klubbens medlemmer og især bestyrelsen et stærkt sammenhold og ydede en stor frivillig og aktiv indsats ved opførelsen af et nyt klubhus i 1959.
Klubben blomstrede i disse år, der blev gjort et stort arbejde både i senior - og især i ungdomsafdelingen.
Der skulle jo findes nye talenter til afløsning på vores førstehold.
Konkurrencen var stigende, og klubben måtte i 1969 rykke ned i Danmarksserien, her var vi til 1974, hvor vi måtte en tur i LF serien. I 1976 var vi dog atter at finde i danmarksserien.

B. Frems LF mestre for Old - Boyes i 1978, der besejrede Nr. Alslev med 2-0 i finalen på Nykøbing F. stadion. I bagerste række fra venstre: Rudi Madsen, Niels Nielsen, Hans Chr. Mortensen, Finn Lohse, Rolf Christensen, Tonny Borre Larsen, Anders Skotte. Forreste række fra venstre: Ole Therkildsen, Henry Köhler, Mogens Hansen, Kjeld Wagner og Henning Rasmussen.

Der var stadig god udvikling i klubben, men klubhusfaciliteterne var for trange, så atter ved stor hjælp fra medlemmer, bestyrelse og ledere samt Sakskøbing byråd, kunne vor formand dengang, vores egen Svend Erik Jensen stolt byde velkommen til indvielsen den 1. september 1974, i et betydeligt større klubhus.
Pensionist/ oldboys tiden kom for både mig selv og de andre på 1960 holdet. Vi havde dog endnu ikke fået nok af hinanden og stiftede en lille forening med spillere fra 1960/61.
Vi startede mod et udvalgt hold i Søllested i 1973 og fortsatte med at mødes mindst 1-2 gange om året. Vi vandt oldboys mesterskabet i 1978 på Nykøbing F. stadion, hvor vi besejrede Nr. Alslev 2-0. Der var revancekampe mod Esbjerg i 1975 og B1901 i 1985, hvor vi tabte, men kan nævne at 3die halvleg blev vundet af os. Det hele sluttede i 1993 på Femø kro, hvor vi havde holdt rigtig mange gode fester og havde dejlige gensyn med gamle fodboldspillere.
Årene herefter har jeg selvfølgelig fuldt B. Frem ude fra sidelinjen, og har stadig stor respekt for det arbejde der gøres i klubben.

Rosporten i Sakskøbing.

Som den ældste af de egentlige sportsklubber i Sakskøbing med start i 1905, har den været et godt fritidstilbud til byens unge, men også mange modne borgere har fortsat med at dyrke rosport lang op i alderen. Som nævnt har klubben haft eliteroere som har kunnet gøre sig gældende både nationalt og på verdensplan.
Trods det totalt nedbrændte klubhus i september 2004 kunne klubben fejre sin 100 års dag den 4.juli 2005 og et nyt og moderne klubhus blev taget i brug i januar 2008.

Saxkjøbing Roklub gennem næsten to generationer

af Ulla Petersen, formand for Saxkjøbing Roklub

1964 var året hvor jeg meldte mig ind i Saxkjøbing Roklub, som en af mange nye. Det skulle vise sig at blive et meget givende og oplevelsesfyldt medlemskab.

Måske husker jeg kun de gode ting fra min start i roklubben, men jeg husker det, som om vi nærmest var i klubben hver aften til roning, boldspil og hyggeligt samvær.

Der var ikke brug for at gå i ungdomsklub eller lignende, det var meget bedre at mødes ved roklubben. Roning blev lært under kyndig instruktion og aflæggelse af

svømmeprøve i Sakskøbing Fjord – der var jo ikke nogen svømmehal med varm vand og beskyttede forhold.

Roklubben var ud over den daglige roning rammen om mange ting som f.eks. klubkaproningerne mod Nysted Roklub, hvor der somme tider også var deltagelse fra Bandholm Roklub.

De første år blev der roet VM (*Venskabs Mach*) 2 gange om året: I Sakskøbing blev der roet om "Du Nord pokalen" (*skænket af det den gang eksisterende Hotel Du Nord i Brogade*) og i Nysted om "Skansepokalen". Efter de "drabelige" dyster på vandet, var der naturligvis fest om aftenen.

Bådedåb på billedet ses Erik Freisner og Ulla Petersen.

En anden god ting var, at klubben var arrangør af Sakskøbings Sankt Hans fest. Her kom det store sammenhold også til udtryk – alle gav en hjælpende hånd med nogen af de mange opgaver: at samle brænde i Maltrupskoven, passe boder så som – skydetelt, "det muntre køkken", kartoffelhammer, salgsboder mv. Pinsebal blev der også holdt i den hyggelige festsal i klubhuset.

Så det gamle klubhus var virkelig et samlingssted for både medlemmer og andre sakskøbingensere.

Når standeren var taget ned for rosæsonen mødtes vi til klubaftener i det hyggelige klublokale på 1. sal i bådehuset. Aftenerne kunne have forskelligt indhold – måske besøg af et medlem fra en af naboklubberne, der havde været på en spændende langtur, måske en sangaften eller vi gik en lang tur for at nyde kaffe/the/sodavand et eller andet sted.
Det blev vores eneste optræden på kaproningsbanerne, primært fordi vores veje skiltes. Jeg flyttede til Tåstrup, men beholdt mit medlemskab af Saxkjøbing Roklub. Bjarne (min mand) og jeg tog meget gerne hjem til Sakskøbing for at deltage i festerne i roklubben.
På et tidspunkt, hvor vi var flyttet til Næstved, forsøgte jeg mig i den lokale roklub for at genoptage roningen, men det blev aldrig en succes og blev droppet.
I 1973 flyttede vi tilbage til Sakskøbing og snart begyndte en ny æra for mit medlemskab af roklubben. Jeg blev kasserer uden for bestyrelsen, samtidig med at vi havde små børn.
Da de blev store nok "fik" de et medlemskab af roklubben. De fik mange gode oplevelser, men det blev aldrig den samme symbiose som for mig.

Det nye bådehus set fra havnesiden.

Jeg er nu formand – min 3. periode.

Efter den påsatte brand i 2004 har en lille hård kerne af ledere og medlemmer formået at få opført et dejligt klubhus, som kan danne rammerne om alle de samme oplevelser, som jeg har haft igennem snart 50 år.
Efter indvielsen af klubhuset i januar 2008 er medlemstallet vokset til ca. 100 medlemmer.
Alderssammensætningen af medlemmerne vender dog "den tunge ende nedad".
Det er rigtig dejligt at roning også er en sport for seniorer, men vi savner at være "ungdomsklub".
Så det skal være min ambition, at vi bliver en roklub for og med medlemmer i alle aldre.

Kampen med den lille celluloid-bold

af Tonny Borre Larsen

Bordtennissporten har i mange år været en betydelig sportsgren i Sakskøbing, med mange udøvere, mange gode ledere og trænere og fine resultater.
Det første bordtennis blev spillet i en klub ved navn Sakskøbing Bordtennisklub. Denne blev dannet i 1943. Stifterne var Harry Erichsen, Bent Carøe og Kaj Ulm med førstnævnte som formand. Denne klub levede kun i 3 år. I 1946 blev bordtennis en afdeling i Boldklubben Frem Sakskøbing sammen med fodbold og brydning, sidstnævnte idrætsgren blev påbegyndt i 1936. Brydeafdelingen blev nedlagt i slutningen af 1950erne.

Bordtennis i Boldklubben Frem Sakskøbing har i tidernes morgen været sat i verden for at beskæftige fodboldspillere i vintermånederne. I 1998 havde bordtennissporten i Sakskøbing fået en størrelse som gjorde, at man så det fornuftige i at bryde med fodbolden og danne sin egen forening.

Den 7. januar 1998 stiftedes Bordtennisklubben Frem Sakskøbing som en selvstændig forening med Gerner Poulsen som den første formand. Så vejen til sidstnævnte forening gik over Sakskøbing Bordtennisklub som eksisterede fra 1943 til 1946 og en afdeling af Boldklubben Frem Sakskøbing .

Spillesteder

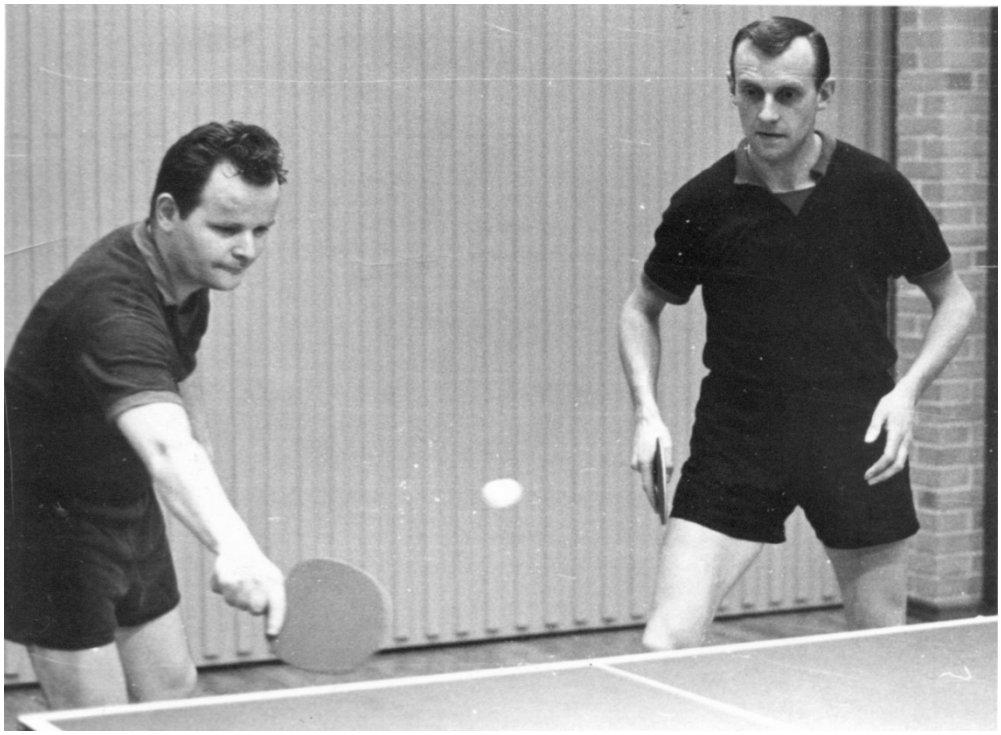
For ligesom at få et overblik over de fysiske rammer, som har dannet baggrund for at udøve denne sport, har jeg søgt og fundet de forskellige spillesteder som har dannet spilleplads for bordtennissporten i Sakskøbing.

Sakskøbing Bordtennisklub havde i sine tre år spillested i Sakskøbing Realskoles gymnastiksal. Harry Erichsen var formand for denne forening. Harry arbejdede en del

år hos TH. Jørgensen i Søndergade og var med til at starte en bordtennisafdeling under Nykøbing F. Cricketklub.

Fra 1946 blev bordtennis som nævnt en afdeling af Boldklubben Frem Sakskøbing og havde ligeledes sit første spillested i Sakskøbing Realskoles gymnastiksal med Bent Carøe som formand.

I 1951 og 1952 holdt man til i Spejdernes lokale i Hotel Du Nords Gård med Gunnar Hoffmann som formand. Det var her afdelingen opnåede sine første flotte resultater, da Poul Jensen fra Hotel Saxkjøbing blev provinsmester i drenge single og drenge double i Århus, og som junior fik Poul to 2. pladser i Junior single.
Poul Jensen fortalte en lille anekdote om turen til Århus i 1951. Rejsen til Århus foregik i formand for bordtennisafdelingen Gunnar Hoffmanns DKW. På bagsædet sad tre 14 årige drenge, Poul Jensen, Anders Skotte og Villy Bang Nielsen, medens B.Frems formand Harry Pantmann Hansen med sine 400 pund sad på forsædet ved siden af føreren Gunnar Hoffmann, som med sine 60 kg ikke fyldte meget i landskabet. Det var snevejr og glat, og bilen havde en stor hældning. Allerede ude ved Rørbæk skole vendte bilen rundt, så snuden vendte lige ind mod skolen. De stakkels drenge på bagsædet havde svært ved at se ud af vinduerne når Harry tændte en af sine store cigarer i den lille DKW. Det var en tid, hvor ” ikke rygere” ikke havde noget at skulle havde sagt.

Poul Jensen og Svend Erik Jensen træner i ca. 1971.

I årene 1953 til 1956 spillede man i Hotel Saxkjøbings lille sal, hvor man havde en dejlig tid med Poul Jensen som formand. Den lille sal på hotellet var, hvad man forstod ved en rigtig "hjemmebane." Engang slog man Nykøbing med 7-3 i en afgørende kamp, men Nykøbing nedlagde protest på grund af spilleforholdene, dårlig lys og det skrå gulv. Nykøbingenserne fik medhold, og der skulle spilles ny kamp i Nykøbing F., som endte 5-5, men Frem blev alligevel mestre. Holdet bestod af Poul Jensen, Anders Skotte og Svend Erik Jensen (tidligere ansat hos Laulund).
Poul Jensen omtaler denne tid på hotellet som fantastisk. Den med det skrå gulv var god nok. Når man trænede, og en spiller skulle lære at smashe, skulle man stå i den lave ende for at lære at smashe ved at slå opad. Palle Danielsen (søn af afdøde cigarhandler Evald Danielsen) spillede klaver, når man trænede.

I 1957 vendte man tilbage til Sakskøbing Realskoles gymnastiksal. Men bordtennisspillet gik langsomt i stå, og man lå faktisk stille fra 1957 til 1960. Det var i den periode fodboldspillerne (det var jo de samme, som spillede bordtennis) fejrede store triumfer med oprykning til 3. division i 1957 og i 1959 til 2. division.

I 1960, hvor Frem byggede sit klubhus i Holmeskoven, kom der igen gang i bordtennisspillet. Man spillede på to borde i den store sal. Med Svend Erik Jensen ved roret opbyggede Frem en bordtennisafdeling, som var helt suveræn på Lolland-Falster. Det var i perioden 1964 til 1969, at Frem stillede op i Juniordivisionen med Per Knudsen, Bjarne Larsen og Arne Madsen, sidstnævnte var søn af tidligere kommunekasserer C.B. Madsen. Arne var i en periode på 10 år formand for Dansk Bordtennis Union og er stadig pressesekretær i unionen.

Det var nu påkrævet med mere plads, end de to borde man havde i klubhuset, så i 1971 fik man spilleplads i den nye skole på Parkvej. Men det var besværligt at opstille bordene, som først skulle hentes og bæres over scenen i skolens gymnastiksal.

Dansk Bord Tennis Union

INDBYDER HERMED TIL INDIVIDUELLE

Danmarks-mesterskaber

FOR

Ungdom

LØRDAG DEN 15. OG SØNDAG DEN 16. MARTS 1975 I SAXKØBINGS SPORTSCENTER, SAXKØBING

ARRANGØR: LFBTU

KLASSEINDDELING:	**Singler:** Herrejunior, damejunior, drenge, piger, yngre drenge og yngre piger. **Doubler:** Herrejunior, damejunior, drenge, piger, yngre drenge, yngre piger og mixed.
CONDITIONER:	I damejunior- pige- samt yngre drenge/pige-rækkerne er der fri tilmelding. I drengerækken kan der kun tilmeldes A-spillere samt B-spillere, der har opnået point i sæsonen. I herrejunior rækken kan kun tilmeldes A-spillere samt B-spillere, der har opnået point i sæsonen, endvidere drengespillere, der er spilleberettiget i henhold til ovenstående.
ANMELDELSE:	Skal ske gennem DBTU's licenskontor, Tornehøj 46, 3520 Farum i to eksemplarer senest den 25. februar 1975.
STARTPENGE:	Single kr. 8,00. Double kr. 10,00 pr. par. Sendes til Per Knudsen, Thorup, 4892 Kettinge, senest 25. februar 1975.
LODTRÆKNING:	Foretages lørdag den 1. marts på Nordgårdsvej 51, Tune, 4000 Roskilde.
PROGRAM:	Tilsendes klubberne en uge før mesterskaberne.
SEEDING:	Foretages af DBTU's ungdomsudvalg.
BORDE OG BOLDE:	Stiga VM expert samt Halex XXX.
OVERNATNING:	Hotel Saxkøbing på Torvet, à kr. 40,00 incl. morgenmad. Sportscentret pr. egen sovepose á kr. 16,00 incl. morgenmad. Meddelelse om reservation samtidig med anmeldelse.

Med vendig hilsen
DBTU's TURNERINGSUDVALG

Afholdelse af Danmarksmesterskaber i Sakskøbing Sportscenter marts 1975.

I 1973 rykkede man ind i Sakskøbing Sportscenter og har siden haft spilleplads i Hal A´s øverste etage, hvor der er plads til 9 borde.
Fra 1973 til 1979 spillede man i 3division og danmarksserien med de bedste herrer og i Juniordivisionen samt drengedivisionen. Det nye spillested Sakskøbing Sportscenter gav et kraftigt løft for Frems bordtennisafdeling. Mange nye spillere kom til.

Chuqin Feng

I 1993 foretog bordtennisafdelingen en stor satsning: man ville være danske mestre hos damerne.
Man havde talenterne i Sabine Borre Larsen, Janne Jensen, Mette Poulsen, Anette Nørgaard og Michelle Nielsen, men manglede en spillende dygtig træner.

Frems leder, Jeff Nygreen med sine to esser Sabine Borre Larsen og Chuqin Feng.

Jeff Nygreen husker godt, at det var en besværlig proces, man måtte igennem, inden det lykkedes at få Chuqin Feng til Sakskøbing. Feng ankom til Sakskøbing den 4. august 1993.

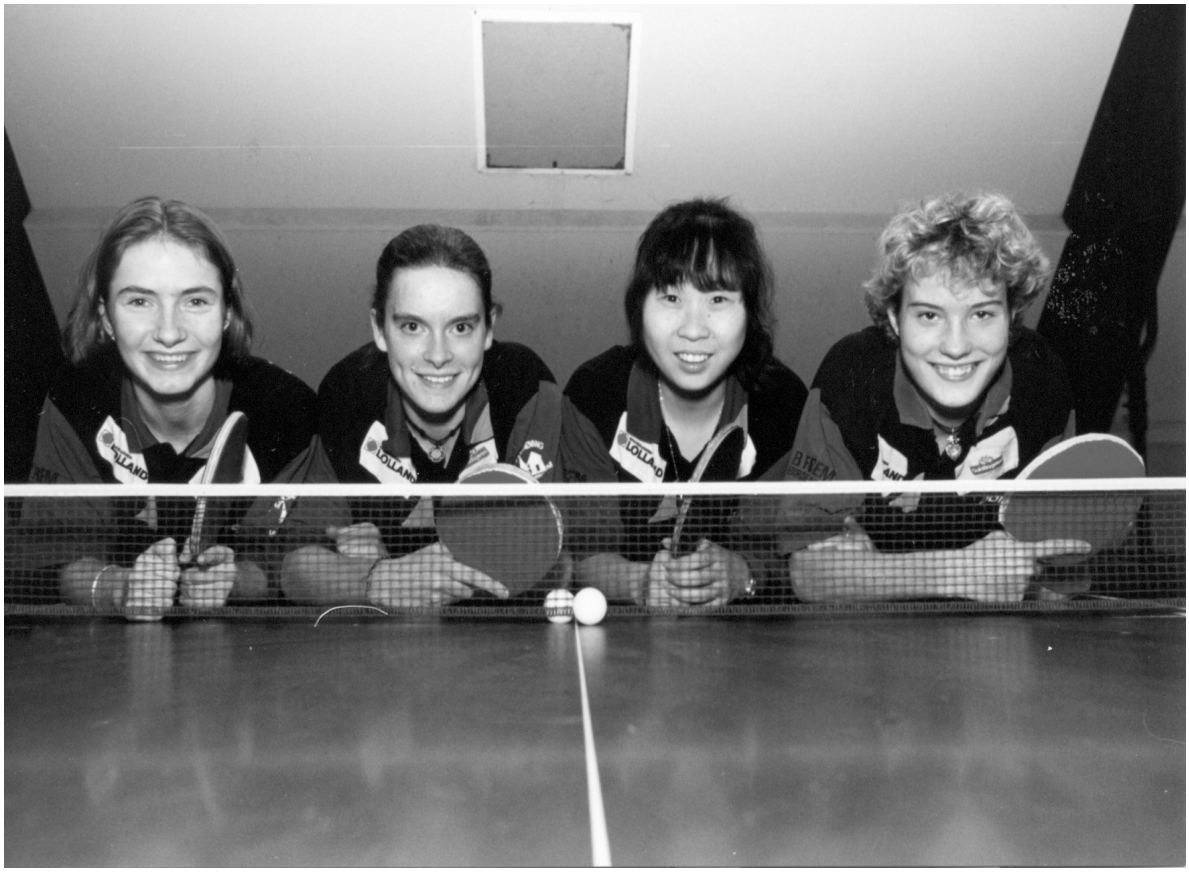
Chuqin Feng er kineser fra byen Xuyong i den sydvestkinesiske provins Sichuan. Men i en alder af 11 år flyttede hun alene til den større by Chengdu, hvor der lå et sportscollege.

Chuqin Feng kom senere til Tyskland, hvor hun var spillende træner i Bundesligaklubben Kaiserberg i Duisburg. Jeff læste i et tidsskrift at Feng søgte nye udfordringer efter tre år i Tyskland. Han øjnede straks muligheden for at få hende til Sakskøbing, han ringede øjeblikkeligt til Chuqin Feng i Duisburg, men det var svært at forstå Feng. Selvom hun havde være tre år i Tyskland, forstod hun ikke mange tyske ord. Grunden til, at Feng ikke talte og forstod meget var, at hun omgik de mange kinesere som gik på universitet i Duisburg. Men Jeff gav ikke op, kom til at tale med Zu, en af de mange kinesere, som læste på universitet, og så skete der ting og sager.

Feng og bordtenniafdelingen blev enige om betingelserne for en gerning som træner og spiller i Sakskøbing.

Resultaterne kom også. Damerne vandt bronze i 1994 og blev dansk mester i 1995, 1996 og 1997.

Feng faldt til i Sakskøbing og blev gift med tryktekniker Kim Frederiksen, som er far til Chuqin Fengs to børn, 13 årige Katja og 15 årige Mikkel. Mikkel slægter moderen på, og er i dag en dygtig bordtennisspiller.
Fru Frederiksen er i dag 47 år og bor på Rosenvang i Sakskøbing med mand, to børn og hunden Messi. Hun træner stadig lidt bordtennis i Frem, mest med nybegyndere.

Danske mestre 1994/95 fra venstre Janne Jensen, Mette Poulsen,
Chuqin Feng og Sabine Borre Larsen.

Skilsmissen

Som nævnt har bordtennisafdelingen været en del af Boldklubben Frem Sakskøbing fra 1946, men i takt med bordtennisklubbens stigende aktivitet med mange gode resultater blandt andet danmarksmesterskabet og Europa-Cup kamp med lange rejser kom et stigende kapitalbehov.
En mulig opdeling kom første gang på tale i 1995.
Frems formand på det tidspunkt Ove Jensen sagde følgende på klubbens generalforsamling 1995.

”Den omstændighed, at der i virkeligheden er to klubber i en, kan selvsagt ikke undgå at give visse problemer. Gennem årene har der både blandt ledere og spillere i fodboldafdelingen været lidt knurren i krogene over de mange penge som bordtennis koster klubben, en knurren der på det sidste er blevet mere og mere højlydt. Vi har simpelthen ikke kunnet finde en brugbar model, og forsætter med den nuværende struktur, men jeg er sikker på at spørgsmålet nok skal komme op igen.”

Disse ord fik Ove Jensen ret i. For to år senere blev det en realitet. Med skæringsdato 1-11-1997 blev bordtennisafdelingen udskilt fra Boldklubben Frem Sakskøbing. Mellem Boldklubben Frems bestyrelse med formand Preben ”Pub” Rasmussen i spidsen og bordtennisafdelingens formand med plads i Boldklubben Frems bestyrelse, Gerner Poulsen, blev der udfærdiget et dokument der nedsatte de forskellige betingelser for ”skilsmissen”.
Det er helt klart bordtennisklubbens opfattelse at man blev behandlet ordentligt.

Iflg. overdragelsesdokumentet fremgår det at Bordtennisafdelingen fik kr. 25.000,00 + det som bordtennisafdelingens kom ud af regnskabsåret 96/97 med i forhold til budgettet. Det blev i alt ca. kr. 30.000,00. Det blev endvidere aftalt at den ”nye bordtennisklub” måtte bruge klubnavnet Bordtennisklubben Frem Sakskøbing.

Den 7. januar 1998 blev der afholdt stiftende generalforsamling og Bordtennisklubben Frem Sakskøbing var en realitet. På den stiftende generalforsamling blev valgt følgende bestyrelse med suppleant:

Formand Gerner Poulsen---------- valgt for 2 år

Næstformand Jeff Nygreen ---------- valgt for 1 år

Kasserer Pia Videbæk---------- valgt for 1 år

Sekretær Steen Bo Blanner---------- valgt for 2 år

John Jensen---------- valgt for 1 år

Birgit Lorenzten---------- valgt for 2 år

Morten G. Petersen---------- valgt for 2 år

Ole Hermann blev valgt til suppleant.

”På egne ben med succes” – disse ord var overskriften efter klubbens 1. generalforsamling i 1999.

Det var en veltilfreds formand Gerner Poulsen, der kunne aflægge sin beretning om bordtennisklubben Frem Sakskøbings første leveår som selvstændig klub, såvel sportsligt som økonomisk var det gået fint. Især var det tilfredsstillende, at man som ny klub var blevet godt modtaget hos diverse sponsorer.

Ny epoke

I 1979 foretog man et bytte i Boldklubben Frem Sakskøbing som var meget gavnligt for bordtennisafdelingen. Jeff Nygreen sad på kassererposten i boldklubben og Tonny Borre Larsen var leder af bordtennisafdelingen. Jeff var træt af at skulle beskæftige sig med sit erhverv i fritiden og Tonny trængte til nye udfordringer efter mange år i bordtennisafdelingen.
Med Jeff som ny mand i bordtennisafdelingen skete ting og sager. På førstesalen i Sakskøbing Sportscenter voksede bordtennisafdelingen med Jeff som styrmand. På et tidspunkt holdt han rede på spillere fra 35 hold, han sled 3 Skodaer op for at fragte ungerne rundt til bordtennis i hele landet.

Fra venstre Jørgen Bærentzen, Henrik Busch, Jeff Nygreen Andes Hektor Larsen og Kim Wagner i 1983.

Fire år efter Nygreen var kommet til, kom den første DM - medalje. I 1983 vandt Frems drenge sølvmedalje i drengedivsionen med følgende spillere: Kim Wagner, Jørgen Bærentzen, Henrik Busch og Anders Hector Larsen. Den sidste medalje blev vundet i 2010 og var ligeledes en sølvmedalje vundet i Elitedivisionen for damer ved Sabine Borre Larsen, Susanne Petersen og Jette Vieg.

Et ungdomsmesterskab som skabte lidt røre i de kirkelige kredse, var da de fire 14-årige drenge, Martin Christensen, Morten Nielsen, Thomas Christensen og Jens-Christian Borre Larsen i 1988 skulle konfirmeres, og samtidig spille slutkamp om det danske mesterskab for drengehold. Efter lange forhandlinger blev deres konfirmation flyttet fra Sakskøbing til Våbensted der holdt konfirmation på et senere tidspunkt. Det kan nævnes, at de vandt mesterskabet og gentog det i 1989.

Det første single- og doublemesterskab på ungdomssiden blev vundet i 1984 af Anders Hector Larsen i double med bornholmeren Per Møller som makker.
På seniorsiden var det Sabine Borre Larsen, som i 1993 i en alder af 14 år vandt såvel single og double (sammen med Pia Toelhøj fra Hørning) Sabine blev, den yngste spiller der nogensinde havde vundet et dansk bordtennismesterskab i et af Dansk Idrætsforbunds officielle danmarksmesterskaber.
Samme Sabine Borre Larsen er bordtennisafdelingens mest vindende spiller. Med 7 danske seniormesterskaber (singledouble og mixdouble) og 18 mesterskaber i ungdomsrækkerne, desuden en bronzemedalje ved Europamesterskaberne i pige single i Topolcany i Slovakiet og bronzemedalje for juniorhold sammen med Janne Jensen, Gladsaxe og Christina Jessen, Hørning i Frydek Mistek i Tjekkiet.

Endvidere har Sabine spillet 68 seniorlandskampe og deltaget i 3 WM og 3 EM for seniorer og 7 europamesterskaber for ungdom. Hun har modtaget titlen som årets bordtennisspiller i Danmark, modtaget Frederik den 9´ungdomslegat, modtaget Karolineprisen samt modtaget Nordeas årlige idrætspris 2 gange.
Sabine blev med rette kaldt Sakskøbings bordtennisambassadør. I 1996 rejste Sabine dog til Tyskland og spillede i TSB Flensburg i 2. bundesliga.

Mellem 1983 og 2010 blev der vundet 60 danske mesterskaber og et hav af sølv og bronzemedaljer. En fantastisk rekord, der næppe nogensinde vil blive overgået.
Så med den plads der er blevet givet mig i årets historiske erindringer, må jeg nøjes med at nævne nogle få, men meget markante medaljer. I stor respekt for alle som har vundet i Frems storhedsperiode.

Danmarksmester 1987 fra venstre John Madsen, Anders Hektor Larsen, Kristian Korsgård og Morten Busch.

Historiske guldmedaljer

Det holdmesterskab, der står tydeligst i min hukommelse er, da damerne blev danske mestre i 1995.
Et mål var nået. Med ansættelse af Chuqin Feng som spillende træner, støttet af 3 talentfulde spillere i Sabine Borre Larsen, Mette Poulsen og Janne Jensen lykkedes dette projekt.
I 1960 gjorde Frem Sakskøbings fodboldspillere byen og boldklubben kendt i det danske land ved at spille sig frem til landspokalfinalen.
35 år senere kom byen og boldklubben atter i mediernes søgelys. Denne gang var det ikke fodboldspillernes meriter på grønsværen, der vakte beundring, men derimod klubbens bordtenniskvinder, som hjemførte det første danske seniorholdmesterskab til klubben. Dette mesterskab gjorde, at pigerne fik tildelt Idrætsudøverprisen på Lolland-Falster.

Med disse guldmedaljer blev der skrevet idrætshistorie. For første gang i Dansk Idræts historie havde et hold af boldspillere fra Lolland-Falster erobret et af Dansk Idrætsforbunds officielle danmarksmesterskaber.

Guldet kastede også kontanter af sig. Sakskøbing Byråd ved borgmester Kaj Petersen overrakte spillerne en personlig gave. Samt kr. 10.000 til Frems formand Ove Jensen. Bankdirektør Tommy Christensen fra Danske Bank overrakte på vegne af Lollandsfonden kr. 5.000 og kr. 1.000 fra Danske Bank. Souschef Jesper Kristensen fra Nordea havde en check med på kr. 3.500. Bordtennisafdelingens hovedsponsor Boligselskabet Danmark var repræsenteret ved forretningsfører Ole Therkildsen, som overrakte en bonuscheck på kr. 12.500. Lalandia gav de fire spillere et weekendophold. Læderhandler Jan Herluf Petersen overrakte klubben en række bat. Foruden de ca. kr. 35.000 det danske mesterskab gav i kontanter, gav mesterskabet også deltagelse i mesterholdenes Europa - Cup.

Dette mesterskab var en bevist satsning, da man for 2 år tidligere havde ansat Chuqin Feng. Det kan ligeledes nævnes, at Frem blev danske mester de to følgende år. I 1996 med samme mandskab og i 1997 var Anette Nørgård og Michelle Nielsen kommet til, medens Sabine var rejst til Tyskland.

Europa Cup og Nancy Evans Cup

Her vil jeg starte med oversigten over de europæiske kampe som Frems bordtennisafdeling har været involveret i:

Frem Sakskøbing – Banga Kaunas, Litauen Nancy Evans Cup	4-2	02/09-1994
Mogilev TCC, Hviderusland – Frem Sakskøbing Nancy Evans Cup	4-3	08/10-1994
STK ArttepPap Topolcany, Slovakiet – Frem Saks. Mesterhold	1-4	29/09-1995
Frem Sakskøbing –Hastk Mladost Zagreb, Kroatien Mesterhold	1-4	27/10-1995
BeitharMicaRishon Le Zion, Israel – Frem Saks. Mesterhold	4-1	30/08-1996
Bajkal Irkutsk, Rusland – Frem Sakskøbing Nancy Evans Cup	4-1	22/08-1999

Med så mange kampe, mod spændende modstandere og sjældne rejsemål, har hver kamp sin historie, og det vil fylde rigtigt meget at komme ind på hver enkelt kamp. Der er altid nogle ting, som huskes bedre end andre.
Lidt udpluk herfra:
Den 2. september 1994 gjorde Frem Sakskøbing sin entre på den europæiske scene i Sakskøbing Sportscenter mod Kaunas Banga fra Litauen. Denne europæiske kamp var i den såkaldte Nancy Evans Cup. Frem var deltager via deres bronzemedalje i Danmarksturneringen 1994. Frem vandt med 4-2. I denne kamp tabte Chuqin Feng sin første kamp efter sin ankomst til Sakskøbing. Modstanderen der tilføjede Feng nederlaget var Jolanta Prusiene, der i 1990 var blevet junior-europamester. Sabine bragte senere Frem foran med 3-2, da hun i en brandkamp slog netop Fengs besejrer. Frems næste modstander i denne turnering blev en spændende oplevelse på flere områder.

Turen gik nu til Hviderusland, hvor modstanderen hed Mogilev TCC. Byen Mogilev ligger 150 km øst for Minsk. Med på turen var de 4 spillere: ChuqinFeng, Sabine Borre Larsen, Janne Jensen og Mette Poulsen, bordtennislederne Jeff Nygreen og John Petersen, Frem Sakskøbings formand og turleder, Ove Jensen foruden et dusin medrejsende fans. Hovedsageligt forældre til spillerne.

Fra Sakskøbing til Mogilev er ca. 1600 kilometer. Turen tog ca. 35 timer. inkl. ventetid ved grænsen mellem Polen og Hviderusland. ChuqinFeng havde problemer med at få visum og måtte til København fire gange, før det var i orden.
Vi boede på en skole i Mogilev, og blev betjent på bedste måde. Vi fik tilknyttet en guide og tolk, en sød pige på 24 år ved navn Olga Muravuevas. De fleste kender sikkert historien. Olga Muravuevas hedder i dag Olga Nygreen, idet hun i 1997 blev gift med, det vi troede var den evige ungkarl, Jeff.
Olga er i dag lærer på Den Private Realskole i Nakskov.
Vi tabte kampen mod hviderusserne med 4-3.

Kampen mod Mogilev, og Olgas entre i Sakskøbing, betød også at der kom et par dygtige spillere til Sakskøbing fra Hviderusland. 25årige Irina Lorchenko var i Frem i 2000 og 2001, medens Irina Dudinskaja var her i 2001/2002 og 2003. Begge spillere arbejdede hos Bordtenisklubbens kasserer Pia Videbæk, med rengøringsarbejde. Bordtennisklubben havde også en bulgarer ved navn Elena Moneva som spillede i Frem i 2002 og 2003. Elena havde tidligere spillet i Hørning.

I 1995 blev damerne danske mestre, hvilket betød at man skulle deltage i mesterholdenes Europa-Cup. Lodtrækningen betød at man skulle spille i Slovakiet den 29. september 1995 mod de slovakiske mestre fra klubben STK Arttep Pap fra Topolcany, en by der lå ca. 100 km fra den Slovakiske hovedstad Bratislava.

Vi vandt kampen med 4-1. En sejr forbundet med mange vanskeligheder, sagde Frems Jeff Nygreen efter sejren. Grundet den hårde blæst, sejlede færgen i Gedser ikke, vi måtte i stedet til Rødbyhavn, også her lå færgerne i havn. Til Frems held sejlede en tysk færge til Rødbyhavn og retur til Tyskland med Frem spillerne ombord. Men Frem'erne løb ind i flere problemer. Vi havde fået at vide, at der var 700 km til Topolcany, og at der var fin vej. Sandheden var, at der var 1200 km, og at vi kørte på meget dårlige veje. Vi nåede frem med 11 timers forsinkelse, efter en udmarvende busrejse. Fik sovet noget og var klar til kamp. Jeff Nygreen udtalte efter Europa-Cupsuccessen: Den hidtil største bedrift, at være blandt de 16 bedste hold i Europa-Cup'en for mesterhold.

Næste opgave hed hjemmebane mod de kroatiske mestre Hastk Mladost Zagreb. Den kamp blev spillet fredag den 27. oktober 1995 i Sakskøbing Sportscenter. Kroaterne var på rådhuset til velkomstreception hos borgmesteren. Kroaterne stillede med nogle af Europas stærkeste spillere ved navn Tamara Boros, og Eldiana Aganovic.

Sidstnævnte blev senere gift med den danske landsholdsspiller Allan Bentsen. De er i dag bosiddende i Danmark. Allan spillede på et tidspunkt i Zagreb. Sabine Borre Larsen har senere spillet på hold sammen med Eldiana i Malmø i den svenske Elite Serie. Trods god opbakning i Sportscentret kunne Frem ikke stille noget op mod kroaterne og tabte med 4-1. Dermed sluttede Europa-Cup eventyret i denne omgang.

Annonce i Saxkjøbing Avis oktober 1995.

I 1996 gik turen til Mellemøsten nærmere betegnet Israel i byen Ben Gurion. Deltagere var Mette Poulsen, Janne Jensen og Michelle Nielsen. Det Jeff husker tydeligst fra denne tur, er at de kørte galt i den lejede bil, og han fik stjålet sin mobiltelefon, og at hjemmeholdet var for stærkt til lollikerne. De vandt med 4-1.

Sidste europæiske kamp blev spillet 22. august 1999 i Sibirien i den russiske by Irkutsk. Byen ligger på den venstre bred af Angara 45 km fra dens udspring i

Bajkalsøen. Byen havde en befolkning på 600.000 indbyggere. Deltagere på turen: Sabine Borre Larsen, Janne Jensen og Trine Clement, og de to ledere Jeff Nygreen og kasserer Pia Videbæk. Turen huskes af de implicerede som en meget stor oplevelse med nogle meget gæstfrie værter. De fløj med SAS til Moskva, og videre med Aeroflot til Irkutsk. Overmagten var for stor. Irkutsk var russiske mestre og vandt med 4-1.

Arrangementer i Sakskøbing Sportscenter

Gennem tiderne har Sakskøbing Sportscenter dannet rammerne om mange store bordtennisarrangementer med Bordtennisklubben Frem Sakskøbing som arrangør.

Her kan nævnes de store bordtennisstævner sammen med Bordtennisklubben i Nakskov gennem 20 år, dette stævne blev hvert år afholdt i december måned, og havde rigtig mange deltagere, som synes det var hyggeligt at komme til Lolland og spille bordtennis og få Hotellets juleanretning. Jeg kan dog hilse og sige, at det var meget hårdt at slæbe bordene ned fra loftet.
Endvidere har der været danmarksmesterskaber, Danmark TOP 12, landskampe og rigtig mange træningslejre.

Bordtennis i dag.

Ligesom andre sportsgrene på Lolland-Falster har vi også i bordtennisklubben mærket at de unge mennesker rejser fra landsdelen, og der findes kun én Jeff Nygreen. Da han stoppede efter 26 års tjeneste, efterlod han et kæmpe hul, som ingen har haft energi og evner til at udfylde. Der spilles stadig bordtennis i Bordtennisklubben Frem Sakskøbing. Det bedste herrehold har inden for de sidste par år endda spillet i den næstbedste række i Danmark – 1. division. I sæsonen 2011/2012 har vi dannet hold sammen med Nyråd i 1. division. Holdet rykkede desværre ud og spiller i sæsonen 2012/2013 i 2. division. Ligeledes har vi et Serie 2 hold. På ungdomsfronten som trænes af Mikkel Feng og Chuqin Feng har vi haft et yngre drengehold i turnering på Sjælland.

Klubbens formand og 1. mand på vores herredivisionshold Thomas Jensen har været LF- mester de sidste 10 år.

Danske mestre i Bordtennisklubben Frem Sakskøbing

Danmarksmesterskaber for hold

Damer:

1995: Chuqin Feng, Sabine Borre Larsen, Janne Jensen, Mette Poulsen
1996: Chuqin Feng, Sabine Borre Larsen, Janne Jensen, Mette Poulsen
1997: Chuqin Feng, Janne Jensen, Mette Poulsen, Anette Nørgaard, Michelle Nielsen

Dame Junior:

1989: Britt Lorentzen, Lizette Hansen, Helle Rasmussen
1991: Sabine Borre Larsen, Trine Clement, Birte Olsen
1993: Anette Nørgaard, Mette Poulsen, Michelle Nielsen, Malene Olsen
1994: Michelle Nielsen, Tina Jørgensen, Malene Olsen
1999: Rikke Jensen, Louise Strømberg, Katja Eggertsen
2000: Rikke Jensen, Katja Eggertsen, Gayathiri Mahendran

Herre Junior:

1987: Anders Hector Larsen, Morten Busch, John Madsen, Kristian Korsgård

Drenge:

1988: Martin Christensen, Morten Nielsen, Thomas Christensen, Jens-Christian Borre
1989: Martin Christensen, Morten Nielsen, Thomas Christensen, Jens-Christian Borre
1994: Thomas Lorentzen, Steffen Bundgaard, Mads Larsen, Henrik Jepsen

Danmarksmestre single:

Damer:

1993: Sabine Borre Larsen

U-21:

2000: Janne Jensen

Dame Junior

1991: Sabine Borre Larsen
1992: Sabine Borre Larsen
1995: Sabine Borre Larsen
1996: Sabine Borre Larsen
1998: Michelle Nielsen

Pige

2001: Sabine Borre Larsen
2002: Sabine Borre Larsen
2003: Sabine Borre Larsen
2004: Sabine Borre Larsen

Drenge

1984: Anders Hector Larsen
1989: Morten Nielsen

Danmarksmestre double

Dame:

1993: Pia Toelhøj, Hørning, Sabine Borre Larsen, Frem
1999: Janne Jensen, Sabine Borre Larsen, Frem
2010: Susanne Pedersen, Frem, Sabine Borre Larsen, Helsingør

Dame U 21:

1997: Pia Finnemann, Ballerup, Janne Jensen, Frem
2000: Karin Nielsen, BTK 61, Janne Jensen, Frem

U 21 Mixed:

1997: Janne Jensen, Frem, Martin Bremer, Virum-Sorgenfri
1999: Janne Jensen, Frem, Martin Bremer, Virum-Sorgenfri

2002: Rikke Jensen, Frem, Christian Larsen, Virum-Sorgenfri

Dame junior:

1994: Sabine Borre Larsen, Frem, Janne Jensen, Gladsaxe
1996: Sabine Borre Larsen, Janne Jensen, Frem
1998: Michelle Nielsen, Frem, Karin Nielsen, BTK 61
2001: Rikke Jensen, Frem, Louise Strømberg, Sorø

Junior Mixed:

1990: Katja Leoni, BTK 61, Martin Christensen, Frem
1996: Janne Jensen, Ferm, Martin Bremer Jensen, Virum-Sorgenfri

1999: Rikke Jensen, Ferm, Christian Larsen, Brønshøj

2001: Rikke Jensen, Frem, Mads Skovsen, Team Hørning

Piger

1990: Sabine Borre Larsen, Trine Clement
1991: Sabine Borre Larsen, Frem, Pia Finnemann, Ballerup
1992: Sabine Borre Larsen, Frem, Pia Finnemann, Ballerup
1993: Sabine Borre Larsen, Frem, Janne Jensen Gladsaxe
1995: Michelle Nielsen, Frem, Tina Jørgensen, Tårnby, Battet
1996: Rikke Mortensen, Frem, Vivi Tu, Stautrup
1997: Rikke Mortensen, Frem, Tanja Mørup, BTK 61
1998: Rikke Jensen, Frem, Mie Skov, Ølstykke

Drenge

1984: Anders Hector Larsen, Per Møller, Hasle

Drenge/Pige Mixed:

1991: Sabine Borre Larsen, Frem, Torsten Hævdholm, OB
1992: Sabine Borre Larsen, Frem, Morten Knudsen, Virum-Sorgenfri
1993: Sabine Borre Larsen, Frem, Ulrik Marcussen, Viby
1997: Rikke Mortensen, Frem, Andreas Bak, Hørsholm
1998: Rikke Jensen, Frem, Christian Larsen, Brønshøj

Veteran double damer o/55

1990: Åse Johansen, Frem, Tulle Kristensen, Ballerup HIC
1991: Åse Johansen, Frem, Tulle Kristensen, Ballerup HIC

Veteran damer o/65

1992: Åse Johansen, Frem

Veteran double dammer o/70

1992: Grete Larsen, Frem, Ditte Sørensen, Bernadotteskolen

Formænd gennem tiderne for bordtennis i Sakskøbing

Harry Erichsen	1943 – 1946	Sakskøbing Bordtennisklub
Bent Carøe	1946 – 1950	
Gunnar Hoffmann	1951 – 1952	
Poul Jensen	1953 – 1956	
Afdelingen lå stille	1957 – 1959	
Svend Erik Jensen	1960 – 1970	
Tonny Borre Larsen	1971 – 1978	
Jeff Nygreen	1979 – 1987 (1988 – 2005 sportslig leder)	
Helle Poulsen	1988 – 1994	
Gerner Poulsen	1995 – 2004	
Per Jørgensen	2005 – 2006	
Janne Winther	2007 – 2008	
Thomas Jensen	2009 -	

Sporten i Majbølleområdet

I året 1906 blev Hjelm Boldklub stiftet. De første mange år blev der spillet fodbold på forskellige græsmarker ved Pilehavevej, men sidst i 1930erne købte foreningen et areal på ca. 15.000 m2 ved Majbøllevej, hvor man anlagde Hjelm Stadion med en fodbold- og håndboldbane og et lille beskedent klubhus.
I 1909 blev Majbølle Gymnastikforening stiftet samme år som Majbølle forsamlingshus blev opført og der afholdt foreningen gymnastik og folkedans i mange år.
Begge ovennævnte to foreninger arbejdede hver for sig indtil 1955, hvor der skete en sammenlægning. Majbølle Ungdomsforening kom også med i den nye forening, som fik navnet Hjelm Majbølle Ungdoms- og Idrætsforening.(HMUI).
I den nordlige del af Majbølle Kommune var der stadig to selvstændige sportsforeninger nemlig Soesmarke Boldklub og Guldborgland Idrætsforening, men i 1969 skete der en sammenlægning af de her nævnte foreninger. Guldborgland Idrætsforening var stiftet og den lever i bedste velgående her i 2012.

Hjelm Boldklub. Oplevelser fortalt af Ernst Puggaard og Tage Rasmussen

Ernst Puggaard har haft sin barndom og ungdom på landbrugsejendommen Bagvej 15, som han senere overtog som gårdejer og drev sammen med hustruen Anna Magrethe. Ernst og Anna har været medlemmer af Hjelm Boldklub og Majbølle Gymnastikforening både som aktive udøvere, instruktører og ledere.
Ernst blev i 1994 udnævnt til æresmedlem af Guldborgland Idrætsforening i forbindelse med foreningens 25 års jubilæum for sin store indsats som leder gennem mange år.

Ernst Puggaard´s erindringer fra sin tid i Hjelm Boldklub

Jeg er født i 1933 på gården Bagvej 15 hvis jord lå tæt op til den ny sportsplads for Hjelm Boldklub. Da jeg var 8 år begyndte jeg at gå til fodbold og min første fodboldkamp som 10årig husker jeg endnu. Det var en kamp mod drengeholdet fra Toreby-Grænge TGB i forbindelse med den årlige sommerfest på Hjelm Stadion. I slutningen af 1940erne, da jeg var 15 år, havde vi et rigtigt godt juniorhold og det var mange fra det hold der senere i 1950erne dannede grundstammen i klubbens førstehold, hvor Hjelm var i mellemrækken og desuden havde et B-række hold. Mellemrækkeholdene på Lolland-Falster var på det tidspunkt delt i en øst og vest kreds, hvor vinderne af kredsene spillede mod hinanden om oprykning til LF- serien. To gange var Hjelm vinder af østkredsen, men tabte begge gange opryknings-kampene. Hjelm Boldklub havde også håndbold på programmet både med herre- og damehold, som var blandt de bedste på Lolland-Falster.

I 1940erne og 1950erne var der fortsat mange unge mennesker i landsbyerne og de unge fra Hjelm og Majbølle havde i sommerhalvåret ikke mange andre fritidsmuligheder. Derfor var der virkelig liv på stadion sommeren igennem, hvor der blev trænet til fodbold og håndbold.
Ud over det sportslige bidrog klubben også til, at områdets beboere kom hinanden ved i forbindelse med foreningens fester, som der var stor tilslutning til.
Sommerfesten på stadion blev besøgt af mere en 80 % af beboerne i området.
Desuden afholdt man i Majbølle forsamlingshus 2 bankospil i løbet af vinteren. I forlængelse af bankospillet blev der spillet op til dans med levende musik af et 3-4 mands orkester. Der var altid fulde huse og det samme til vinterens dilettantforestillinger som måtte opføres flere gange.
Det var den navnkundige politiassistent Harry Pantmann Hansen og mangeårige formand for "Frem" i Sakskøbing der var sminkør.
En af betingelserne for en sammenlægning af Hjem Boldklub og Majbølle Gymnastikforening i 1955 var, at der skulle afholdes en fest i anledning af foreningens 50 år dag.
Formændene fra de nærliggende sportsklubber blev inviteret til festen herunder Boldklubbens Frems mangeårige formand Harry Pantmann. Efter en længere tids venten prøvede jeg som formand at fange han per telefon uden held. 3 dage efter kom han ud til mig og måtte indrømme at han havde glemt aftalen og var taget på camping på Møn. Han medbragte en træningsdragt som gave til en ungdomsspiller.

Tage Rasmussen´s erindringer

Fem brødre og en fætter på samme førstehold i Hjelm Boldklub.
Jeg blev født og voksede op på en 3½ tønder landbrugsejendom beliggende vest for Hjelm by men i Majbølle området ud til den nuværende Majbøllevej. Udover jorden ved Majbøllevej hørte der også 7 tønder jord til ejendommen i Majbølle Nor.
Jeg var den yngste af en børneflok på otte - tre piger og fem drenge.
Betty blev født 1920, Marie i 1922, men blev kun 4 år, Verner i 1924, Erling i 1926, Marie i 1928, Karl Erik i 1930, Gunner i 1935 og jeg selv blev født i 1937. I dag lever kun Erling og jeg. Min skolegang foregik på Majbølle skole med undervisning hver anden dag. Der var kun 2 klasser og jeg gik tre år i den lille klasse og fire år i klassen for de større børn.
Mit fodboldliv startede helt naturlig i Hjelm Boldklub, hvis stadion lå inden for 200 m fra mit hjem. Mine ældre brødre og søstre var startet før mig, men jeg kom tidligt med på lilleput holdet. Som den yngste fulgte jeg med i oprykningen til drenge A og junior A holdene, som spillede mod de bedste hold på Lolland-Falster.
Jeg blev konfirmeret i 1952 og som traditionen var kom pastor Vestergård på besøg hos os, men jeg var som altid på sportspladsen.

Som 15årig kom jeg ud og tjene. Først på Peder Kepps gård i Hjelm senere andre steder i Majbølleområdet. Men som 18årig var jeg træt af landbruget og fik arbejde hos en entreprenør i Nykøbing og flyttede hjem igen.
Allerede som 15årig rykkede jeg op på mellemrække holdet, da vi ikke havde ynglingehold. Her spillede jeg på holdet sammen med mine 4 brødre og min fætter Ernst Rasmussen. Det var i denne periode midt i 1950erne, vi to gange vandt øst kredsen og spillede om oprykning til Lolland-Falster serien.

Billedet af holdet fra Hjelm 1954.
Bagerst: Bent Larsen, Knud Arne Petersen, Gunner Rasmussen, Carlo Jørgensen og Erling Rasmussen
I midten: Ernst Pugaard, Verner Rasmussen og Tage Rasmussen
Forrest: Orla Lund, Kaj Jensen og Karl Erik Rasmussen.

Kampen i 1956 mod Horslunde fra vestkredsen, som blev spillet på neutral bane, husker jeg særligt på grund af, at Horslunde havde hentet KB målmanden Niels Jensen, som forstærkning til deres hold. Han blev kun passeret en gang og trods store tilbud til os, tabte vi knebent kampen.

Til udekampene blev vi tit transporteret på ladet af de lokale vognmænds lastbiler, rigget til med bænke og presenning. Helt lovligt var det ikke, og vi blev taget flere

gange af landbetjenten Ernst Nielsen i Nysted. Vognmændene kontaktede efterfølgende politiassistent Pantmann i Sakskøbing og han gav os stiltiende lov til at fortsætte. Senere foregik turene med lovlige busser fra rutebilejer Rasmussen i Guldborg. Til vores hjemmekampe var der omkring 100 tilskuere, men trods det at vi var 5 brødre på holdet, kom vores forældre aldrig på stadion til vores kampe. De havde altid travlt med at passe bedriften og mor med at sørge for det huslige til den store børneflok.
Der blev også i sommerhalvåret spillet håndbold på topplan på Hjelm stadion. Særlig dameholdene var med helt fremme og førsteholdet spillede i den bedste række på Lolland-Falster.
I slutningen af 1950erne var vandringen fra land til by begyndt og det kneb med at holde på de dygtige spillere. Gunner kom til Frem på førsteholdet og det samme skete for mig. Jeg var flere gange reserve på førsteholdet, og var lige ved at komme med i den vigtige kamp i Nykøbing F. mod B1901 i 1960 om pladsen i pokalfinalen, men ellers var jeg fast på Frems næstebedste hold.
Mit aktive fodbold liv sluttede i Hjelm, da jeg fik en skade og ikke kunne spille fodbold på højt plan.
Jeg var med som målmand på C-rækkeholdet som vandt LF-mesterskabet.

Anna Margrethe Puggaard´s erindringer fra Majbølle Gymnastikforening

Majbølle Gymnastikforening blev stiftet i 1909 samme år som forsamlingshuset blev bygget.
Gymnastikken foregik i den store sal i vinterhalvåret. Man havde i 1940erne og 1950ernet to børnehold, et for piger og et for drenge, samt et hold for ungpige og et karlehold.
Tilslutningen var stor, da der jo ikke var andre aktiviteter at gå til, og der stadig var unge mennesker på gårdene. Der var tit koldt i den store sal, da der kun var en kakkelovn til at varme salen op. Mange af børnene beholdt handskerne på.
Lige efter krigen i 1947 var proprietær S.A. Lander formand og der blev det år arrangeret tur af foreningen til byen Odda i Norge. Turen foregik med bus ejet af vognmand Rasmussen i Guldborg.
Der blev trænet flittigt til den opvisning, der skulle optrædes med i Norge, som blev en stor oplevelse for de ca. 40 deltagere. Vi var indkvarteret privat hos medlemmerne af foreningen der.
Et genvisit fra Norge fandt sted året efter og det blev fejret med en stor fest i forsamlingshuset.

Foreningens økonomi var stram. Man fik ikke hjælp fra kommunen og alt arbejdet var frivilligt ulønnet. Der faldt dog en lille gave af til lederne af holdene.

Tredje juledag blev der som en gammel tradition afholdt juletræsfest i forsamlingshuset.
Det var bestyrelsen der selv lavede flere hundrede hvide roser af silke, som salen og juletræet blev pyntet med.

Majbølle Gymnastikforenings tur til Odda i Norge 1947.

Årets anden store begivenhed var den årlige gymnastikopvisning i forsamlingshuset efter vintertræning. Opvisningen trak fulde huse af folk i alle aldre.
I 1955 skete der en sammenlægning af alle tre foreninger i Majbølle/Hjelm området, men traditionerne fortsatte.

Majbølle Gymnastikforenings svømmeundervisning

I en avisartikel i Venstrebladet under 2. Verdenskrig fra august 1943 eller 1944 fremgår det, at Majbølle Gymnastikforening havde sat svømmeundervisning på programmet. Dette var sket på initiativ af foreningens ihærdige formand gennem mange år proprietær S. A. Lander fra Ødegaard på Guldborgvej.
En journalist fra Venstrebladet havde en aftenstund i slutningen af august taget den lange cykeltur på 15 km fra Nykøbing ud til Majbølle sogn og kommune for at få et selvsyn af, hvad der skete i dette "mærkelige" sogn, hvor næsten alle unge dyrkede en eller anden sportsgren.
Undervisningen foregik ved Majbølle Strand som ligger ved Guldborgsund ca. 150 m nord for enden af Norvej, der hvor pumpestationen ligger i dag.

Journalisten oplevede ved sin ankomst til Majbølle Strand, hvordan de unge piger og karle efter en lang dag på høstarbejde, kom susende på deres cykler fra Soesmarke, Hjelm og Guldborg, men også så langt væk som fra Vigsnæs og Radsted. I alt 150 havde den sommer deltaget i svømmeundervisningen.
Omklædningsrum havde der ikke været råd til; men man havde opført 2 læskærme af granrafter og sækkelærred, som havde været salpetersække. Der førte en smal bro fra stranden ud gennem sivene og den stenede strandbred og selve undervisningen foregik 150 m ude i Guldborgsund, hvor der var lavet en 10 m lang badebro.
Det var karlene selv under kyndig vejledning af formanden, der havde opført læskærmene og de 2 broer med træ fra skoven og tilkørt af S. A. Lander.
Svømmeundervisningen var foregået i de 2 sommermåneder juli og august under kyndig vejledning af frk. Jørgensen, som var uddannet på Poul Petersens Institut.
På journalistens spørgsmål om, hvordan hun kom ud til badebroen de 150 m fra land, hørtes der en højlydt latter fra karlene bag salpetersækkene.
Historien var den, at frk. Jørgensen efter at have vadet ud de første 4 dage sammen med eleverne havde fået en kraftig forkølelse. S. A. Lander fik herefter fat i en lille pram, som han galant ville stage den forkølede lærerinde ud til broen på. Resultatet af den første tur var dog, at de begge fuldt påklædte væltede med prammen.
Herefter blev der anskaffet en solid og sødygtig pram, som sikkert kunne føre lærerinden ud til de ivrige elever.
Årstallet hvornår denne svømmeundervisning startede og hvornår den sluttede vides ikke bestemt.

Kildemateriale

Sporten i Sakskøbing Kommune 1972/73. Sakskøbing Sportssammenslutningen – Sportsrådet.
”Den lille by vokser” udgivet i 2001 af Fonden til Sakskøbing historie.
Jubilæumshæfter Frem Sakskøbing. 25, 40 og 75 år
Saxkjøbing Roklub i 100år 1905 4.juli - 2005

Logen ”Prins Otto”

af Finn Egelund

Indledning

Hvis man i første halvdel af 1900-tallet spurgte byens børn om, hvad bogstaverne I.O.G.T. på bygningen Gåsetorvet 1 stod for, ville svaret utvivlsomt have været ”idioter og gamle tosser”, men i virkeligheden rummede bygningen logen ”Prins Otto”, en afholdsloge under Independents Orders of Good Templars, direkte oversat ”De gode tempelherrers uafhængige orden”.

Baggrund

I.O.G.T. opstod oprindeligt i USA omkring 1850 som en loge inspireret af frimurerordenen og bredte sig i de følgende år til Europa og kom til Danmark i 1880. Som mange andre loger var ideen at gøre verden bedre, og da nogen i USA på den tid fandt ud af, at al verdens dårligdomme havde sin oprindelse ved indtagelse af alkohol, kunne verden blive et bedre sted at leve i, hvis man kunne begrænse, ja ligefrem forbyde brugen af alkohol. Ideen var at den i lighed med forlægget frimurerlogen skulle være en loge med alle de ritualer, der nu hørte en loge til, og at den også som i andre loger som f.eks. frimurerlogen var inddelt i grader, og medlemmerne gradvist kunne blive forfremmet. Loge betyder et særligt lukket rum, et sted hvor der sker hemmelige ting, kun for de særligt indviede. For at være medlem af en loge skulle man vise sig værdig til det, og anbefales inden man kunne indvies. En indvielse var en højtidelighed og skulle ske med værdighed og under faste ritualer, som var hemmelige for udenforstående. Sådan en loge skulle I.O.G.T. også være. At afstå fra nydelsen af alkohol, var et værdighedstegn i sig selv, der forpligtede.

Fra USA bredte ordenen sig til Europa og nåede Danmark 1880. I Sakskøbing stiftedes ”Prins Otto” 30. marts 1890 på initiativ af den nyudnævnte postmester Matthieson, der tre år forinden havde stiftet en loge i Korsør.

Lokaleforhold de første år

I starten mødtes man på borgerskolen, men i 1897 man havde mulighed for at rykke ind på ”Højen”. ”Højen” var en stor villa opført af inspektøren i tilknytning til Anstalten, det nuværende Saxenhøj, og skulle oprindelig tjene som bolig for hans svigerforældre, det tidligere inspektørpar. 1900 måtte man imidlertid forlade ”Højen” da den skulle bruges til andre formål, selv om man sandsynligvis havde tænkt sig at kunne blive der. I 1898 talte man således med inspektøren, om man kunne få lov til at nedrive nogle vægge for at få en større sal, samtidig med at man var nervøs over, om villaen ville blive solgt. Solgt blev den så ikke, og man skiltes pænt men var tydeligt i bekneb for lokaler og ledte med lys og lygte efter et sted at være. Man påpegede at kommunen burde stille lokaler til rådighed på byens offentlige skoler, f.eks. teknisk skole, da afholdssagen var en vigtig sag, som man mente krævede støtte, og hvad var mere nærliggende end skoler, hvor børn og unge færdedes og kunne få indblik i en afholdsloges virke.

Logens medlemmer foran Højen ca. 1899

Men tiden var ikke til, at skolerne blev brugt til andre aktiviteter end de rent undervisningsmæssige, så i de følgende år fægtede man sig lidt frem, og havde lokaler rundt omkring, som i et lokalt gæstgiveri – alkoholfrit naturligvis – sandsynligvis Tunnellen i Vestergade samt hos nogle private medlemmer, søstrene Andersen. Det er derfor ikke underligt, at der allerede i 1898 opstod den tanke, at få foden under eget bord i eget hus, og en ihærdig pengeindsamling begyndte. Grunden fik man, idet den blev skænket af den lokale læge og folketingsmand Holger Rørdam, og med ildhu gik man i gang med at samle penge ind til en byggefond. Man afholdt fester, skovture, basarer og dilettantforestillinger, og noterede med tilfredshed hver gang at det gav overskud i kassen, og det lykkedes på den måde at samle så mange penge ind til fonden, at den i 1904 rådede over den formidable sum af 800 kr. Man talte meget om, hvad det mon ville koste at bygge et hus og fandt, at ville være et sted mellem 4000 og 6000 kr. Selvfølgelig rådede man ikke over en sum af den størrelsesorden, men man optog lån og havde jo til udbetalingen, så endelig i 1906 kunne man indvie bygningen på Gåsetorvet 1.

Organisation og ritualer

Organisatorisk var I.O.G.T. delt op i en række lokale loger som f.eks. ”Prins Otto” der hørte under en distriktsloge, hvoraf Lolland hørte til et distrikt og endelig Storlogen, den nationale enhed. Der var faste regler for, hvordan hver enkelt loge skulle organiseres, hvilke embedsmænd der skulle være, og hvordan de skulle være placeret i mødesalen, i forhold til hinanden og endda til verdenshjørnerne. ”Øverste Templar” var titlen på formanden, den foregående formand bar titel af ”Før Øverste Templar”. Så fulgte en ”Vice Templar”, der var med til at holde orden samt føre tilsyn med vagterne, da der var både en ”Indre Vagt” og en ”Ydre ”Vagt”. Deres opgaver var at overvåge at ingen uberettigede fik adgang til logen, og at ingen forstyrrede ceremonierne. Som titlerne antyder, var Indre Vagts opgave at sørge for, at ingen kom fra forværelset ind i salen, mens Ydre Vagt skulle sørge for at ingen kom ind i huset. ”Marskallen” og ”Vicemarskallen” førte opsyn med lokalet, modtog pasord og ledsagede nye kandidater ind ved indvielse. ”Sekretær” og ”Vicesekretær” førte protokol og skriftlig beretning, og derudover var der en ”Finanssekretær”, der inddrev kontingenter og indvielsesafgift. Kassereren bar titel ”Skatmester”. Da ideen med I.O.G.T. oprindeligt også havde et religiøst element i sig, kunne vælge at have en ”Kapellan” til at påkalde herrens velsignelse, sådan som ”Prins Otto” havde, men da I.O.G.T. også var åben for medlemmer der var løst af religiøse konfessioner,

kunne man i stedet for kapellanen have en ”Rådgiver”. I stedet for en bøn holdt man så en tale, der opfordrede medlemmerne til pligtfølelse og virkelyst og ønske om, at logens formål måtte opfyldes ved at arbejde for afholdssagen. Havde man en børneloge var forstanderen også en embedsmand, ligeledes forstanderen for studievirksomheden og endelig valglederen, der sørgede for at afholde det afholdspolitiske arbejde i logen. Som særligt for ”Prins Otto” havde man også en organist, som man på et tidspunkt vedtog skulle have status af embedsmand. Orglet, som sandsynligvis har været et harmonium, akkompagnerede de sange, der hørte med til ritualerne omkring møderne, og som stod i den specielle I.O.G.T. sangbog, der hørte med til logen. Der er dog også blevet danset ved fester og andre lejligheder, når de formelle møder var overstået, men her må vi stærkt gå ud fra at et andet instrument end harmoniet, har ledsaget den mere muntre afdeling af mødet. Da embedsmændene i mange tilfælde har oversteget antallet af medlemmer for ikke at sige mødedeltagere, og de var på valg hvert kvartal, er det forståeligt, at der ofte var genvalg, for ikke at sige problemer med at få alle embeder besat. Heller ikke alle embeder var lige populære, som f.eks. Ydre og Indre vagt, som man gerne så besat af yngre medlemmer, men da tjansen bestod i at agere vagthund, har det nok været knap så spændende. Især i starten af logens historie, hvor medlemstallet har været ret højt, op til 60, har der været meget prestige forbundet med det at blive valgt til et embede, for ikke at sige, hvilket drama det kunne afstedkomme at blive vraget, hvilket der er tegn på er sket, og som kunne blive årsag til langvarige konflikter og personligt nid. Der var nøje regler nedfældet for, hvordan et møde i logen skulle foregå. Inden mødet startede iførte man sig regalier, en slags stolaer som reminiscens af templeriddernes ordensdragter, og som signalerede, at nu var alle lige, uanset det tøj de ellers bar, ligesom man titulerede hinanden brødre og søstre. Man startede med en åbningsceremoni, hvorunder man sikrede sig, at der ikke var nogen tilstede som ikke var medlemmer; som medlemmer betragtedes også besøgende fra andre loger. Var der gæster, der ikke var logemedlemmer, måtte de vente i forværelset, indtil de fik adgang til den del af mødet, de måtte deltage i. Desuden sikrede man sig at alle kendte pasordet, derpå bad kapellanen en bøn og man sluttede åbningsceremonien med en sang. Pasordet var det vi på nudansk vil kalde password og skulle især bruges i særlige tilfælde, som hvis man for eksempel kom for sent og skulle lukkes ind. Det blev tildelt for et kvartal ad gangen, og det var en meget alvorlig forseelse at røbe pasordet til udenforstående. Således blev et medlem i 1912, anklaget for at have stået i forværelset og givet pasordet i til sin datter. En anklage der dog blev frafaldet, da han logisk nok anførte, at skulle han have givet sin datter pasordet, ville han nok have

gjort det et andet sted, så ingen bemærkede det. Men anklaget blev han, og måtte gennem de formaliteter der hører den slags til.

Regalier båret af logens skattemester (kasserer).

Efter disse indledende formaliteter oplæste sekretæren protokollen fra sidste møde; var der indvielser foregik de nu, så fulgte div. meddelelser, forslag til optagelse af nye medlemmer, beretninger om syge og andre fraværende medlemmer og behandling af henlagte sager. Var der et særligt program kunne det komme nu, som en foredragsholder udefra, drøftelse af et specielt emne eller at nogen læste op. Mødet sluttede med endnu en bøn og endnu en sang. I protokollen er møderne oftest noteret til at have varet en til halvanden time, men man skal dog ikke regne med at medlemmerne derefter er gået hver til sit, man har sikkert sluttet af, med mere uformelt selskabeligt samvær og har drukket kaffe, og som antydet er der også ved

enkelte lejligheder, især i logens tidligere år, blevet danset, og der blev både røget og spillet kort. I 1898 er der forslag om forbud mod tobaksrygning og kortspil om værdier, hvilke forslag der dog bliver forkastet. Til gengæld er det forbudt at lave håndarbejde, hvilket forbud dog fortsat håndhæves, selv om der er medlemmer der stiler forslag om at det ophæves. Gæt selv om det er brødrene eller søstrene, der er blevet stemt ned.

Indvielse

Et fast tilbageværende punkt på møderne var naturligvis indvielse af nye medlemmer. Mødets festlige højdepunkt, hvor man med alvor og værdighed optog nye medlemmer i logen. Det var som tidligere nævnt intentionen, at det at være medlem af en loge ikke var noget man sådan bare blev, men man skulle anbefales og vise sig værdig til at være medlem. Når nogen var blevet anbefalet, nedsattes et internt udvalg til at bedømme kandidaten, hvorefter de tilstedeværende medlemmer gik over til et såkaldt ballotation, en hemmelig afstemning om hvorvidt kandidaten kunne godkendes eller ej. Ballotationen bestod i, af hvert enkelt medlem blev udstyret med hver en hvid kugle og en sort kugle, hvorefter de i al hemmelighed kunne lægge enten en hvid eller en sort kugle ned i den såkaldte ballotationskasse. Hvis de hvide kugler var i flertal var kandidaten godkendt, hvis det var de sorte, blev han eller hun vraget. I praksis var der så godt som altid lutter hvide kugler i kassen, men der var dog tilfælde hvor en enkelt sort havde sneget sig ind. Nogle kendte nok kandidaten i forvejen, så man vidste hvem det var, og godkendelsen var som regel givet på forhånd. Kandidaten kunne dog have gjort sig uheldig bemærket, som i maj kvartal 1898, hvor det således noteres i protokollen, at kandidaten H. C. P. var antruffet beruset efter at han havde søgt om optagelse. Det lovede ikke godt, og man forventede ikke at han blev optaget – i denne omgang i hvert fald. I de fleste tilfælde gik det dog glat. Kandidaten var mødt og ventede i forværelset, mens udvalget arbejdede og ballotationen foregik. Derefter kunne man gå til indvielse. ”Før Øverste Templar” og Finanssekretæren gik ud til kandidaten for at forberede ham og modtage den indvielsesafgift man skulle erlægge for at blive medlem. Forberedelsen bestod i, at man blev bekendt med at skulle aflægge løfte om afholdenhed, fremme broderskabet mellem mennesker og overholde logens love. Derefter skrev kandidaten under i logens underskiftsprotokol. Indre Vagt overvågede, at ingen fik adgang til lokalet under indvielsen, hvorefter det var marskallernes opgave at føre kandidaten ind. Først slog de tre stærke slag på logens dør, hvorefter ”Indre vagt” sagde: ”Øverste Templar, vore marskaller med ansøgeren ønsker adgang”. Derefter sang

man en velkomstsang og ansøgeren blev lukket ind. Inde i salen blev ansøgeren budt velkommen af Øverste Templar og han og Kapellanen holdt hver en tale. Kandidaten blev så bedt om med højre hånd på hjertet at aflægge æresord på at:

"I bevidstheden om deres ansvar mod dem selv og andre og i disse vidners påhør lover De herved på ære og samvittighed højtideligt og uden forbehold samt bindende for Dem, så længe De er medlem af ordenen, at de ikke vil tilberede, købe, sælge bruge, anskaffe eller forårsage, at andre bliver forsynet med nogen som helst slags spirituosa eller stærke maltdrikke, vin eller andre berusende drikke som drik.

At de vil støtte og fremme håndhævelsen af vore love, som gives mod drikketrafikken.

At De ikke med vidende vil forurette noget medlem af ordenen eller tillade, at nogen forurettes.

At de ikke vil åbenbare noget af ordenens private arbejde eller forhandlinger til nogen person, som ikke er berettiget til kendskab derom.

At De på enhver måde vil vise lydighed mod ordenens love, regler og skikke, og

At De vil være med i arbejdet for at fremme broderskabet mellem mennesker hele verden over ".

Når kandidaten så havde aflagt løfte, var man optaget, og medlemmerne dannede kreds om én, og der blev igen holdt en tale for vedkommende. Derefter blev kandidaten iført regalier af Marskallen og var nu indført i ordenens 1. grad. Man holdt derefter en kort pause i det officielle program, så medlemmerne kunne lykønske og tale med det nye medlem. 3 måneder efter indvielsen kan man så optages i troskabsgraden, og efter 6 måneder efter indvielsen i distriktslogegraden – for endelig at blive optaget i storlogegraden, men det var nu de færreste der nåede så langt.

Hvem var medlemmer

Det at være medlem af en loge har altid været forbundet med en vis prestige. I flere tilfælde, som det var indenfor Frimurerlogen, var det udpræget byens spidser, det velstillede borgerskab der tegnede medlemsskaren. Loger blev ofte brugt til at skabe forretningsforbindelser og få relationer til ligesindede, økonomisk og socialt. Medlemmerne af "Prins Otto" viser et noget andet socialt klientel. Bortset fra postmester Mathiesson og byens læge doktor Halvorsen, er det hvad vi vil kalde den jævne befolkning, der tegner klientellet. Og hvorfor blev man så medlem. Det er i

mange tilfælde ud fra et alvorligt ønske om at styrke afholdssagen. Mange har i den nærmeste familie og omgangskreds set hvilke ulykker et umådeholdent spiritusforbrug kunne føre til, og ville være med til at styrke sagen både lokalt og på landsplan. For andre har det været et ønske om et socialt netværk og et selskabeligt miljø, hvor der ikke blev drukket. Således fortæller Hedvig Frederiksen i 1962, da hun interviewes i anledning af 50-års jubilæet for medlemskab af logen, at hun blev medlem, fordi der kom mange unge, de havde det livligt og hyggeligt, og der blev både sunget og danset. Men så var der en tredje årsag til at blive medlem - ønsket om at slippe ud af et alkoholmisbrug. Et forsøg der alt for ofte var dømt til at mislykkes, når et medlem 14 dage efter de højtideligt var indviet og havde lovet højt og helligt at afholde sig fra at drikke spiritus, blev anklaget, end ikke mødte op for at forsvare sig, for derefter at blive udstødt. For nogen blev det en tur ud og ind ad logen, for andre blev det en meget kort visit.

Da man overordnet og på landsplan kunne konstatere at afholdssagen stod svagt på Lolland, syntes man, at man måtte gøre noget ved det. Selv om logen i sin start havde stor medlemstilgang, stagnerede den i forhold til indbyggertallet og stod ikke mål med antallet af medlemmer i forhold til f.eks. Jylland. Det var på den baggrund man besluttede at afholde årsmøde i Sakskøbing 15.-18. juli 1906. Det blev nogle begivenhedsrige dage, med møder i teatersalen på hotellet, procession til og fællesspisning i Holmeskoven med byens øvrige afholdsforeninger, udflugter til Oreby Slot og Krenkerup (eller Hardenberg, som det hed dengang). Alt i alt nogle begivenhedsrige dage, som har været med til at få Sakskøbing på ædruelighedens landkort. Men desværre førte det ikke til større medlemstilgang.

Anklage og udstødelse

Det var naturligvis en særdeles alvorlig affære at bryde løftet, især at indtage enhver form for alkoholiske drikke, der bliver betegnet som overtrædelse af artikel II i logens love. Men også at overtræde de andre regler, som f.eks. at røbe hvad der foregik internt i logen eller tale dårligt om den. Det blev set på som en værre forseelse at oplyse om ordenens hemmelige arbejde end det at drikke spiritus, og det straffedes med bøde. Man skal dog ikke regne med at alt hvad der foregik i logen blev indenfor logens fire vægge, da der var en rimelig gennemgang af medlemmer ved til - og afgang. Mere problematisk var det, som i 1901 da en ung pige, der var medlem, vartede op i sin fars beværtning. Dette gav anledning til megen diskussion. På den en side overtrådte hun jo logens regler, da hun i praksis kunne komme ud for

at forsyne andre med spiritus, på den anden side var det hendes pligt at påtage sig det arbejde, der blev hende pålagt, så man valgte den smutvej at kontakte faderen og henstille til, at hun serverede spiritus så lidt som muligt.

Drak man spiritus blev man udstødt, hvis man ikke inden 14 dage erkendte sin brøde, lovede bod og bedring og ønskede sig genoptaget. Til det fandtes en speciel genoptagelsesceremoni, hvori der blev udtrykt glæde over at medlemmet havde fortrudt sit lille tilbagefald, og gerne ville genindtræde. Så når løftet om afholdenhed var givet, gav man hånd til vedkommende som tegn på at tilliden til vedkommende var genoprettet – kort sagt – slog en streg over det skete. Uden omkostninger var det dog ikke, da man om man så må sige, måtte gå klassen om, betale indvielsesafgift igen og hvis man var steget til en højere grad, starte igen i 1. grad.

Det var naturligvis en alvorlig sag at blive anklaget for at drikke alkohol og efterfølgende blive udstødt af logen. Blev der rejst en anklage mod én, så blev der nedsat et såkaldt domsnævn, man blev indkaldt til, hvorefter sagen behandledes. Tilstod man sin brøde var det så man kunne genoptages, men i mange tilfælde mødte den anklagede ikke op, og blev så udstødt automatisk. Den mest almindelige grund til udstødelse var som sagt, at man havde drukket spiritus, men andre tilfælde forekom også, som f. eks. hvis man viste illoyalitet og talte dårligt om logen.

Var det en alvorlig sag at have drukket, så var det lige så alvorligt at beskylde logebrødre- og søstre for at have drukket, da det blev betragtet som æreskrænkelse. Således klagede H.P. i 1898 over, at blive beskyldt for at drikke og købe bajersk øl, hvilket han på det skarpeste afviste, at have gjort. Alle anklager og deres sagsbehandling blev omhyggeligt indført i en speciel klagebog, sådan som det skete søndag d. 21. marts 1904 kl. 5, da et nedsat udvalg afholdt møde i logebygningen, hvor broder D. anklager broder H.P. for usandfærdige beskyldninger. Vidner var Johanne Alexandersen og Ivar Petersen. *"H. P fremmødte for udvalget og udtalte følgende:" D har ved Radsted sygekassefest i sommer i Holmeskoven udtalt til mig og broder A. hver for sig, at han, D selv engang havde været i samme situation, og at han havde drukket i ordenen forbudte drikkevarer, men at han ikke derfor var blevet anklaget. "Udvalget sendte derfor bud efter A. for at høre hans udtalelser. Broder A. kom til stede og udtalte at D. selv havde sagt til ham at han havde drukket spiritus. D. var også fremmødt for udvalget, men fastholdt sin uskyldighed*. Hvad den aktuelle sag endte med fremgår ikke af protokollen eller klagebogen, men her, som i så mange andre tilfælde, har man nok ladet sagen falde på grund af bevisets stilling.

Rygter og sladder var der meget af, blev man uvenner, kunne man let have noget på nogen, som kunne bruges mod vedkommende. For ikke at tale om, hvad der foregik indenfor hjemmets fire vægge. Det kunne man jo ikke vide noget om.

Man kan støde på de samme navne både som medlemmer af domsnævn og som anklaget, og skiftet kan gå hurtigt. V. A. der 24.3.1909 er domsnævnsmedlem blev d. 2.6. samme år anklaget for brud på forpligtelsen, men nægtede, idet han dog indrømmede, at han måske havde gjort en fejl, idet skomager D. ved en samtale med ham havde spurgt, om han havde drukket bajersk øl. Hertil havde V. A. svaret:" *ja jeg er ikke Good Templar mere*". Denne udtalelse nødvendiggjorde åbenbart et nyt møde, idet udvalget trådte sammen igen den næstfølgende lørdag kl. 16 og indkaldte som vidner D. og skrædder K. D. mødte ikke, men sendte en skrivelse hvori han meddelte, at han havde set V. A. drikke bajersk øl 2. pinsedag. Angående at skrædder K skulle have rost sig af at have drukket V. A. fuld erklærede K. meget bestemt at han aldrig havde været sammen med V. A., og at det derfor var en infam beskyldning af D. Efter den undersøgelse som udvalget havde foretaget sig, mente det ikke at kunne foretage sig mere, og man henstillede så til logen at afgøre sagen. Heller ikke i dette tilfælde kan vi få svar på udfaldet.

Der er også flere eksempler på, at man anklager sig selv. I enkelte tilfælde kan en medlemsaften ende som det rene Oxford-møde, hvor medlemmerne en efter en rejser sig og anklager sig selv. Hvorfor man gjorde det er svært at begribe, men der har for mange nok været et udtalt ønske om at komme eventuel sladder i forkøbet, og for at undgå, at blive udsat for ydmygende og nærgående spørgsmål af et domsnævn, som udgjordes af ens logebrødre eller – søstre, og som man måske på et eller andet tidspunkt selv havde været domsmand for. Et andet eksempel har vi i 1898, hvor broder A. som er et ungt ny indviet medlem, anklager sig selv for brud på art. II, da han ikke har kunnet holde sig fra flasken, men han beder så mindeligt om, at man ikke siger det til hans mor. Vi må håbe for det unge menneske, at de tilstedeværende logemedlemmer har kunnet holde tand for tunge, så mor ikke efterfølgende er kommet med krabasken.

Forklaringer og bortforklaringer er mange, når der opstår mistanke om drikkeri blandt medlemmer. Den 8. april 1912 indgives der klage over broder V. A. for brud på artikel II, altså den der vedrører indtagelse af alkohol. V. A. der på det tidspunkt var rejst fra byen, indrømmede at være budt på brændevin hos broder J.K. af hans kone. Dette benægtede hun, idet hun sagde, at V. A. selv havde taget af flasken, der var

anskaffet til vinduespudsning, mens han selv var alene et øjeblik. Den forklaring må domsnævnet lige tygge lidt på, så man holder så en tænkepause indtil den 21. april, hvor der igen holdes møde i sagen, hvor broder J. K. hårdt trængt må indrømme at hans kone havde budt V. A. brændevin, men at hun ikke betragtede sig som medlem, da hun havde sendt sin udmeldelse til logen, og derfor ikke var bundet af nogen ed. Hun indrømmede også at have købt brændevinen til en mand som var budt på frokost, da han havde kørt brænde hjem til dem, men at hendes mand J. K. havde været uvidende om dette. Sagen slutter med at V. A. udstødes, og fru J.K. selv får en irettesættelse, da hun formelt set stadig er medlem. J.K. slipper fri med den interessante tilføjelse i klagebogen at "*han* (broder O.P) *henviste til det ansvar der var ved at udstøde J.K., der da muligt ville blive lige så ussel som han var da Logen samlede ham op".* Samme J.K. dukker op i flere sammenhænge bl.a. bliver han vært i Logens bygning, men med den tilføjelse, at han skal holde sig på måtten, eller må han flytte. Det er egentlig utroligt, at man har villet tildele ham det ansvarsfulde hverv, som vært (vicevært) at have det daglige tilsyn med huset, når man på forhånd vidste, at han ville give problemer.

Men J.K. er ikke det eneste smertensbarn, der dukker op i logen. Et andet eksempel på et livs kamp mod alkoholismen har vi i en person, vi kan kalde H.S., der optages i logen 1. gang d. 20.6.1900. Der går ikke mere end 4 uger før der klages over ham på grund af drikkeri, hvorpå han udstødes. Han optages igen i begyndelsen februar 1903, og lover da at gøre alt, hvad det står i hans magt, for at blive en god ordensbroder, men der går ikke længere tid end til den 25.februar samme år, før han er sidste punkt på forretningsordenen:" *Den for 14 dage siden optagne kandidat H.S. udtalte omtrent. følgende. "Da der er blevet sagt, at jeg i forgårs skulle have drukket kaffepunch på en herværende beværtning, vil jeg bede Ø.T. om at være så elskværdig at nedsætte et udvalg, som kan undersøge denne sag. Jeg beklager at den slags ting kan fremkomme, da det aldeles ikke er tilfældet. Jeg har ikke gjort noget ulovligt, og jeg vil på ingen måde stå i logen som smugdrikker.*" Sluttelig lovede han højtideligt at hvis han allerede var anklaget, og det var gjort af én af logens medlemmer, da skulle han nok tage vedkommende under offentlig behandling. Ø.T. besvarede denne forklaring med flg.: *"Jeg skal oplyse at der i aften er indgivet klage over H. S. Det er et medlem af logen der har gjort dette. Det er så meget desto lettere for vedkommende at indgive denne klage eftersom det har været almindeligt samtaleemne over hele byen siden forrige onsdag".* Sagen ender med at han igen udstødes.

Jævnligt dukker han op igen og han når da i løbet af sin karriere i logen at blive både sekretær og organist, ja sågar Øverste Templar. H.S. spøger mange gange både i anklage- og forhandlingsprotokol, og er tydelig årsag til mange diskussioner og konflikter medlemmerne indbyrdes. I flere perioder 1914-1915 udstødes han, for hurtigt at genoptages, og som årsag til konflikt lyder det f.eks. i 1915:" *Beretning på det på forrige møde nedsatte anklageudvalg angående H.S.' sag. Udvalget foreslog at behandle sagen straks, da den var af stor betydning; dette vedtages. Broder Nielsen vil på fraværende formands vegne oplyse, at de havde talt med anklagede samt to vidner, som havde set ham drikke spiritus – om end skønt H.S. hårdnakket nægtede det. Broder Nielsen opfordrede, at H.S. blev udstødt, da der var mange vidner foruden ovennævnte. V.T. broder Petersen og søster Petersen forsvarede uforfærdet H.S. og var villige til begge to at aflægge ed på, at han ikke havde drukket spiritus den dag han var blevet beskyldt for. Efter en ganske lille bemærkning fra broder Nielsen kunne de dog ikke fragå, at han havde opholdt sig på en herværende beværtning, og det var just denne tid oveni, at 2 vidner havde set ham drikke alkohol. Søster Petersen rejste sig i stærk ophidselse og sagde, at disse vidner var fjendske på H.S. og kun havde set en lejlighed til at skade ham ved at anklage ham. Straks efter forlod hun lokalet fulgt af sin mand, trods disse to medlemmer i lange tider havde været H.S.' s. ivrigste dødsfjender".* Enden bliver at H.S. endnu engang udstødes, og man vil overtale søster Petersen til at blive i logen. Hun holder dog stædigt fast på sit men anfører dog, at selv om hun er meldt ud, får det hende ikke til at drikke.

Der går dog ikke mere end et par måneder før han foreslås optaget igen, også her under heftige diskussioner ender det med at man siger – at H.S. aldrig kommer her indenfor, før han har vedgået, at han har gjort brud forrige gang. En afholdsloge vil han åbenbart være medlem af, for han søger optagelse i logen i Grænge "Stiftsprovst Kofoed Hansens Minde" og kan ad den vej komme til møde i Prins Otto som gæst. Men så vil man også forbyde ham adgang til logen for at forebygge en skandale, og den sag kan gå helt til storlogen. Slet så galt står det ikke til, for langmodigheden i logen er trods alt stor, men hvad mon dem der har stået for genoptagelsesceremonien i sit stille sind har tænkt. Det er vel også det nogle har i tankerne, da han, vi er stadig i 1915, diskuteres heftigt, da han endnu engang ønskes genoptaget, for det ser også ud til, at han har problemer på hjemmefronten. Som det noteres i protokollen" *hun* (hans kone) *var selv glad, hvis blot han ville blive Good Templar og holde sit løfte, da det var kedeligt for børnene at gå at og se på deres far var fuld altid".* Men enden på

diskussionen bliver at han ikke optages, hvad man nok har gjort klogt i, for det lader ikke til det bliver bedre med ham. I 1916 står han i folketællingen dels opført som hensat i Sakskøbing arrest, dels som separeret. Man må gå ud fra at hans kone har fået nok af hans drikkeri, og hvorfor han sidder i fængsel, kan vi kun gisne om, men mon ikke spiritus er en del af årsagen. Men - igen igen- det står dog ikke værre til end at han endnu en gang genoptages maj 1917 for kort efter at blive valgt til embedsmand som Indre Vagt, men på det tidspunkt er logens medlemstal nået til et punkt, hvor det bliver svært at finde egnede kandidater til de forskellige embeder. den 27. januar 1918 er han igen til diskussion, men denne gang drejer det sig om, om man kunne få hans husholderske med, så en sådan må han altså have anskaffet sig som afløser for konen. Man har sikkert ment, at det ville hjælpe, hvis hun også var en del af kredsen, og kunne holde ham i ørerne. Der bliver så ro omkring ham, mens han langsomt stiger i graderne. Åbenbart er han kommet ind i en periode, hvor han kunne styre sit drikkeri. 1917 bliver han formand for finansudvalget, og vælges til forstander for afholdsundervisningen. Embedet som sekretær har han ofte, og anbefales til 3. grad i 1918, for endelig at blive Øverste Templar 1919.

Så går det godt nogle år, men i 1922 er den gal igen og han udstødes 11. oktober for atter at blive genoptaget 1. november. Han når åbenbart hurtigt at blive udstødt igen, for allerede d. 22. november diskuteres hans genoptagelse igen og han får en prøvetid på 8 dage. 27.12, og man vedtog, at kunne han holde sig i 8 dage kunne han blive genoptaget.

Dermed er sagen dog ikke slut, han når endnu en gang at blive udstødt, genoptages igen i februar 1926, bliver hurtigt embedsmand, kommer i bedømmelsesudvalg og tilbyder at efterse orglet. Når han kan holde sig fra flasken lader han til at være en tjenstvillig og hjælpsom mand, indtil det igen krakelerer. Efter 1926 bliver der så stille om H.S. da protokollerne er ufuldstændige, men han er som en person, om hvem man siger, at han forsvinder ud af historien.

Man aner en mands stadige og stædige kamp mod alkoholismen. Han vil så gerne, og det går godt langt hen ad vejen, men det ender alligevel med skilsmisse og turen i spjældet har heller ikke hjulpet på hans renomme. At han ind imellem retter sig, kan man kun glæde sig over

De uheldige eksemplarer som optræder blandt medlemmerne, har været med til at præge holdningen til I.O.G.T.'ere. Fra at der i 1890'erne var en vis mode i at blive I.O.G.T.'er, ændrede holdningen sig. I 1920 var man i logen meget vred over at en af

byens restauratører havde udtalt ”*at hun ikke regnede logens medlemmer for det skidt hun trådte på, og at de alle drak i smug”.* Vreden er forståelig nok for de medlemmer, der ikke vil slås i hartkorn med de brodne kar, og der var ikke noget at sige til, at man truede med at gå rettens vej, hvis hun ikke trak sin udtalelse tilbage. Om hun har gjort det foreligger der ikke noget om, men senere er der ikke et ord om en retssag, men det er hårde ord og udtalelsen afspejler den holdning der har været blandt store dele af byens befolkning.

Men for mange har det været et ærligt ønske om at styrke afholdssagen. Man har dagligt i byen kunne se den sociale elendighed druk førte med sig og med 23 værtshuse og andre udskænkningssteder som byen havde omkring år 1900, har der været rig lejlighed til at få sin trang til alkohol stillet. Styrkelse af afholdssagen har været på det nationale plan med storlogen som hovedaktør, men der kom dog også henvendelser til byrådet omkring beværterlovgivningen, smugkroer og udskænkning til mindreårige. For nogle har foreningen også været anledning til selskabelig sammenkomst, sådan som Hedvig Frederiksen siger i sit jubilæumsinterview. Logen har været et kærkomment sted for dem, der ønskede at skaffe sig mulighed for et socialt liv, men ikke brød sig om værtshusmiljøet. Samtidig fungerer logen også som et socialt fællesskab. Man besøger syge medlemmer, sender hilsener til fødselsdage og der findes både sygekasse, begravelseskasse og livsforsikring. Medlemmer, der ikke har været der siden indvielsen, bliver udstødt hvis de bliver væk.

Huset i midten er Logen på Gåsetorvet.

Bygningen

Det var en stor dag da logen 21. oktober 1906 endelig kunne indvie sin egen bygning. Der havde ligget et langt sejt træk forud, før det er kom dertil. Man havde lavet indsamlinger, afholdt dilettant og juletræsfest og på alle måder forsøgt at skrabe penge sammen til den fond, der var grundlag for bygningen. Og endelig lykkedes det. Bygningen på Gåsetorvet 1 står færdig med røde mursten, cementtagsten over selve bygningen, tagpap over sidebygningen der rummer den store sal. Foruden den store sal er der en lille sal, et forværelse, samt en lejlighed til husværten, det vi i dag vil kalde en vicevært. Lejligheden bestod af 3 værelser, køkken og spisekammer, samt 3 værelser og en garderobe på 1. sal. Værelserne hørte ikke med til lejligheden, men det har været hensigten at leje dem ud. Ser vi bygningen i dag, ser det ikke ud til, at der er megen plads til lejlighed, når der både skal være logens lokaler og lejligheden, men kravene var mindre den gang. Det var værtens pligt at have opsyn med huset, at gøre rent i lokalerne og tænde op i kakkelovnen før møderne. Lønnen var et nedslag i huslejen, og som eksempel nævnes der, at i 1913 fastsættes den årlige leje til 500 kr. hvoraf værten skal betale 250. Nærmere bestemt halv husleje.

Glæden og stoltheden over at have sit eget hus viser det sig dog snart, at det er så som så med. Hvad enhver husejer ved, skal en ejendom vedligeholdes, og det kan være dyrt, for ikke at sige dyrere at lade være. Det varer dog ikke mange år før man må erkende, at det er noget af en post at være ejendomsadministrator, og ejendommens vedligeholdelse fylder meget på møderne, selv om man har et ejendomsudvalg. Bygningen er opført i gaslygterne og retiradernes tid og snart banker fremtiden på og der kræves moderne installationer, såsom indlagt vand og elektricitet. Der er også skatter og afgifter, der skal betales og man må finde på mange kreative forslag til at finansiere dem, heriblandt en lodseddel, som man håber en dag vil udløse den store gevinst. I 1913 er den ren gal med finanserne og man har end ikke råd til en lygte i gården, som vel har været meget kærkommen, hvis man i nattens mulm og mørke skulle famle sig frem til retiraden. Således stilles der også i 1913 forslag om at lukke for vandledningen for at spare, da der findes en god brønd i gården; men brønden dur ikke trods udpumpning, så den plan må opgives. El i salen får man i 1916, hvad der betyder at møderne skal slutte kl. 21, hvor der slukkes for strømmen. Værten og resten af huset får først el i 1918. Der er også kritik for rod med regnskaberne og altid et eller andet der skal repareres, salene skal males, taget tjæres og man må have en ny kakkelovn. Stærke røster er hurtigt fremme om, at man burde sælge den ejendom, man så hårdt har kæmpet for, at få op at stå, første gang allerede i

1913. Ofte er man tæt på at sælge, således i 1923, hvor der faktisk er flertal for salg; men da det er et spørgsmål om den rigtige pris, som ingen åbenbart vil betale, bliver det ved snakken.

Værten, eller de skiftende værter giver også anledning til problemer. Der er da også hyppigt udskiftning af værten i de første år, og man må ofte henstille til, at der bliver gjort ordentligt rent og fyret op i kakkelovnen før møderne. Problemerne bliver ikke mindre af, at det er en logebroder, der i flere tilfælde har et problem med at holde sig fra de våde varer, som tilfældet er med J.K. Det er samme J.K. som Øverste Templar og B.R. Buchmann i 1930 henvender sig til angående forhold i bygningen, de ikke fandt tilfredsstillende, men bliver afvist ret brutal. Så mener man ikke der er mere at forhandle om, hvorefter han opsiges som vært. Endelig i 1932 får man en stabil vært, der bliver der i mange år.

At have styr på finanserne, er et tilbageværende problem. Medlemmerne betaler naturligvis kontingent og indvielsesafgift, men det er folk med beskedne indtægter, og der er ingen rig mæcen, der træder til. Både købstaden og landsognet giver tilskud, i størrelsesordenen 20 og 10 kr. om året i mange år i fra 30'erne og fremefter. Men en nærliggende mulighed er at leje ud, for det er trods alt en luksus at have et hus liggende med godt og vel et ugentligt aftenmøde som eneste aktivitet. Men da det foreslås at musikdirektør Engell kan leje den store sal til danseskole, bliver det for meget for nogle medlemmer, som ikke ønsker logen forvandlet til en dansebule, eller som det anføres i protokollen at diskussionen "*medfører meningsudvekslinger grænsende til det utilladelige".* Så det må være noget der kan få følelserne i kog. Samme musikdirektør bliver dog senere taget til nåde, måske tvunget af omstændighederne, for penge lugter jo ikke, så udleje til danseskole bliver en fast indtægt for logen. Danset bliver der yderligere, da senere folkedanserne også holder til der.

Samarbejde med andre loger

Foruden at leje ud til en danseskole el. lign, er det også en indtægtskilde at leje ud til andre loger. Som i mange andre foreninger sker der også det i I.O.G.T., at man bliver uenige. Så uenige at man går hver til sit. Derfor dannes der i tidens løb en del andre loger, som forkortelser som f.eks. D.G.T. eller N.T.O. For mange af logernes vedkommende fortaber uenigheden sig i personlige forhold, hvor man efterhånden har glemt den virkelige baggrund for splittelse, men en loge skiller sig markant ud. Et stridens spørgsmål var, om man måtte drikke skattefrit øl, dvs. øl med under 2,7%

alkohol i. For en ægte afholdsmand ville alle former for alkohol være bandlyst, men da nogle fandt at 2, 7% var forsvarligt, og det ikke kunne føre til afhængighed og sanseløs beruselse, blev enden på stridsspørgsmålet, at nogle brød ud og i 1904 dannede sin egen loge N.I.O.G.T., hvor N stod for ”nordic”. Også Sakskøbing fik en loge under N.I.O.G.T., ”Saxkøbing fremtid”, som blandt børnene naturligvis blev til nordiske idioter og gamle tosser. På landsplan er tonen mellem logerne hård. IOGT betragter ikke de andre som rigtige afholdsfolk, men forrædere. Selveste Matthiesson, logens nestor, advarer da også på det skarpeste ”Prins Otto” om at pleje omgang med konkurrenten. Men de øvrige medlemmer deler ikke Matthiessons håndfaste syn på N.I.O.G.T., og på det lokale plan er tonen ikke mere anstrengt end, at man accepterer hinanden, og kan erkende at afholdssagen kan ses fra mange synspunkter. Man deltager da også gerne i N.I. O.G.T.´ s fester, men da nogle foreslår at man går i procession med fanen i spidsen hen til deres fest, synes de fleste, at det dog er lige lovligt meget at gøre ud af det, så enden bliver, at man bare møder op. Men på langt sigt giver det nu også gevinst at være på talefod med N.I.O.G.T., der i starten også har lokaleproblemer. I begyndelsen holder den til forskellige steder, bl.a. på afholdshotellet kaldet ”Tunnellen”, men også det sted lukker, så senere stiller I.O,G,T. generøst deres lokale til rådighed. I starten er der bare tale om lån af salen, men da økonomien strammer til, bliver der indgået en regulær lejeaftale. Ander loger findes der også på et tidspunkt i Sakskøbing, som logen ”Benedikte” der i 1915 bliver slået sammen med ”Prins Otto”, og om logen ”Saxso” hører vi blot, at den er i restance med husleje, så en sådan må have eksisteret, selv om vi ellers ikke hører om den, og den må have haft en kort levetid, ligesom mange af de loger i landet, der især i begyndelsen af 1900-tallet dukker op, og forsvinder hurtigt igen. Det er som om der omkring århundredeskiftet er mode i loger, men interessen daler derefter.

Børnelogen

Der var igennem årene et stort ønske om at oprette en egentlig børneloge, ud fra devisen om, at holdningen til alkohol og afholdenhed skulle grundlægges i barndommen. Endelig i 1912 oprettes der en børneloge med navnet ”Hjemmenes lykke” i logens lokaler. Ved starten er der 50 børn og 10 voksne fra grundlogen som medlemmer. Det bliver en festlig indvielse, men derefter bliver der tavst omkring den, trods det høje medlemstal. Det må ikke have gået så godt, for i de følgende år, fremføres det flere gange, at der må gang i børnelogen, og det er næsten ikke til at se ud fra protokollen om den er nedlagt, eller den eksisterer. Allerede året efter tales der om genoprettelse af børnelogen, samt igen i 1914, hvor der tales om oprettelse af en

børneloge, skønt det allerede er gået galt to gange. I 1916 opgiver man definitivt at have en børneloge, da der ingen børn kommer.

Dagligt liv i logen

Hvis vi vender tilbage til det interview, Hedvig Frederiksen giver til avisen i 1962, fortæller hun om alle de gode stunder hun og hendes mand har haft i logen, og ellers var de jo nok ikke blevet der i 50 år. Men at det undertiden har været så som så med idyllen skinner tydeligt igennem, når man gennembladrer protokollen. Allerede i 1898 holdes der i forbindelse med et embedsmandskift tale til den nye embedsmand, hvori det fremhæves, at logen har haft trange tider og man ser nu frem til, det bliver bedre. Senere hører vi om at to medlemmer, der åbenbart har været på kant, må give hinanden hånden til forsoning, uden vi nærmere kan vide, hvad stridspunktet har været. At blive vraget som embedsmand ved de kvartalsvise skift, kan også have udløst langvarig og bitter strid, som det ligeledes fremgår af protokollen. Selveste Matthiesson må se sig vraget som formand for et udvalg, selv om hans ord altid tillægges stor vægt. Om et medlem af logen, der bliver udstødt, hedder det, at han var så ked af den splid der var i logen, at det fik ham til at drikke igen. Det var jo ikke lige det, der skulle være hensigten med en afholdsloge, men mon ikke det blot har været en dårlig undskyldning at sige, at man må drukne sin sorg på bunden af sprutflasken på grundt af splid i logen. I 1901 advares der mod at fortælle logens indre anliggender til udenforstående, det var jo trods alt en loge hvor der foregik hemmelige ting kun for de indviede, og man havde jo aflagt ed. Men det kunne være fristende at kunne diske op med både sandfærdige og mindre sandfærdige historier om al den ballede og intern strid, der fandt sted i logen, hvis man var udstødt og ikke længere så med varme følelser på logen og dens medlemmer. Det påpeges også, at personligt had ikke må stå i vejen for, at man kan anbefale en kandidat til optagelse. Det lyder voldsomt når man ligefrem taler om had, men vi er i en lille by, hvor alle kender alle. Sladder har der været nok af, og man har ikke kunnet foretage sig meget i det skjulte. Og sladret er der blevet om, hvem der drak hvor og hvornår og hvem der var set på hvilket værtshus. Det var jo ikke sådan at man lige tog et smut til Hamburg eller på charterferie, hvis man ønskede sig en kæp i øret, og ikke en gang i nabobyen kunne man være i sikkerhed. Om en konfirmand fra Maribo noteres i 1912 at han har været antruffet i beruset tilstand i Sakskøbing, hvorpå der rettes henvendelse til logen ”Marie” i Maribo, om at give den formastelige en forsvarlig røffel. Det forlyder ikke om den pågældende eller hans forældre havde nogen som helst tilknytning til en afholdsloge, men den detalje har man betragtet som underordnet, sagens alvor taget i

betragtning. Sladder var ellers forbudt ved logemøderne, men man kunne vel altid lade en bemærkning falde over kaffen eller på vej ud af døren, og så mødtes man jo på gadehjørnet dagen efter. Man har altid i forbindelse med snakken om hvem der drak og hvem der ikke drak, skullet balancere på en knivsæg. På den ene side måtte man ikke sladre om hinanden; på den anden side var det ens pligt at melde det, hvis man havde mistanke om at en trådte ved siden af; men antydede man over for nogen at de drak, kunne man til gengæld beskyldes for æreskrænkelse. Alt i alt ikke let at begå sig, en vis gennemtræk kunen spores, og frafaldet var da også stort. Allerede i 1898 bemærkedes det, at kun 2 af dem der oprindeligt startede logen i 1890 holdt ved, deraf var den ene postmester Matthiesson. Andre ting som synes bagatelagtige kan også udløse, hvad der i protokollen nævnes som heftige meningsudvekslinger. I 1913 skal man holde juletræsfest med den, på den tid, eksisterende børneloge, og man havde indskrevet kirkens pigekor, i protokollen omtalt som korpigerne, og striden æble var om korpigerne skulle stå inde i salen eller ikke mens børnene marcherede ind, men som én udtrykker det *"kunne det vække forargelse blandt børnene"*. Hvori forargelsen skulle bestå, er ikke godt at vide, men sagen må til afstemning inden man når frem til det kompromis, at korpigerne skal gå ind **sammen** med børnene. At to søstre melder sig ud et par dage senere behøver ikke at have noget med sagen at gøre, men juletræsfesten bliver vellykket alligevel; dog må endnu et søster melde sig ud, da hun ikke må være i logen for sin mand, fordi som han siger, der har været så meget vrøvl i logen, at man så skævt til hans kone. Men alt i alt har der trods alt ikke kun været kiv og strid. Men har også haft hyggelige stunder og festlig sammenkomst, og venskaber er skabt og som vi kan se i tilfældet Hedvig og Axel Frederiksen og ægteskaber. Man har vist omsorg for hinanden, besøgt hinanden og sendt hilsener, når nogen var syge, husket fødselsdage, og levet med i de begivenheder og tilskikkelser der hører livet til. I 1903 hjælper man et medlem der er i stor økonomisk trang med overskud fra en fest, selv om alt overskud ellers omhyggeligt lægges i en pulje til byggefonden. Spilleaftnerne med andespil, det vi i dag kalder bankospil, juletræsfesten, skovturene og cykelturene har været med til at skabe et sammenhold og et fællesskab, som for mange er blevet deres sociale netværk. At dette netværk så for nogle har føltes snærende er en anden sag. Man blev noteret som mødt i protokollen, og udeblev man for meget, blev et udvalg sendt hen til et hyggeligt besøg og en kammeratlig samtale om, hvorfor nogen undrede sig over at man var holdt op med at komme i logen. I 1902 påpeger Matthiessson" *det absolut fejlagtige i den store forsømmelse ved møderne"*. Hvad man skal gøre i den

anledning diskuteres så i årene der kommer. Men medlemmer kommer og går, og for nogle bliver det kun til at møde op til indvielsen og så aldrig mere.

Emnet ”hvorfor bliver folk væk” er tit oppe at vende i årenes løb, og allerede i de tidlige år tales der om, at møderne er for kedelige. I 1915 er der således kritik af, at der er for få arrangementer, men ind i mellem er der da også foredrag, ligesom det nævnes at sang, musik og oplæsning hører med til arrangementsvirksomheden, der hører til under ”glade udvalg”.

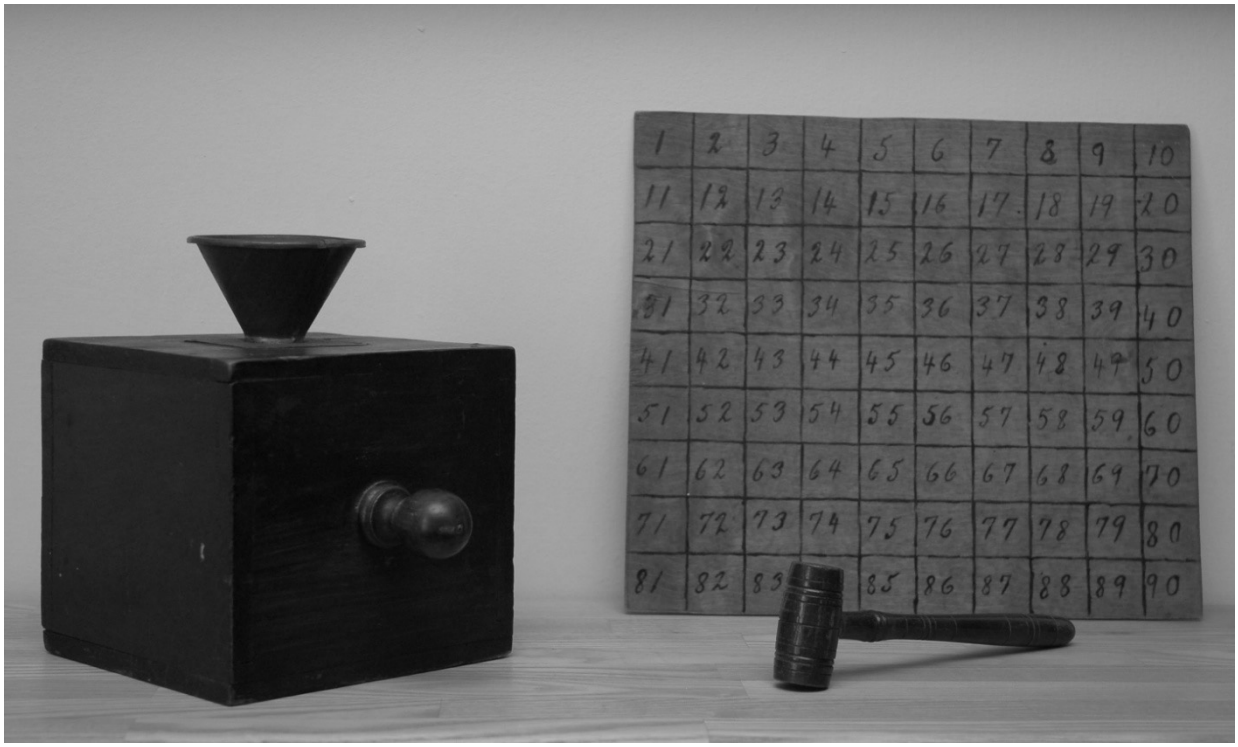
Billede fra Logen´s 50års jubilæum 7. april 1940.

Da vi når frem til 1930, er det som om der kommer mere ro over logen. Men medlemstallet er også nedadgående. Økonomien har fået sit stabile leje, og man lejer i vid udstrækning bygningen ud, og både Sct. Georgsgildet, Røde Kors og Red Barnet står som lejere, samtidig med at bygningen fungerer som danseskole. På en måde kommer bygningen til at fungere som et privat kultur- og foreningshus. Antallet af medlemmer er stadig dalende. I 1912 er der 71 medlemmer, i 1940 18, og i 50’erne er man nede på 12. Det er en lille trofast skare, der bliver ved, og der er langt imellem,

at der indbetales indvielsesafgift. Det er som logen lukker sig mere om sig selv. Et fast indslag til mødeaftnerne er at der læses en historie af skønlitterært tilsnit, og hver gang noteres det troligt i protokollen, at medlemmerne takkede for historien ved at rejse sig. Ellers drøfter man emner der er oppe i tiden. Besættelsestiden forløber uden den store dramatik, selv om et medlem i 1944 udtrykker ængstelse over, hvad der vil ske, hvis krigen kommer hertil. En tankevækkende bemærkning her midt under besættelsen, som om krigen ikke var der; men ingen kunne på det tidspunkt ane, hvad det ville ende med, og Sakskøbing kunne jo teoretisk være erobret af den ene eller den anden part og jævnet med jorden. På mødet den 9. maj 1945 kan man da også konstatere, at man er sluppet billigt, og ikke som tilfældet for mange af logerne i Jylland, der havde fået deres lokaler beslaglagt af tyskerne. I 1946 kan man konstatere at der stadig er brug for afholdsbevægelsen, da den tiltagende bilisme giver et nyt problem – spritbilister, og året efter tales der om, man nu kan få medicin mod alkoholmisbrug. Det er naturligvis antabus der tales om. Der er også forevisninger af film, bl.a. fra Grønland, der fra at være en koloni er blevet en del af Danmark. Og der er brødreaftener og søsteraftener, hvor det som navnet siger, er henholdsvis herrerne og damerne, der stå for underholdningen. Men de samme 12 medlemmer, der har været med i mange år, bliver ældre, og da der ikke tilføres nyt blod, går naturen sin gang, indtil nogen drejer nøglen om og slukker lyset. I 50'erne eksisterer N.I.O.G.T. endnu, men de to loger nærmer sig mere og mere hinanden. I 1962 udtrykker Hedvig Frederiksen optimisme for logens fremtid, men det er jo hvad man siger ved et jubilæum. Logen har haft sin tid, da den endelig ophører og bygningen definitivt sælges i 1972, først for at blive skofabrik og senere som privatbolig.

Når der drejer sig om alkoholpolitik og at løse den enkeltes alkoholproblemer er man nået til erkendelse af, at der skal professionelle kræfter til. Viden om alkoholisme og hvordan man behandler den, kan ikke løses ved at man melder sig ind i en loge og håber at andre ligesindede kan løse ens problemer. 1898 foreslår en i Good Templar Bladet, at fængslede burde benådes, ved at de blev afholdende. Og her skulle logerne så træde til. Ved at melde sig ind og komme i et miljø, hvor der ikke blev drukket, ville trangen til alkohol forsvinde. Men så enkelt er det ikke. Ved det totale fravær af alkohol, er emnet netop kommet til at fylde meget, og for mange eks - og kvartalsdrankere blandt medlemmerne, bliver effekten den stik modsatte. Egentlig er det utroligt, at logen får så lang levetid som den får. Siden sin start har den været i megen modvind og flere gange virker det som om, at dens dage er talte. Strid og

spektakler, økonomiske bekymringer om husets vedligeholdelse, har været med til at det for mange, er blevet for meget, og de har meldt sig ud. Men nogen har holdt ved, og for dem er logen blevet deres andet hjem, og mon postmester Matthiesson og de andre, der var med i starten i 1890, havde forestillet sig, at den alligevel holdt sig i godt og vel 80 år, inden det sluttede. Tilbage er nogle regnskabsbøger, forhandlingsprotokoller, kasser med regalier, en ballotationskasse og pladen til andespil og en dirigenthammer.

Billedet viser de før omtalte rester fra logen.

Hvem var prins Otto

Prins Otto var søn af Christoffer den 2. Med udgangspunkt i Sakskøbing startede han i 1334 et oprør mod de holstenske grever. Et oprør som endte med et forsmædeligt nederlag på Taphede ved Viborg. Herefter blev han som fange indsat i Segeberg Slot i Holsten. Han var fysisk og psykisk nedbrudt, da han i 1340 blev løsladt. Han bar titlen hertug af Estland og indtræder senere i den tyske ridderorden, hvorefter han forsvinder ud af historien.

Det er sandsynligvis ikke den historisk korrekte Prins Otto der lagde navn til logen, men den figur Ingemann skabte over ham i "Prins Otto af Danmark", et af de få steder i dansk litteratur hvor dele af handlingen foregår i Sakskøbing. I romanen er

han en mild og ædel natur i modsætning til sin mere brutale lillebror Valdemar (Atterdag), i Ingemands ånd et billede på den danske folkesjæl.

Om man fra logens side har tænkt på at prins Otto indtræder i en ridderorden, som havde sit udgangspunkt i korstogsridderen, Tempelbjergets vogtere, som senere bliver til Tempelherrerne, og som igen giver plads til frimurere og derfra til Good Templars (de gode tempelriddere), må være et åbent spørgsmål, men afholdsmand har han næppe været.

Kilder:

Forhandlingsprotokol, regnskabsbøger og klageprotokol for Logen ”Prins Otto” 1898-1959.
Afholdsbevægelsen i Danmark bd. 1-3 Red. Af Frode Markersen og Albert Fabritius. 1939-40.
Dansk Good Templar : Officielt organ for Danmarks Storloge af I.O.G.T. 1898-1906.
Ny Dag: Interview med Hedvig Frederiksen 1962.
Internet: Wikipedia: International Organisation of Good Templers.